MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE

LITERA

Mihaela Maria Guicin • Florina Despina Mihală
Mioara Dobre • Elena Ispas

Religie
Cultul ortodox

Manual pentru clasa a VII-a

Acest manual școlar este proprietatea Ministerului Educației Naționale.
Acest manual școlar este realizat în conformitate cu Programa școlară
aprobată prin OM nr. 3393 din 28.02.2017.

116.111 – numărul de telefon de asistență pentru copii

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE

LITERA

Mihaela Maria Guicin • Florina Despina Mihală
Mioara Dobre • Elena Ispas

Religie
Cultul ortodox

Manual pentru clasa a VII-a

Manualul școlar a fost aprobat prin ordinul ministrului educației naționale nr. 5103/03.09.2019

Manualul este distribuit elevilor în mod gratuit, atât în format tipărit, cât și digital, și este transmisibil timp de patru ani școlari, începând cu anul școlar 2019–2020.

Inspectoratul școlar .....

Școala/Colegiul/Liceul .....

ACEST MANUAL A FOST FOLOSIT:

Anul	Numele elevului	Clasa	Anul școlar	Aspectul manualului*			
				format tipărit		format digital	
				la primire	la predare	la primire	la predare
1							
2							
3							
4							

** Pentru precizarea aspectului manualului se va folosi unul dintre următorii termeni: nou, bun, îngrijit, neîngrijit, deteriorat.*

- Cadrele didactice vor verifica dacă informațiile înscrise în tabelul de mai sus sunt corecte.
- Elevii nu vor face niciun fel de însemnări pe manual.

Religie: Cultul ortodox: Manual pentru clasa a VII-a
Mihaela Maria Guicin, Florina Despina Mihală, Mioara Dobre, Elena Ispas

Referenți științifici: Pr. Lect. Dr. Aurel Mihai, Facultatea de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul", Universitatea din București
Prof. gr. I Cristina-Ionela Boruz, Școala Gimnazială nr. 1, Caracal

Copyright © 2019 Grup Media Litera
Toate drepturile rezervate

Editura Litera
O.P. 53; C.P. 212, sector 4, București, România
tel.: 021 319 63 90; 031 425 16 19; 0752 548 372
e-mail: comenzi@litera.ro

Ne puteți vizita pe
www.litera.ro

Editor: Vidrașcu și fiii
Redactor: Gabriela Niță
Corectori: Carmen Bîtlan
Copertă: Vlad Panfilov
Tehnoredactare și prepress: Lucian-Florentin Mîță, Dorel Melinte

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
GUICIN, MIHAELA MARIA
Religie: Cultul ortodox: Manual pentru clasa a VII-a /
Mihaela Maria Guicin, Florina Despina Mihală,
Mioara Dobre, Elena Ispas. – București: Litera, 2019
ISBN 978-606-33-4209-7
I. Mihală Florina Despina
II. Dobre Maria
III. Ispas Elena
57

Cuprins

Ghid de utilizare a manualului 4
Prezentarea competențelor generale și a competențelor specifice 6
Dragul meu elev 7
Să ne reamintim din clasa a VI-a! 8
Lucrăm împreună! Evaluare inițială 9

UNITATEA 1. DUMNEZEU SE FACE CUNOSCUT OMULUI 13
- Viața omului și asemănarea cu Dumnezeu 14
- Lucrarea Duhului Sfânt în lume 18
- Pogorârea Duhului Sfânt la Cincizecime 22
- Sfintele Taine în viața creștinilor 26
- Darurile Duhului Sfânt 30

Recapitulare 34
Lucrăm împreună! Evaluare 35

UNITATEA 2. IUBIREA LUI DUMNEZEU ȘI RĂSPUNSUL OMULUI 37
- Credința în primele comunități creștine 38
- Comuniunea credincioșilor în Biserică 42
- Biserica – lăcaș de închinare și de sfințire a omului 46
- Biserica în istorie 50

Recapitulare 54
Lucrăm împreună! Evaluare 55

UNITATEA 3. VIAȚA CREȘTINULUI ÎMPREUNĂ CU SEMENII 57
- Manifestarea bucuriei în viața omului 58
- Frumosul în viața creștinului 62
- Prietenia și iubirea – valori pentru viață 66

Recapitulare 70
Lucrăm împreună! Evaluare 71

UNITATEA 4. VIAȚA COMUNITĂȚII ȘI SĂRBĂTORILE CREȘTINE 73
- Praznicele Împărătești 74
- Sărbătorile închinate Maicii Domnului și sfinților 78

Recapitulare 82
Lucrăm împreună! Evaluare 83

Recapitulare finală 85
Lucrăm împreună! Evaluare finală 88

ANEXE
Lecturi, icoane, imagini 91

Ghid de utilizare a manualului

Varianta tipărită

Manualul de *Religie – Cultul ortodox* pentru clasa a VII-a este structurat pe unități tematice, care dezvoltă conținuturile din programă. Prezentate într-o formă deosebit de atractivă, lecțiile cuprind exemple de activități care conduc la formarea de competențe specifice disciplinei.

Organizarea conținutului permite crearea de conexiuni cu celelalte discipline studiate.

Pagina de prezentare a unității de învățare

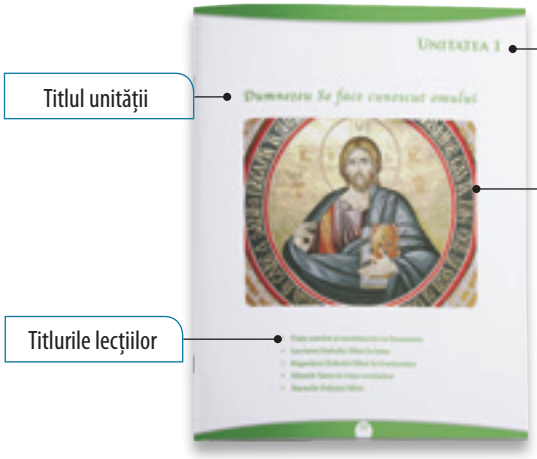

Pagini de lecție și aplicații

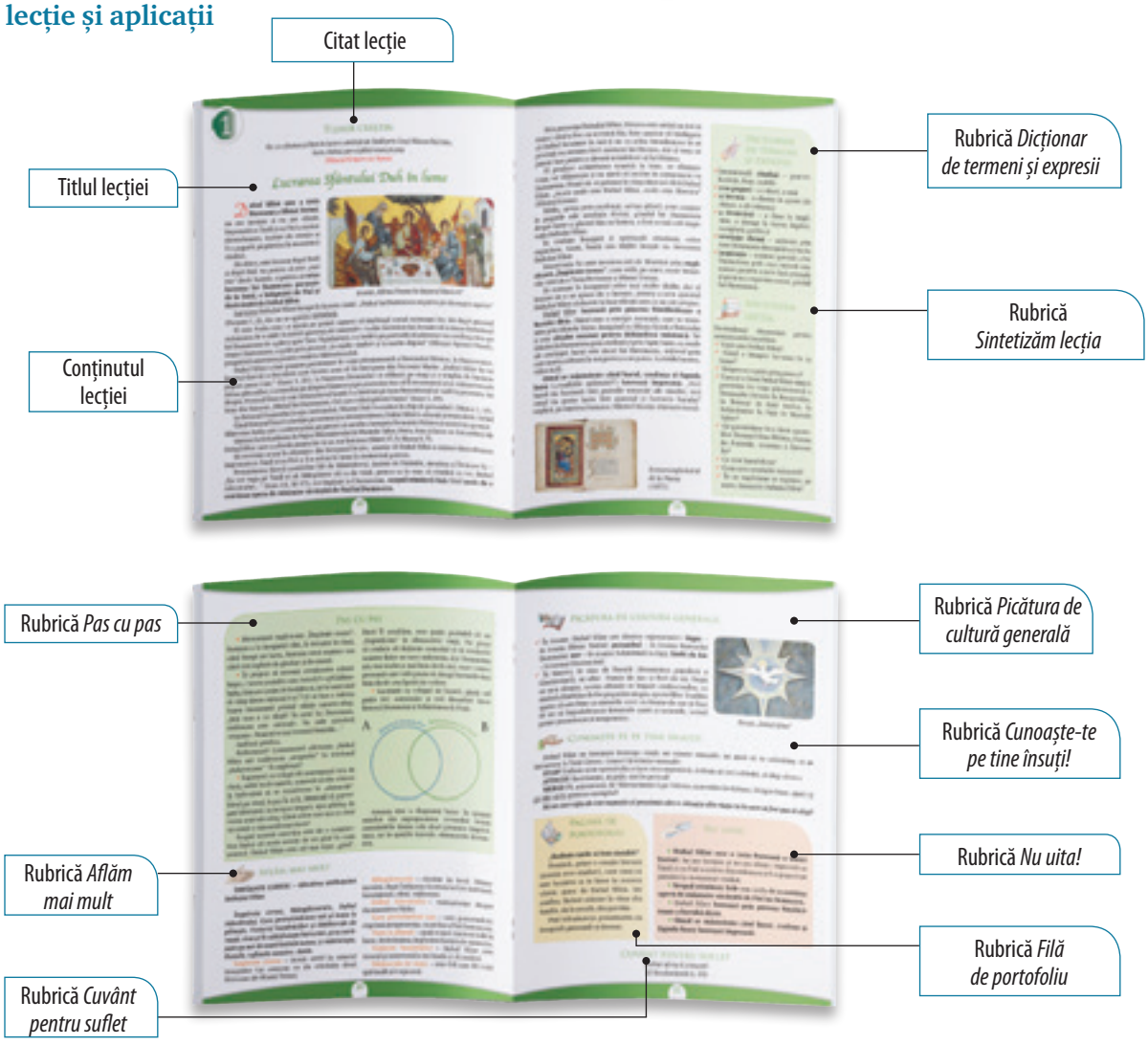

Pagini de recapitulare și evaluare

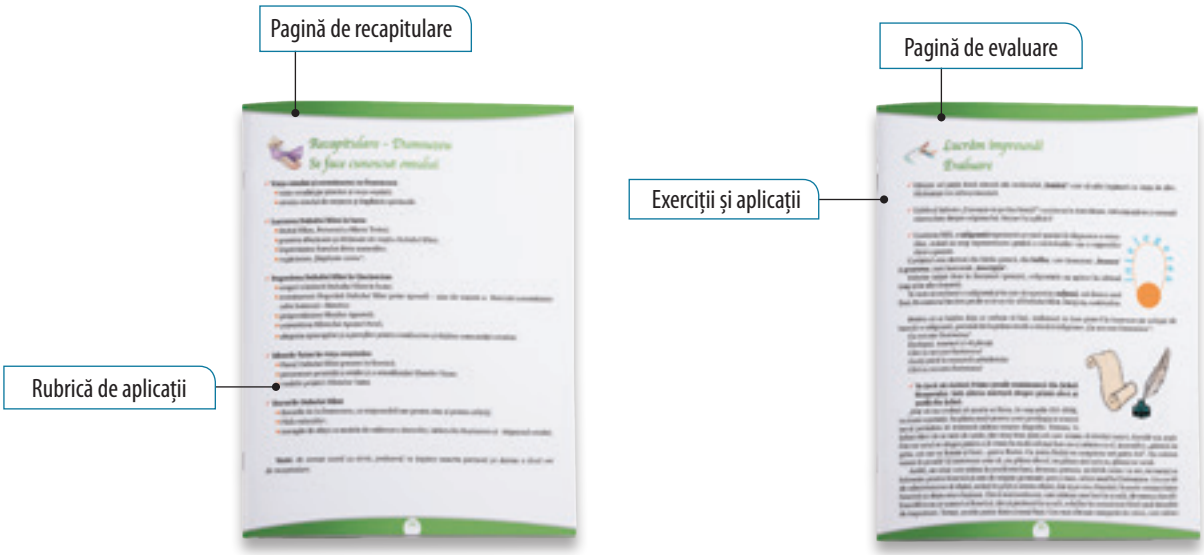

Varianta digitală

Varianta digitală cuprinde integral conținutul manualului în variantă tipărită, având în plus exerciții interactive, jocuri educaționale, animații, filme și simulări.

Toate acestea au obiectivul de a aduce un plus de valoare cognitivă.

Paginile din manual pot fi vizionate pe desktop, laptop, tabletă, telefon, oferind o experiență excelentă de navigare, făcând posibile parcurgerea manualului și revenirea la activitatea de învățare precedentă.

AMII static	Cuprinde: desene, fotografii, diagrame statice, hărți statice.
AMII animat	Cuprinde animații sau filme.
AMII interactiv	Cuprinde elemente educaționale cu grad înalt de interactivitate, prin care elevul reușește să adauge o valoare cognitivă superioară.

Manualul de *Religie – Cultul ortodox*, pentru clasa a VII-a este structurat pe unități tematice care dezvoltă conținuturile din programa școlară. Prezentate într-o formă deosebit de atractivă, lecțiile cuprind exemple de activități care conduc la formarea de competențe specifice disciplinei. Modul în care este organizat conținutul permite crearea de conexiuni cu celelalte discipline studiate. Conținuturile prezentate sunt adecvate nivelului de înțelegere a elevilor de clasa a VII-a.

Respectând programa școlară pentru clasa a VII-a, manualul prezintă activități care vizează aspecte de învățătură creștină, elemente de morală religioasă aplicată, autocunoaștere, aspecte de viață comunitară și interculturalitate.

Autorii nu stabilesc bareme și punctaje pentru evaluările propuse, lăsând aceasta la latitudinea profesorului, în funcție de caracteristicile colectivelor de elevi.

Competențe generale și specifice, conform programei școlare pentru disciplina *Religie*, clasa a VII-a, aprobată prin OMEN nr. 3393/28.02.2017

1. Utilizarea conceptelor specifice religiei proprii, în conexiune cu diferite manifestări ale credinței.
2. Manifestarea unui comportament moral, în viața personală și în societate, în acord cu valorile religioase.
3. Raportarea experiențelor din viața de zi cu zi la principiile religioase, cu respectarea identității și diversității religioase.

Competențe specifice CLASA a VII-a

1. Utilizarea conceptelor specifice religiei proprii, în conexiune cu diferite manifestări ale credinței.
- **1.1.** Analizarea manifestării lucrării Duhului Sfânt în viața Bisericii și în devenirea spirituală a omului, pe baza unor texte religioase.
- **1.2.** Compararea unor modalități diverse de manifestare a vieții religioase sau a unor aspecte de învățătură religioasă.
- **1.3.** Analizarea unui mesaj moral-religios, comunicat în forme variate.

2. Manifestarea unui comportament moral, în viața personală și în societate, în acord cu valorile religioase.
- **2.1.** Identificarea de repere și modele dezirabile din punct de vedere religios, în plan personal și social.
- **2.2.** Formularea unor opinii personale privind aplicarea normelor moral-religioase în viața personală și a grupurilor de apartenență, în relație cu normele civice.

3. Raportarea experiențelor din viața de zi cu zi la principiile religioase, cu respectarea identității și diversității religioase.
- **3.1.** Argumentarea importanței respectului pentru diversitate și a comunicării între persoane/grupuri.
- **3.2.** Manifestarea reflecției critice față de responsabilități asumate în viața proprie și a comunității, prin raportarea la valori moral-religioase.
- **3.3.** Argumentarea importanței participării fiecărei persoane la viața spirituală a comunității, ca membru activ al acesteia.

Dragul meu elev,

Iată-ne din nou împreună la ora de Religie!

Știi deja că, în viață, orice lucru este bine să îl începem cu Dumnezeu. Îți propun să rostim împreună Rugăciunea „Tatăl Nostru” și să adresăm fiecare o urare la început de an școlar.

În clasa a VI-a, ai aflat multe lucruri noi și ai aprofundat cunoștințe dobândite în anii anteriori.

Anul acesta ne vom continua drumul în descoperirea măreției lui Dumnezeu. Călăuziți de Duhul Sfânt care a venit în lume să o desăvârșească, vom face o călătorie în timp și vom afla despre credința în primele comunități creștine, despre cum s-a răspândit creștinismul în lume și pe teritoriul Daciei.

La orele de Religie vom încerca, de asemenea, să înțelegem ce înseamnă adevărata bucurie, ce este frumosul, vom vorbi despre prietenie și iubire, cele mai însemnate valori pentru viață.

Totodată, exemplul Maicii Domnului și al sfinților ne vor îndemna să reflectăm asupra importanței însușirii unor valori morale și duhovnicești.

Exercițiile interactive de la lecții și modalitățile de evaluare propuse vin să ajute la fixarea și aprofundarea noțiunilor predate, într-un mod relaxat și plăcut.

Cu speranță și bucurie, întăriți de harul Duhului Sfânt, să învățăm să legăm o prietenie care să ne facă viața și mai frumoasă.

Reușim împreună!

Să ne reamintim din clasa a VI-a!

- **Dumnezeu Se face cunoscut omului**

– Țara Sfântă în timpul Mântuitorului (context istoric, geografic, social, religios);
– Principalele evenimente din viața și activitatea Mântuitorului (Nașterea și copilăria; Botezul; activitatea de Învățător; Învierea; Înălțarea la cer; trimiterea Duhului Sfânt; prezența permanentă a Mântuitorului în lume).

- **Iubirea lui Dumnezeu și răspunsul omului**

– Ajutorul primit de la Dumnezeu;
– Recunoștința pentru binele primit;
– Schimbarea vieții prin îndrumare duhovnicească, rugăciune, spovedanie, efort personal;
– Exemple de mărturisire a credinței în Domnul Iisus Hristos.

- **Viața creștinului împreună cu semenii**

– Rugăciunea – temei și putere a vieții creștine;
– Rugăciunea „Tatăl nostru”;
– Iertarea – semn al bunătății sufletești;
– Milostenia – manifestare a iubirii față de semeni.

- **Viața comunității și sărbătorile creștine**

– Tradiții religioase și populare din România și din alte țări;
– Pelerinaje și procesiuni creștine.

V-au fost prezentate modele spirituale din viața cărora ați învățat reguli de comportament moral-religios, pe care să le aplicați în relație cu cei din jur.

Lucrăm împreună!
Evaluare inițială

În continuare, te rog să fii sincer, să dezvălui impresii, să oferi sugestii referitoare la ora de Religie.

La ora de Religie am învățat ... .

Am fost surprins să aflu că ... .

Cel mai ușor a fost să ... .

Cel mai mult mi-a plăcut când ... .

Am întâmpinat dificultăți la/când ... .

Îmi doresc să ... .

Pentru ca ora de Religie să fie și mai atractivă, propun ... .

Icoană „Lăsați copiii să vină la Mine”

Se spune că orice călătorie începe cu primul pas.

Sunt sigur că ești pregătit să EVALUĂM ceea ce ai reținut din cele învățate anul precedent.

✓ **Integrează următoarele cuvinte în enunțuri cu caracter religios:** *iubire, bucurie, milă, iertare, recunoștință.*

✓ **Ordonează cronologic evenimentele din viața Mântuitorului; stabilește corespondența cu locul în care acestea s-au petrecut. De exemplu: *Buna Vestire – Nazaret*.**

Botezul Domnului	*Nazaret*
Copilăria	*Betleem*
Buna Vestire	*Ierusalim*
Întâmpinarea Domnului	*Râul Iordan*
Nașterea	*Egipt*
Înălțarea la cer	*Templul din Ierusalim*
Fuga familiei Sfinte din calea lui Irod	*Muntele Măslinilor*

✓ **Reconstituie citatele biblice:**

Viața, și, Calea, Eu, Adevărul, Sunt (Ioan 14, 6)

Mine, învățați-vă, la, că, de, Sunt, inima, smerit, și, blând, cu (Matei 11, 29)

Icoană „Pilda Semănătorului”

✓ **La începutul fiecărui an școlar, preotul citește „Pilda Semănătorului”. Amintește-ți simbolurile din pildă și asociază-le cu elemente din viața de elev.**
Cine este „Semănătorul”?
Ce reprezintă „sămânța”?
Cum putem face ca semințele „să rodească însutit”?
Îți doresc să fii „pământul cel bun”!

✓ **Completează integrama!**
1. *El a făcut cerul și pământul*
2. *Mântuitorul nostru*
3. *Virtute dovedită de slăbănogul vindecat la Scăldătoarea Vitezda* (Ioan 5, 1-15)
4. *Atitudine pe care trebuie să o avem față de binefăcătorii noștri*
5. *Cetate din Galileea, numită „Orașul lui Iisus”*
6. *Cei doisprezece prieteni ai Mântuitorului*

A – B Săvârșite de Domnul Iisus Hristos

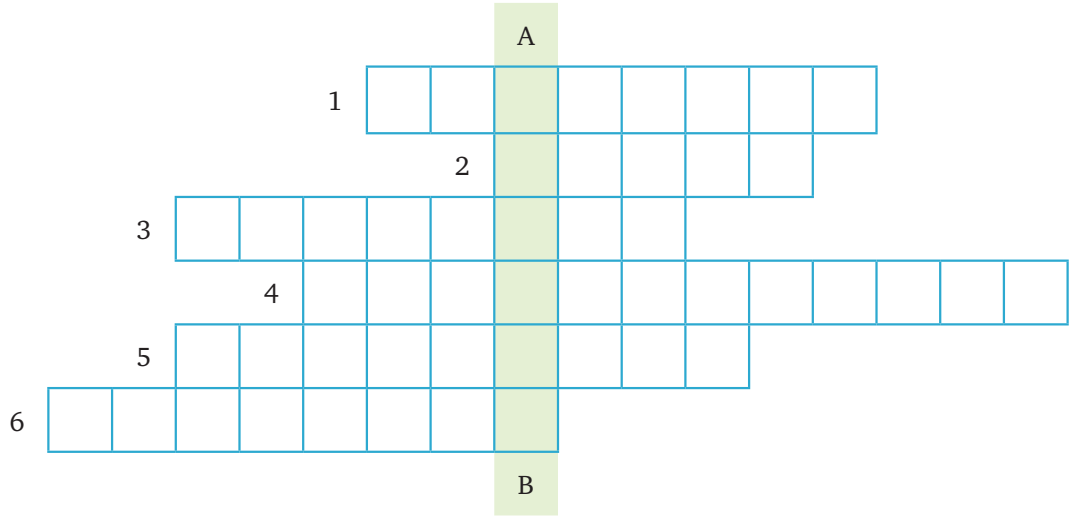

Icoană „Predica de pe Munte”

✓ **Ghicește persoana biblică!**

Pentru acest joc, avem nevoie de bilețele adezive (post-it), pe care vei găsi notate nume de persoane prezentate în Sfânta Scriptură, despre care ai studiat în clasa a VI-a.

Vei lucra împreună cu colegul de bancă. Prin negociere, unuia dintre voi i se va lipi pe frunte un astfel de bilet, fără să vadă numele scris. Rând pe rând, toate perechile vor trece în fața clasei. Se desemnează un „arbitru” care va urmări corectitudinea desfășurării jocului și va cronometra activitatea fiecărei perechi.

Pentru a veni în ajutor, colegul va rosti maximum cinci afirmații referitoare la viața personajului respectiv. Câștigă perechea care a rezolvat sarcina într-un timp cât mai scurt și care a avut nevoie de cât mai puțin sprijin.

✓ **Alege cuvintele/sintagmele potrivite pentru a întregi textul următor:**

Domnul Iisus Hristos i-a învățat pe oameni rugăciunea ..., cunoscută și sub denumirea de ... . Ea cuprinde ... cereri în care se regăsesc toate cele necesare pentru ... și ... .

Această rugăciune poate fi rostită în orice împrejurare ... o întrebuințează la toate slujbele religioase și în mod special la ... .

(***Biserica, șapte, Tatăl nostru, trup, Sfânta Liturghie, Rugăciunea Domnească, suflet***)

✓ Întregește enunțurile cu informații din lecțiile studiate; transcrie pe caiet.

- Țara Sfântă este ... .
- Râul Iordan ... .
- În Provincia Galileea ... .
- Nașterea Domnului ... .
- Sfântul Ioan Botezătorul ... .
- Pildele ... .
- Din minuni ... .
- Mărturisim recunoștința pentru binele primit ... .
- Oferim iertare ... .
- Prin rugăciune ... .

Ierusalim – imagine de ansamblu

✓ Formulează un set de trei întrebări despre o minune studiată. Solicită colegilor tăi să recunoască minunea și să ofere detalii.

✓ Dintre persoanele despre care ai studiat anul trecut la ora de Religie, alege-o pe aceea care te-a impresionat cel mai mult. Argumentează-ți alegerea. Precizează dacă este deja sau ar putea deveni modelul tău de viață și de ce?

Hristos este Învățătorul lumii și Modelul suprem

Este un model și pentru mine, profesorul tău, care încerc să fac acum cu tine ceea ce încerca El cu cei din vremea Sa: să te învăț, să te modelez. Important este ca și tu să vrei și să mă lași să fac acest lucru.

Mă bucur să fac parte din viața ta!

Ce bun ai fost cu mine, Doamne,
Lăsându-mă copil mereu,
Să pot veni atâtea toamne
La școală, făr' să-mi fie greu...

Să simt mereu doar bucuria
De-a mă juca, de a cânta,
Cu ei să-mpart copilăria,
Poveștile și viața mea...

Ce bun ai fost Doamne cu mine,
Când să fiu dascăl mi-ai menit!
N-ai fi putut s-alegi mai bine!
Nu știu de mi s-a cuvenit...

Mi-ai dat pe mână lutul bun
Din el să modelez iubire,
Să văd cum cresc din mugur pur,
Oameni, ce vieții dau cinstire!

Cât ai fost Doamne, tu, de bun,
Că m-ai trimis printre copii,
Din râsul lor puteri s-adun,
Din plâns să fac mici simfonii...

Ce bun ai fost cu mine, Doamne,
Lăsându-mă copil mereu,
Să pot veni atâtea toamne
La școală, făr' să-mi fie greu.

Gabriela Munteanu

Sursa: *https://zambetulsoarelui.wordpress.com/2016/05/30/gabriela-munteanu-sa-fiu-dascal-mi-ai-menit/*

Dumnezeu Se face cunoscut omului

Iisus Hristos Pantocrator

- **Viața omului și asemănarea cu Dumnezeu**
- **Lucrarea Duhului Sfânt în lume**
- **Pogorârea Duhului Sfânt la Cincizecime**
- **Sfintele Taine în viața creștinilor**
- **Darurile Duhului Sfânt**

Tezaur creștin

Și aceasta este viața veșnică: să Te cunoască pe Tine, singurul Dumnezeu adevărat și pe Iisus Hristos pe Care L-ai trimis.
(Ioan 17, 3)

Viața omului și asemănarea cu Dumnezeu

Icoană „Sfânta Treime la Stejarul Mamvri”

Prima carte a Sfintei Scripturi, *Facerea*, ne dezvăluie faptul că Dumnezeu a creat pământul cu toate bunătățile și frumusețile sale, pregătindu-l să devină locuință primitoare pentru om.

Niciuna dintre ființele pământului nu s-a bucurat de atâta atenție din partea Creatorului, precum omul. Unic și irepetabil, el poartă în sine **chipul lui Dumnezeu**, ceea ce înseamnă că a fost creat ca ființă care gândește, are sentimente, voință și libertate morală.

Primind aceste daruri, omul are misiunea să ajungă la **asemănarea cu Dumnezeu**. Adică prin efort personal și ajutat de El, să se apropie de **desăvârșire**. **Asemănarea cu Dumnezeu este o aspirație a omului.**

Dacă cineva dorește să ajungă la aceasta, trebuie să pornească de la „alfabetul” vieții religios-morale: **să creadă în Dumnezeu, să nu facă din acumularea de valori materiale scopul principal, ci să dobândească, să prețuiască și să cultive valori morale și spirituale, care sunt în același timp trăsături pozitive de caracter** – iubirea, respectul, cinstea, modestia, sinceritatea, altruismul, prietenia, curajul, cumpătarea, perseverența, ca să amintim doar câteva dintre ele.

Asemănarea cu Dumnezeu este posibilă, mai ales că Dumnezeu te ajută. Important este să începi, să te străduiești. **„Ceea ce este cu neputință la oameni este cu putință la Dumnezeu”** ne încurajează Mântuitorul. Dumnezeu nu obligă pe nimeni să Îi semene. El respectă voia liberă a omului. Ca să înțelegem mai bine, putem să facem o analogie cu viața de școlar: profesorul îi învață pe elevi regulile de bună-purtare, dar nu poate să îi oblige să le respecte, să le aplice. Elevii sunt răspunzători pentru consecințe.

Privind și reflectând la ceea ce se întâmplă în jurul nostru, putem afirma că viața este alcătuită din contraste: bine și rău, lumină și întuneric, adevăr și minciună, realizări și eșecuri, întâlniri și despărțiri, bucurii și tristeți; și lista poate continua. Pentru a ne bucura de cele bune și de folos, avem nevoie de ajutor, de îndrumare. Le primim de la Dumnezeu, de la îngerul păzitor, de la sfinți, de la părinții trupești și spirituali, de la rude, prieteni, colegi, alți oameni de bine. Printre aceștia, ar trebui să căutăm și să alegem, cu atenție, un model care să ne ghideze, să ne motiveze, să ne stimuleze, să ne ajute să creștem în viața de zi cu zi și în „urcușul" spre Dumnezeu.

Și cine poate să ne ajute mai mult, dacă nu Modelul Suprem, Domnul și Mântuitorul Iisus Hristos care a spus despre Sine **„Eu sunt Calea, Adevărul și Viața"**? (Ioan 14, 6)

Dicționar de termeni și expresii

- ✓**desăvârșire** – ducere la bun sfârșit, îndeplinire, terminare, perfecțiune
- ✓**altruism** – înclinare de a ajuta pe altul, de a se jertfi pentru aproapele său, pornire generoasă
- ✓**analogie** – asemănare (parțială) între două sau mai multe noțiuni, obiecte, situații, fenomene

Sintetizăm lecția

Pornind de la informațiile din text, completează pe caiet următoarea hartă conceptuală:

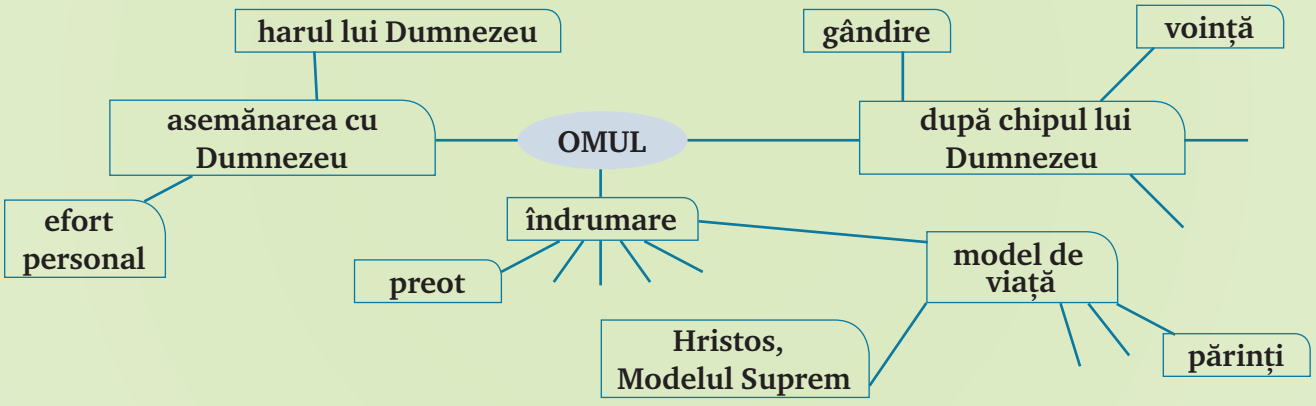

Aflăm mai mult

Domnul Iisus Hristos avea încredere în tineri. De aceea mulți dintre ucenicii care L-au urmat erau tineri. Tineri erau și unii dintre ucenicii Sfântului Apostol Pavel: Tihic, Trofim, Terțiu, Timotei și Tit. Timotei a devenit episcop în Efes, iar Tit, episcop în Creta.

Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan, cel mai tânăr dintre apostoli, este acela căruia, pe cruce, Mântuitorul i-a încredințat-o pe Maica Domnului. „Femeie, iată fiul tău! Apoi a zis ucenicului: Iată mama ta! Și din ceasul acela ucenicul a luat-o la sine." (Ioan 19, 26-27)

Sfântul Vasile cel Mare acordă, în scrierile sale, o importanță deosebită responsabilității pentru creșterea și educația copiilor. În celebra sa *Omilie către tineri*, îi sfătuiește pe tinerii creștini să aleagă cu discernământ din tot ceea ce mintea omenească și cultura universală au acumulat de-a lungul timpului și să culeagă, precum albinele, doar polenul, lăsând deoparte ceea ce este dăunător sănătății lor morale.

Pas cu pas

✓Care este primul gând care îți vine în minte atunci când te gândești la asemănarea cu Dumnezeu?

✓Alege să vorbești despre unul dintre părinții tăi spirituali.

- Numește-l și spune cum se implică în viața ta.

✓Se împarte clasa în echipe de patru-cinci elevi. Profesorul are rol de observator. Componenții fiecărei echipe se consultă și notează cele mai importante șapte calități/ virtuți ale unui om considerat bun. După zece minute de discuții/negocieri, sunt prezentate calitățile identificate de fiecare echipă. Profesorul va cere fiecărei echipe să aleagă din cele șapte calități, trei pe care le consideră cele mai importante, iar la final, una singură. Se notează pe tablă calitățile ajunse „în finală". Pe baza acestora, se alcătuiește o „definiție" a omului bun.

✓Lucrează în pereche, cu colegul de bancă. În funcție de posibilități, consultați un DEX în format letric sau electronic. Găsiți împreună cel puțin trei înțelesuri/sensuri ale cuvântului „CHIP" și alcătuiți câte un enunț cu fiecare. Căutați cât mai multe expresii în care se regăsește cuvântul.

- Prezentați colegilor ceea ce ați găsit voi și comparați cu ceea ce au realizat ceilalți.

✓Desenează un cerc. Ca simbol, cercul reprezintă dragostea nesfârșită a lui Dumnezeu. Notează, în mijlocul cercului, cuvântul VIAȚA.

- Trasează, în jurul cercului, cât mai multe „raze" pe care să notezi cuvinte care sugerează, pentru tine, ideea de viață (de exemplu, CĂLĂTORIE).
- „Culege" o „rază" și argumentează alegerea.

Picătura de cultură generală

✓ Una dintre scenele cele mai reprezentative zugrăvite pe pereții bisericilor este „Scara cerească și mântuitoare de suflet", numită și „Scara dumnezeiescului urcuș", o transpunere în culori a „Scării" scrise de Sfântul Ioan Sinaitul. Ea este pictată în pronaosul bisericilor mai vechi, în trapezele unor mănăstiri din Sfântul Munte Athos sau pe zidurile exterioare ale mai multor mănăstiri din nordul Moldovei. Analizate în detaliu, aceste reprezentări iconografice ale Scării pot fi considerate adevărate îndrumare de viață duhovnicească.

✓ Scara, simbol prezent în tradițiile spirituale ale lumii, capătă în creștinism o importanță aparte, fiind strâns legată de Persoana Fiului lui Dumnezeu. Cele două paralele care unesc pământul cu cerul simbolizează cele două firi ale Mântuitorului – dumnezeiască și omenească. Treptele sunt în număr de 30, reprezentând vârsta la care Acesta își începea activitatea.

✓ Ansamblul sculptural de la Târgu Jiu, creat de Constantin Brâncuși și cunoscut și sub numele de Ansamblul monumental „Calea Eroilor", este un omagiu adus eroilor căzuți în timpul Primului Război Mondial și cuprinde patru opere: „Masa Tăcerii", „Aleea scaunelor", „Poarta Sărutului" și „Coloana fără sfârșit", cunoscută de majoritatea sub numele de „Coloana Infinitului". Aceasta reprezintă un adevărat „testament spiritual" al artistului, simbolizând năzuința omului de a se apropia de Dumnezeu, prin urcuș duhovnicesc.

Coloana Infinitului

Cunoaște-te pe tine însuți!

✓**Discutați despre rolul modelelor în viață!**

- Pe parcursul lecției s-a vorbit despre importanța alegerii unui model de viață. În continuare, vor fi prezentate câteva repere/idei de sprijin/sfaturi de care să ții seama în alegerea modelului tău.

Trebuie să rămâi tu însuți, să nu copiezi stilul de viață al modelului!

✓**Pași de urmat**

- Alege modelul!
- Analizează care sunt părțile tale negative, ce ai dori să schimbi cu ajutorul modelului ales.
- Stabilește unde/la ce vrei să ajungi, care sunt obiectivele tale, și alcătuiește o listă.
- Gândește-te ce anume te atrage și te inspiră la persoana respectivă.

În alegerea modelului, trebuie să urmărești anumite **criterii**.

– Modelul trebuie să fie cineva cu un scop clar definit și care își cunoaște valoarea.
– Să nu fie altcineva decât este, să nu pretindă că este altceva decât în realitate.
– Să încurajeze să fii cât mai bun.
– Să fie un bun comunicator, blând și apropiat de oameni, să fie altruist și tolerant.
– Să fi muncit pentru rezultatele sale, iar succesul său să fie datorat pasiunii și perseverenței.

Ferește-te de false modele! Rămâi tu însuți, nu copia stilul de viață al modelului.

- **Și tu poți deveni model pentru ceilalți. Ce ar trebui să faci în acest sens?**
- **Nu te feri să îți alegi ca model una dintre persoanele sfinte! Ele sunt permanent lângă tine!**
- **Fii „următor" al Modelului Suprem, Domnul Hristos, Care ne îndeamnă „Îndrăzniți, Eu am biruit lumea!" (Ioan 16, 33)**

Filă de portofoliu

Analizează-te obiectiv și notează toate calitățile pe care crezi că le ai și care te pot ajuta în viață, în diferite situații.

Calitățile, numite și virtuți, sunt trăsături pozitive de caracter. Caracterul este cartea ta de vizită în relație cu Dumnezeu și cu oamenii.

Desenează un strugure. Notează virtuțile tale pe boabele de strugure. (Strugurele este un simbol creștin, reprezentând sufletul omenesc care, precum via, dacă este lucrat cu dăruire și atenție, ajunge să ofere nenumărate roade),

Arată-le tuturor! Ele sunt TU! Prețuiește-te, ești unic!

Nu uita!

- Omul a fost creat după chipul și asemănarea lui Dumnezeu.
- *Chipul lui Dumnezeu* se referă la prezența în om a gândirii, a sentimentelor, a voinței și a libertății morale.
- *Asemănarea omului cu Dumnezeu*, prin care tindem spre mântuire, presupune ajutor din partea lui Dumnezeu și efort personal.
- Pe parcursul vieții, pentru a ne bucura de cele bune și de folos, avem nevoie de ajutor și îndrumare de la: Dumnezeu, îngerul păzitor, sfinți, părinți trupești și spirituali, rude, prieteni, colegi, alți oameni de bine.
- Avem nevoie de modele care să ne ghideze, să ne motiveze în viața de zi cu zi și în „urcușul" spre Dumnezeu.

Cuvânt pentru suflet

Nu putem să-L ajungem niciodată pe Dumnezeu, însă curajul de a călători spre El rămâne important. (Constantin Brâncuși)

Tezaur creștin

Tot ce e frumos și bun în lume e săvârșit de Tatăl prin Unul-Născut Fiul Său, întru Duhul, care a plinit toate, în toți.
(Sfântul Grigore de Nyssa)

Lucrarea Duhului Sfânt în lume

Duhul Sfânt este a treia Persoană a Sfintei Treimi; nu are început și nu are sfârșit; împreună cu Tatăl și cu Fiul a existat dintotdeauna, înainte de creație și S-a pogorât pe pământ la momentul rânduit.

De obicei, este invocat după Tatăl și după Fiul, nu pentru că este „mai mic" decât Aceștia, ci pentru că **orice lucrare a lui Dumnezeu pornește de la Tatăl, e înfăptuită de Fiul și desăvârșită de Duhul Sfânt.**

Icoană „Sfânta Treime la Stejarul Mamvri"

Lucrarea Duhului Sfânt începe la facerea lumii: „Duhul lui Dumnezeu se purta pe deasupra apelor" (Facerea 1,2), dar nu se oprește niciodată.

El este Acela care i-a ajutat pe primii oameni să înțeleagă rostul existenței lor, iar după păcatul strămoșesc le-a sădit în inimă speranța de mântuire. I-a dat încredere lui Avraam să urmeze îndemnul lui Dumnezeu de a pleca spre Țara Făgăduinței, i-a întărit pe patriarhi să păstreze vie credința într-un singur Dumnezeu, a grăit prin proroci „în multe rânduri și în multe chipuri" (Evrei 1,1), pregătind omenirea pentru venirea Mântuitorului.

Duhul Sfânt a fost prezent permanent în viața pământească a Domnului Hristos; la Buna Vestire, Îngerul Gavriil a dezvăluit cum Acesta avea să Se întrupeze din Fecioara Maria: „Duhul Sfânt Se va pogorî peste tine". (Luca 1,35); la Nașterea Domnului i-a călăuzit pe magi și a umplut de bucurie inima păstorilor; i-a insuflat pe dreptul Simeon și pe proorocița Ana să Îl recunoască și să mărturisească despre Pruncul Iisus că este Mântuitorul lumii; l-a luminat pe Ioan Botezătorul să vadă în persoana lui Iisus din Nazaret „Mielul lui Dumnezeu, Cel care ridică păcatul lumii" (Ioan 1,29).

La Botezul Domnului în apa Iordanului, Sfântul Duh S-a arătat în chip de porumbel (Marcu 1,10).

Când Domnul Iisus I-a învățat pe oameni și a săvârșit minuni, Duhul Sfânt L-a însoțit pretutindeni. Duhul Sfânt este Acela care i-a determinat pe pescari să asculte chemarea Domnului Hristos și să devină apostoli.

Martori la Schimbarea la Față a Mântuitorului în Muntele Tabor, Petru, Ioan și Iacov au fost umbriți de Duhul Sfânt care a coborât asupra lor ca un nor luminos (Matei 17,5; Marcu 9,7).

Să revenim acum la afirmația din începutul lecției, anume că Duhul Sfânt a existat dintotdeauna împreună cu Tatăl și cu Fiul și S-a arătat în lume la momentul potrivit.

Promisiunea făcută ucenicilor Săi de Mântuitorul, înainte de Patimile, moartea și Învierea Sa – „Eu voi ruga pe Tatăl și alt Mângâietor vă va da vouă, pentru ca în veac să rămână cu voi, Duhul Adevărului..." (Ioan 14, 16-17), s-a împlinit la Cincizecime, **scopul trimiterii Sale** fiind **acela de a continua opera de mântuire săvârșită de Fiul lui Dumnezeu.**

Prin prezența Duhului Sfânt, Hristos este astăzi cu noi ca atunci când a fost cu ucenicii Săi. Este uimitor să înțelegem că Duhul locuiește în noi și ne va arăta întotdeauna în ce privință nu suntem încă asemeni lui Hristos, dar și ceea ce putem face pentru a deveni urmăritori ai lui Hristos.

El produce schimbarea noastră în bine, ne sfințește viața, ne călăuzește și ne ajută să intrăm în comuniune cu Dumnezeu. Nimic nu se petrece în viața Bisericii fără Duhul Sfânt. „Acolo unde este Duhul Sfânt, acolo este Biserica" (Sfântul Irineu).

Biblia, *cartea prin excelență*, *cartea sfântă*, care conține în paginile sale revelația divină, gândul lui Dumnezeu despre lume și planul Său cu lumea, **a fost scrisă sub inspirația Duhului Sfânt.**

În tradiția liturgică și spirituală ortodoxă, orice rugăciune, taină, laudă sau slujbă începe cu invocarea Duhului Sfânt.

Importanța Sa este recunoscută de Biserică prin **rugăciunea „Împărate ceresc"**, care redă, pe scurt, toate însușirile celei de a Treia Persoane a Sfintei Treimi.

Se rostește la începutul celor mai multe slujbe, dar și înainte de a ne apuca de o lucrare, pentru a cere ajutorul Duhului Sfânt să ducem la bun-sfârșit ceea ce ne-am propus.

Duhul Sfânt **lucrează prin puterea binefăcătoare a harului divin**. Harul este o energie necreată, care se transmite prin Sfintele Taine, începând cu Sfânta Taină a Botezului și este **absolut necesar pentru dobândirea mântuirii**. Ne ridicăm la Dumnezeu prin credință și prin fapte bune, ca roade ale credinței; harul este darul lui Dumnezeu, mijlocul prin care Acesta coboară la noi pentru a ne putea, la rândul nostru, ridica la El.

Omul se mântuiește când harul, credința și faptele bune („condițiile mântuirii") **lucrează împreună**. „Nici harul nu lucrează fără puterile naturale ale omului, nici omul nu poate lucra fără ajutorul și lucrarea harului" explică, pe înțelesul tuturor, Sfântul Maxim Mărturisitorul.

Tetraevangheliarul de la Putna (1473)

Dicționar de termeni și expresii

- (momentul) **rânduit** – potrivit, hotărât, fixat, stabilit
- **a se pogorî** – a coborî, a veni
- **a invoca** – a chema în ajutor (de obicei, divinitatea)
- **a desăvârși** – a duce la împlinire, a ajunge la forma deplină, completă, perfectă
- **revelație divină** – acțiunea prin care Dumnezeu descoperă voința Sa
- **inspirație** – acțiune specială a lui Dumnezeu prin care autorul este asistat pentru a scrie fără greșeală și pentru a exprima corect, gândul lui Dumnezeu

Sintetizăm lecția

Formulează răspunsuri pentru următoarele întrebări:

- Cine este Duhul Sfânt?
- Când a început lucrarea Sa în lume?
- Despre ce a grăit prin proroci?
- Cum și-a făcut Duhul Sfânt simțită prezența în viața pământească a Domnului Hristos la Buna Vestire, la Botezul în Râul Iordan, la Schimbarea la Față în Muntele Tabor?
- Ce promisiune le-a făcut apostolilor Domnul Iisus Hristos, înainte de Patimile, moartea și Învierea Sa?
- Ce este harul divin?
- Care sunt condițiile mântuirii?
- În ce rugăciune se regăsesc, pe scurt, însușirile Duhului Sfânt?

Pas cu pas

• Memorează rugăciunea „Împărate ceresc”. Rostește-o la începutul zilei, la intrarea în clasă, când începi un lucru, înaintea unui examen sau când ești copleșit de gânduri și de emoții.

• Îți propun să accesezi următoarea adresă: https://www.youtube.com/watch?v=pX2d8mebgRg. Este un cuvânt de învățătură, iar în intervalul de timp dintre minutul 4 și 7:15 se face o referire foarte interesantă privind relația oameni–sfinți. „Știți cum e cu sfinții? În cerul lui Dumnezeu, totdeauna este «semnal». Nu cade niciodată «rețeaua». Nouă ni se mai termină bateriile…”

Audiază predica.

Reflectează! Comentează afirmația „Duhul Sfânt are totdeauna „acoperire” la telefonul „duhovnicesc”. Te regăsești?

• Împreună cu colegii tăi amenajează sala de clasă, astfel încât mesele, scaunele și alte obiecte la îndemână să se transforme în „obstacole”. Rând pe rând, legați la ochi, încercați să parcurgeți labirintul, la început singuri, apoi ghidați de vocea unui alt coleg. Când a fost mai ușor și când ați simțit o siguranță mai mare?

Scopul acestui exercițiu este de a conștientiza faptul că avem nevoie de un ghid în viața noastră. Duhul Sfânt este cel mai sigur „ghid”. Dacă Îl ascultăm, este puțin probabil să ne „împiedicăm” în obstacolele vieții. Ne place să credem că deținem controlul și că simțurile noastre fizice ne sunt suficiente, dar Dumnezeu știe mai multe și mai bine decât noi, exact cum o persoană care vede poate să aleagă lucrurile mai bine decât una lipsită de vedere.

• Lucrează cu colegul de bancă; găsiți cel puțin trei asemănări și trei deosebiri între Botezul Domnului și Schimbarea la Față.

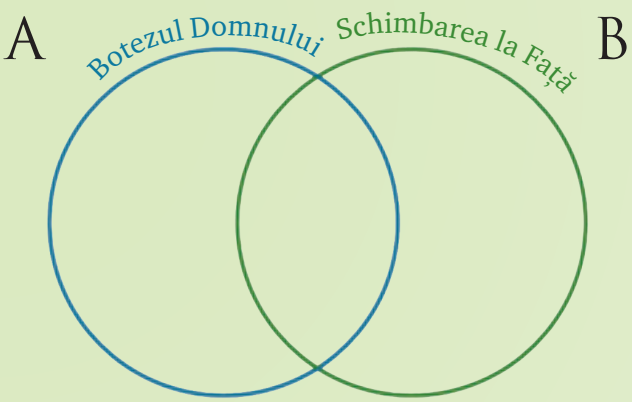

Aceasta este o diagramă Venn. În spațiul rezultat din suprapunerea cercurilor, notați asemănările dintre cele două praznice împărătești, iar în spațiile laterale, elementele distinctive.

Aflăm mai mult

ÎMPĂRATE CERESC – tâlcuirea atributelor Duhului Sfânt

Împărate ceresc, Mângâietorule, Duhul Adevărului, Care pretutindenea ești și toate le plinești, Vistierul bunătăților și Dătătorule de viață, vino și Te sălășluiește întru noi, și ne curățește pe noi de toată întinăciunea, și mântuiește, Bunule, sufletele noastre. Amin.

Împărate ceresc – numit astfel în temeiul însușirilor Lui comune cu ale celorlalte două Persoane ale Sfintei Treimi.

Mângâietorule – rămâne în locul Mântuitorului, după Înălțarea Acestuia la Cer; îndrumă, încurajează, alină, mijlocește.

Duhul Adevărului – mărturisește despre dumnezeirea Fiului.

Care pretutindeni ești – este pretutindeni; exprimă atotprezența, ca atribut al lui Dumnezeu.

Toate le plinești – arată scopul trimiterii Sale în lume, desăvârșirea, împlinirea lucrării de mântuire.

Vistierul bunătăților – Duhul Sfânt este izvorul și rezervorul a tot binele și al curăției.

Dătătorule de viață – este Cel care dă viața spirituală și trupească.

Picătura de cultură generală

- ✓ În icoane, Duhul Sfânt are diverse reprezentări: **înger** – în icoana Sfintei Treimi; **porumbel** – în icoana Botezului Domnului; **Picătura nor** – în icoana Schimbării la Față; **limbi de foc** – în icoana Cincizecimii.
- ✓ În biserici, în ziua de Rusalii (denumirea populară a Cincizecimii), se aduc frunze de nuc și flori de tei. După ce sunt sfințite, aceste ofrande se împart credincioșilor, ca simbol al limbilor de foc pogorâte asupra apostolilor. Tradiția spune că este bine ca ramurile verzi cu frunze de nuc și flori de tei să împodobească ferestrele casei și icoanele, având puteri protectoare și terapeutice.

Frescă „Duhul Sfânt”

Cunoaște-te pe tine însuți!

Duhul Sfânt ne însoțește întreaga viață; ne ajută să ne schimbăm, să ne întoarcem la Tatăl Ceresc. Uneori ne trimite semnale:

STOP! Trebuie să te oprești din a face ceva nepotrivit, trebuie să (te) schimbi, să alegi altceva.

ATENȚIE! Încetinește, ai grijă, ești în pericol!

MERGI! Fă, acționează, fii! Mărturisește-L pe Hristos, transmite învățătura, fă fapte bune, ajută-i și pe alții să îți urmeze exemplul!

Fă un exercițiu de introspecție și prezintă câte o situație din viața ta în care a fost nevoie să alegi!

Filă de portofoliu

„Rodește unde ai fost răsădit!”

Prezintă, printr-o creație literară (maximum zece rânduri), care crezi că este lucrarea ta în lume la această vârstă, ajutat de Duhul Sfânt. Vei analiza, făcând referire la viața din familie, de la școală, din parohie.

Poți înfrumusețea prezentarea cu fotografii personale și cu desene.

Nu uita!

- **Duhul Sfânt este a treia Persoană a Sfintei Treimi**; nu are început și nu are sfârșit; împreună cu Tatăl și cu Fiul a existat dintotdeauna și S-a pogorât pe pământ la momentul rânduit.
- **Scopul trimiterii Sale** este acela **de a continua opera de mântuire săvârșită de Fiul lui Dumnezeu.**
- Duhul Sfânt **lucrează prin puterea binefăcătoare a harului divin.**
- **Omul se mântuiește când harul, credința și faptele bune lucrează împreună.**

Cuvânt pentru suflet

Duhul să nu-L stingeți!

(I Tesaloniceni 5, 19)

Tezaur creștin

Binecuvântat ești, Hristoase, Dumnezeul nostru, Cela ce preaînțelepți pe pescari ai arătat, trimițându-le lor Duhul Sfânt, și printr-înșii lumea ai vânat, Iubitorule de oameni, mărire Ție.
(Troparul Pogorârii Duhului Sfânt)

Pogorârea Duhului Sfânt la Cincizecime

Praznicul Împărătesc al Pogorârii Duhului Sfânt, cunoscut și sub denumirea populară de **Duminica Rusaliilor**, este una dintre cele mai vechi și însemnate sărbători creștine. Are loc la 50 de zile de la Învierea Domnului, de aceea se numește și **Cincizecime**.

Icoană „Pogorârea Duhului Sfânt”

Înainte de Înălțarea la cer, Domnul Hristos „le-a poruncit apostolilor să nu se depărteze de la Ierusalim, ci să aștepte făgăduința Tatălui, pe care au primit-o” de la El. Apoi a adăugat: „Și veți lua putere… și Îmi veți fi Mie martori în Ierusalim și în toată Iudeea și în Samaria și până la marginea pământului” (Fapte I, 4-8).

Promisiunea aceasta avea să se împlinească după zece zile de la Înălțare, în ziua Cincizecimii, când „erau toți apostolii cu un cuget, la un loc. Și fără veste s-a făcut vuiet din cer, ca o suflare de vânt ce vine repede, și a umplut casa unde ședeau apostolii. Și li s-au arătat, împărțite, limbi ca de foc, și au șezut pe fiecare din ei. Și s-au umplut toți apostolii de Duhul Sfânt. Și au început a grăi în alte limbi, precum le da lor Duhul a grăi” (Fapte II, 1, 4).

Camera în care erau adunați apostolii era aceeași în care avusese loc Cina cea de Taină. Prin tragere la sorți, în locul lui Iuda, care căzuse din treapta de apostol, este ales Matia, unul dintre ucenicii Domnului. Acesta va primi, precum ceilalți unsprezece, harul dumnezeiesc.

Sărbătoarea Cincizecimii le amintea evreilor de primirea celor zece porunci, pe Muntele Sinai, prin Moise. În zilele de prăznuire se adunau toți bărbații din popor și oameni de pretutindeni, din bazinul Mediteranei și nu numai, din Spania până în Mesopotamia și Arabia de astăzi, din coloniile evreiești care de sute de ani se dezvoltaseră în diaspora.

Cei prezenți, chemați de sunetul produs la pogorârea Duhului Sfânt, au mers la locul unde se aflau apostolii și au rămas uimiți auzindu-i pe aceștia vorbind în limbile pământului. Uimirea s-a transformat în invidie, apoi în defăimare, apostolii fiind acuzați că „sunt plini de must”, adică au băut. Petru, cel mai vârstnic dintre apostoli, luminat și întărit de Duhul Sfânt, a luat cuvântul și a spulberat calomnia. Predica sa a fost atât de puternică și de înălțătoare, încât, ne spune Scriptura, toți cei care au auzit-o „au fost pătrunși la inimă” și au întrebat ce trebuie să facă pentru a primi darul Duhului Sfânt. „Pocăiți-vă… și botezați-vă…”, i-a îndemnat Petru, și din câți auziseră cuvintele apostolului s-au

botezat „ca la trei mii de oameni”. Este momentul în care **a luat naștere Biserica lui Hristos și au devenit lucrătoare toate Tainele instituite de Mântuitorul.**

Duhul Sfânt a fost prezent neîncetat în lume și înainte de acest eveniment. El a luat parte activă la creație. Tot ce este viu în univers, există prin El. „Dacă Dumnezeu… ar lua înapoi Duhul Său și suflarea Sa, atunci toată făptura ar pieri laolaltă și omul s-ar întoarce în țărână” (Iov 34, 14-15).Se evidențiază, astfel, ***rolul Duhului Sfânt în lucrarea de providență divină (purtarea de grijă a lui Dumnezeu).***

După Cincizecime, Duhul i-a insuflat pe evangheliști și pe ceilalți autori ai Noului Testament; a făcut din pescarii simpli și fricoși, de până atunci, cei mai devotați apostoli, cei mai neînfricați misionari, capabili să propovăduiască, „până la marginea pământului”, pe Domnul Hristos și Evanghelia Sa. Au tras la sorți și s-au răspândit în lume, entru a predica Evanghelia. Nu s-au temut și au biruit împotriva tuturor vitregiilor lumii, împlinind porunca dată de Mântuitorul Hristos: „Mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh” (Matei 28, 19). Sfinții Apostoli au reușit să sădească în inimile oamenilor cea mai curată și mai luminoasă învățătură, pentru a produce, cu cele mai simple mijloace, cea mai mare revoluție morală și religioasă, răspândirea creștinismului.

Cartea Faptele Apostolilor rezervă un spațiu consistent relatărilor despre **convertirea lui Saul** (Faptele Apostolilor 9:1-18; 22:6-21 și 26:12-19). Sub puterea și purtarea de grijă a Duhului Sfânt, din înflăcăratul apărător al Legii iudaice și prigonitor al creștinilor, acesta va fi botezat de preotul Anania și va deveni Pavel, stâlp al Bisericii lui Hristos, supranumit, pentru activitatea sa misionară, „Apostolul Neamurilor”.

Promisiunea Domnului Hristos că va rămâne cu apostolii Săi până la sfârșitul veacurilor (Matei 28, 20) înseamnă că **harul care li s-a dat apostolilor va fi transmis mai departe, prin ei, urmașilor lor**. Pentru că, puțini fiind, nu puteau împlini toate sarcinile pe care le implica răspândirea Evangheliei la neamuri. Sfinții Apostoli au sfințit episcopi pe care i-au așezat în fruntea bisericilor locale.

Cu timpul au fost hirotoniți diaconi și preoți. Prin Sfânta Taină a Hirotoniei, continuitatea apostolică este și va fi lucrătoare până la sfârșitul veacurilor.

Dicționar de termeni și expresii

- ✓ **Praznic împărătesc** – sărbătoare domnească închinată preamăririi lui Iisus Hristos, Sfântului Duh, Sfintei Fecioare Maria și Sfânta Cruce.

- ✓ **făgăduință** – promisiune
- ✓ **a grăi** – a vorbi
- ✓ **diaspora** – totalitatea comunităților evreiești dispersate în afara Palestinei
- ✓ **a se pocăi** – a-și recunoaște greșelile și a căuta să obțină iertarea, prin post și rugăciune

Sintetizăm lecția

Realizează cât mai multe corespondențe între **persoane** și **evenimente**; alcătuiește enunțuri cu acestea.

✓ **Persoane:**

1. *apostoli*; **2.** *evrei din diaspora*; **3.** *Duhul Sfânt*; **4.** *Matia*; **5.** *Apostolul Petru*; **6.** *Saul*; **7.** *episcopi și preoți*.

✓ **Evenimente:**

a. *cuvântare*; **b.** *ales prin tragere la sorți*; **c.** *S-a pogorât*; **d.** *prezenți la Cincizecime*; **e.** *convertire*; **f.** *răspândirea Evangheliei*; **g.** *hirotonire*; **h.** *continuitate apostolică*.

(Exemplu: *3-c Duhul Sfânt S-a pogorât la Cincizecime.*)

Pas cu pas

✓ Imaginează-ți că ești scriitor și dorești să consemnezi, într-un manuscris, cât mai exact și mai corect cu putință, întâmplările de la sărbătoarea Cincizecimii. Începi în camera în care apostolii primesc Duhul Sfânt, ieși în mulțime, te strecori printre cei care vorbesc împotriva apostolilor, te alături celor care ascultă predica lui Petru, observi bucuria celor botezați. Citește manuscrisul în fața colegilor.

✓ Se împarte clasa în șase grupe; fiecare grupă va primi, prin tragere la sorți, un bilet pe care este scrisă o sarcină; cele șase bilete pot fi lipite pe laturile unui cub (tehnica interactivă „CUBUL").

Descrie! (Atmosfera de la Sărbătoarea Cincizecimii)

Compară!(Atitudinea apostolilor înainte și după primirea Duhului Sfânt)

Asociază!(Predica Sfântului Apostol Petru cu nașterea Bisericii Creștine)

Aplică!(Lucrarea Duhului Sfânt în viața ta de elev)

Analizează! (Activitatea misionară a apostolilor)

Argumentează! (Importanța Pogorârii Duhului Sfânt în istoria mântuirii)

Fiecare grupă își alege un reprezentant care va citi rezolvarea sarcinii primite.

✓ Dacă Domnul Iisus Hristos te-ar alege să fii apostol, indică două lucruri pe care crezi că ți-ar cere să le transmiți *părinților*; *fratelui/fraților*; *colegilor de clasă*; *profesorului de Religie*; *preotului din parohia ta*; *unei persoane vârstnice*; *unei persoane aflate în suferință*.

✓ Privește icoana Pogorârii Duhului Sfânt, de la începutul lecției. Solicită-i profesorului de Desen sau profesorului de Religie informații referitoare la elemente de iconografie a Cincizecimii (prezența și reprezentarea persoanelor, simboluri, culori etc.).

Aflăm mai mult

• **Arhidiaconul Ștefan** a fost primul martir creștin. Cuvintele rostite de el în fața celor care îl prigoneau se aseamănă cu cele rostite de Domnul Hristos pe cruce. „Doamne Iisuse, primește duhul meu!" seamănă cu „Tată, în mâinile Tale îmi încredințez duhul!", iar „Doamne, nu le socoti lor păcatul acesta!" seamănă cu „Tată, iartă-i, că nu știu ce fac!"

Icoană „Convertirea lui Saul"

• **Convertirea lui Saul** a avut loc în jurul anilor 34-35 d.Hr. și rămâne o minune dumnezeiască, o lucrare a harului Duhului Sfânt. Evenimentul a avut loc pe drumul spre Damasc. În timp ce el și cei care îl însoțeau se apropiau de oraș, au fost învăluiți, în miez de zi, de o lumină cerească mai strălucitoare decât lumina soarelui. A fost momentul în care, Mântuitorul Iisus, i S-a descoperit lui Saul, grăindu-i în limba lui maternă „Saule, Saule, de ce Mă prigonești? Iar el a zis: Cine ești, Doamne? Și Domnul a zis: Eu sunt Iisus, pe Care tu Îl prigonești" (Faptele Apostolilor 9, 3-7). Astfel se schimbă întregul curs al vieții lui Saul. Îi vor fi răsturnate toate convingerile referitoare la Iisus. Va fi botezat cu numele Pavel și va deveni cel mai mare apărător al creștinilor.

Picătura de cultură generală

✓În biserici, Sfânta Liturghie începe în jurul orei 9 dimineața, momentul zilei în care Duhul Sfânt S-a pogorât asupra apostolilor.

✓Rusaliile sunt o străveche sărbătoare preluată de geto-daci din mitologia romană. ***Rosalia***, „Sărbătoarea Trandafirilor”, era o zi închinată cultului morților. Pentru a îmblânzi sufletele celor plecați din această lume, se aduceau ca ofrande alimente și trandafiri. În această zi sunt sărbătoriți cei care poartă numele de Ruxandra sau Roxana, dar și Rusalin, Ruslana sau Rozalia.

✓În 2008, dansul ritual al Călușului, practicat în Oltenia în săptămâna ce precede Praznicul Cincizecimii, a fost inclus în **Lista Patrimoniului Cultural Imaterial al Umanității UNESCO**, potrivit site-ului https://ich.unesco.org.

Cunoaște-te pe tine însuți!

Reflectează! Formulează și notează câte două propoziții pentru fiecare situație.

Dintr-odată, ești capabil să vorbești orice limbă ai dori. Cum te simți și de ce?

Dacă ai avea o superputere, care ai dori să fie aceasta și cum ai folosi-o?

De ce crezi că apostolii au primit darul vorbirii în limbile tuturor popoarelor?

Ce s-ar fi întâmplat dacă nu ar fi existat Cincizecimea?

Filă de portofoliu

Descrie un obicei sau o tradiție de Rusalii din zona ta sau din altă zonă a țării. Menționează dacă obiceiul/tradiția a suferit schimbări odată cu trecerea timpului. Îmbogățește prezentarea cu desene și imagini.

Călușari

Nu uita!

- Pogorârea Duhului Sfânt este prăznuită la 50 de zile de la Învierea Domnului și este una dintre cele mai vechi și mai importante sărbători creștine.
- Apostolii se umplu de Duhul Sfânt și primesc darul vorbirii „în limbile pământului”.
- Predica înflăcărată a Sfântului Apostol Petru face să se boteze „ca la 3000 de oameni”, luând naștere Biserica lui Hristos.
- Apostolii răspândesc în lume Evanghelia, înființează Biserici locale, sfințesc episcopi și preoți.
- Mare prigonitor al creștinilor, Saul, se convertește în chip minunat. Este botezat, primește numele Pavel și devine cel mai fervent apărător al creștinilor și mare misionar, supranumit „Apostolul neamurilor”.

Cuvânt pentru suflet

Fără smerenie, ascultare și dragoste, nu putem fi adevărați ucenici ai lui Hristos.
(Sfântul Cuvios Gheorghe Hozevitul)

Tezaur creștin

Hristos în mijlocul nostru. Este și va fi, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.
(Sfânta Liturghie)

Sfintele Taine în viața creștinilor

Copil primind Sfânta Taină a Împărtășaniei

Cuvântul „taină” se referă la ceva ce este necunoscut, neînțeles, nedescoperit, nepătruns de mintea omenească.

În Biserica Ortodoxă, termenul de „Taină” definește **o lucrare văzută, prin care se transmite harul nevăzut al Duhului Sfânt, pentru sfințirea vieții omului.**

Domnul nostru Iisus Hristos ne îndeamnă neîncetat la schimbarea vieții și ne învață că mântuirea poate fi obținută doar în Biserică, cunoscând și împlinind cuvântul lui Dumnezeu și prin primirea Sfintelor Taine.

În cadrul fiecăreia dintre Sfintele Taine, preoții și arhiereii, ca urmași ai Mântuitorului, sunt intermediari, mijlocitori, iar **Domnul Hristos este Săvârșitorul nevăzut**.

Sfintele Taine se oficiază în lăcașul de cult. Există și situații speciale, în care unele se pot desfășura în casele creștinilor sau chiar în spitale. Sunt Taine care se primesc **o singură dată în viață – Taina Botezului**, **a Mirungerii**, **a Preoției**, **a Cununiei**, iar altele, precum **Taina Spovedaniei**, **a Împărtășaniei**, **Maslul**, **cu cât sunt primite mai des, cu atât este mai bine pentru sufletul și trupul credinciosului.**

Pentru a face mai ușor de înțeles efectele pe care Sfintele Taine le produc asupra noastră, Sfinții Părinți le aseamănă cu „altoiul” care înnobilează planta, cu „apa” care spală și curăță totul; sunt „pâinea duhovnicească” ce hrănește sufletele; „doctoriile” care ni se administrează pentru întărirea sufletească și trupească; „trepte” care ne ajută să ne apropiem de Dumnezeu.

Sfintele Taine sunt în număr de șapte, toate întemeiate de Mântuitorul Iisus Hristos cu diferite ocazii:

Sfânta Taină a Botezului – prin care ni se iartă păcatul strămoșesc, devenim creștini, intrăm în marea familie a Bisericii. Este asemănată cu o „ușă” prin care se intră în împărăția lui Dumnezeu.

Prin **Sfânta Taină a Mirungerii**, cel botezat primește darurile Duhului Sfânt, spre întărirea și desăvârșirea legăturii cu Dumnezeu.

Sfânta Taină a Împărtășaniei (Euharistia) a fost instituită la Cina Cea de Taină. Ne unește cu Hristos în chipul cel mai deplin, deoarece prin ea primim Trupul și Sângele Domnului.

Cu ajutorul **Sfintei Taine a Spovedaniei**, ni se iartă greșelile mărturisite sincer, cu părere de rău și luând hotărârea de a nu le repeta. Iertarea acordată este o dovadă a nesfârșitei iubiri a lui Dumnezeu față de oameni.

Prin **Sfânta Taină a Cununiei (Nunta)**, un bărbat și o femeie, care se iubesc și care s-au hotărât să trăiască împreună întreaga lor viață, primesc de la Dumnezeu harul divin care sfințește unirea lor.

Sfânta Taină a Preoției (Hirotonia) este aceea prin care, la punerea mâinilor arhiereului, Duhul Sfânt trimite celui hirotonit harul și dreptul de a săvârși celelalte Sfinte Taine și de a călăuzi viața oamenilor în credință.

Taina Sfântului Maslu are ca efect vindecarea celor bolnavi trupește și sufletește.

Avem datoria să păstrăm și să practicăm viața creștinească prin Sfintele Taine, prin care ne unim cu Dumnezeu – Tatăl, Dumnezeu-Fiul și Dumnezeu-Sfântul Duh, astfel încât să putem spune, asemenea Sfântului Apostol Pavel, că „trăim, ne mișcăm și suntem una în Iisus Hristos, Domnul nostru”.

Copil primind Sfânta Taină a Mirungerii

Dicționar de termeni și expresii

- ✓ **Sfântă Taină** – semnul văzut prin care se administrează harul nevăzut pentru sfințirea omului
- ✓ **arhiereu** – cea mai înaltă treaptă a ierarhiei bisericești
- ✓ **împărtășit** – care a primit Sfânta Împărtășanie (Euharistie)
- ✓ **a institui** – a întemeia, a inaugura, a înființa
- ✓ **a oficia** – a celebra o slujbă religioasă; a săvârși un act public sau privat
- ✓ **prefigurare** – prezentare a unui fenomen, a unui lucru viitor

Sintetizăm lecția

Precizează valoarea de adevăr a următoarelor afirmații notând **A** (adevărat) / **F** (fals) în dreptul fiecăreia:

- ✓ Sfintele Taine sunt lucrări nevăzute.
- ✓ În Biserica Ortodoxă sunt șapte Sfinte Taine, toate instituite de Domnul Hristos.
- ✓ Săvârșitorul Sfintelor Taine este și întemeietorul lor.
- ✓ Prin Sfintele Taine primim harul Sfântului Duh.
- ✓ Prin Sfânta Taină a Botezului primim iertarea păcatelor.
- ✓ Sfânta Taină a Mirungerii se săvârșește înainte de Taina Botezului.
- ✓ Taina prin care ne unim cu Hristos este Taina Euharistiei.
- ✓ Hirotonia este oficiată de arhiereu.
- ✓ Citatul: ***„Ce a împreunat Dumnezeu, omul să nu despartă!”*** (Matei 19, 5-6) se referă la Sfânta Taină a Cununiei.

Pas cu pas

✓ Dacă dorești să afli mai multe informații despre Sfintele Taine, adresează-te profesorului tău de Religie. Ai putea să o faci astfel:

Dragă domnule profesor, vă rog să mă ajutați să înțeleg și să cunosc mai multe.

Ce este Botezul de necesitate? Cine îl primește? De ce? În ce condiții?

Am participat la slujba Sfântului Maslu. Am observat că a fost oficiată de mai mulți preoți. Este aceasta o condiție pentru săvârșirea acestei Taine? De ce se aduc spre sfințire untdelemn și făină? Care sunt condițiile săvârșirii acestei Sfinte Taine?

Ce simbolizează cununiile și verighetele la Sfânta Taină a Cununiei?

Există diferență între botezul creștin și botezul practicat de către Sfântul Ioan Botezătorul la râul Iordan?

• Dacă ai și alte nelămuriri sau dorești să afli mai mult despre un subiect anume, nu ezita să repeți acest exercițiu de comunicare!

✓ Citește fragmentul din Evanghelia de la Matei 26, 26-28.

„Iar pe când mâncau ei, Iisus, luând pâinea și binecuvântând, a frânt și dând ucenicilor a zis: luați, mâncați, Acesta este Trupul Meu.

Și luând paharul și mulțumind, le-a dat, zicând: Beți dintru acesta toți, că Acesta este Sângele Meu, al Legii celei noi, care pentru mulți se varsă spre iertarea păcatelor…”

Argumentează afirmația: „La fiecare Sfântă Liturghie are loc Cina cea de Taină”.

✓ Ajutați de domnul profesor, împărțiți clasa în șapte grupe (în perechi, acolo unde sunt puțini elevi); prin tragere la sorți, fiecărei grupe/perechi îi revine sarcina să prezinte o Sfântă Taină, folosind o coală de flipchart. În prezentarea voastră, apelați la cunoștințe dobândite în anii anteriori la orele de Religie, la experiența personală, la cultura generală! Expuneți lucrările într-un „tur al galeriei”. Vizitați „galeria”, discutați, apreciați munca celorlalte grupe/perechi, adresați întrebări pentru a lămuri anumite aspecte.

✓ Folosește Sfânta Scriptură; găsește și notează pe caiet citatele indicate mai jos. Asociază fiecare citat uneia dintre Sfintele Taine.
Iacov 5, 14 • II Corinteni 1, 21-22 • Ioan 20, 22-23
Galateni 3, 27 • Matei 26, 27-28 • Ioan 20, 21
Facere 1, 28.

Aflăm mai mult

• În Sfânta Scriptură, numărul **„șapte”** este considerat simbolul deplinătății. Să amintim câteva exemple: „șapte” sunt zilele săptămânii. Psalmistul David laudă pe Dumnezeu de șapte ori într-o zi. În Rugăciunea „Tatăl nostru” sunt șapte cereri. Șapte sunt darurile Duhului Sfânt. Mântuitorul rostește pe cruce șapte cuvinte. Șapte sunt și epistolele sobornicești.

• Toate Sfintele Taine au o **parte văzută sau externă** (anumite ***materii*** – de exemplu: apa, untdelemnul, aghiasma; ***obiecte, vase de cult; formule liturgice*** – cuvinte, expresii specifice; gesturi) **parte nevăzută sau internă** – ***harul dumnezeiesc,*** **unul sau mai mulți săvârșitori** – ***preoți, arhierei,*** **unul sau mai mulți beneficiari** – ***credincioșii***.

Obiecte de cult (Sfânt Disc și Sfânt Potir)

Picătura de cultură generală

- ✓ În Sfânta Scriptură apar prefigurări ale Sfintelor Taine. Prima prefigurare a Sfintei Euharistii în Vechiul Testament este Pomul Vieții din rai.
- ✓ Trecerea prin Marea Roșie a poporului evreu prefigura Botezul Creștin, iar mana pe care au mâncat-o evreii în deșert, adică pâinea pe care le-o trimitea Domnul în fiecare zi din cer, L-a prefigurat pe Iisus Hristos – „Pâinea vieții”.
- ✓ În costumul popular românesc apar simboluri creștine care amintesc de Sfânta Taină a Împărtășaniei: pomul vieții, spicul de grâu, strugurele.
- ✓ În Țara Sfântă, unde a avut loc prima minune a Mântuitorului, se păstrează și astăzi astfel de vase de piatră în care apa a fost transformată în vin, la Nunta din Cana Galileei. *https://doxologia.ro/locuri-sfinte/cana-galileii*

Vas din piatră
Nunta din Cana Galileei

Cunoaște-te pe tine însuți!

Autocunoașterea necesită timp și obiectivitate, dar aduce beneficii și satisfacții.

Imaginează-ți că ești scriitorul unei povestiri cu titlul **„Momentul schimbării”**. Precizează ce Sfinte Taine ar ajuta la schimbarea vieții protagonistului. *De ce nu ai fi **chiar TU** personajul principal?*

Filă de portofoliu

O inimă plină de fericire

Decupează picături de hârtie din două culori. Alcătuiește o listă cu gesturi, cuvinte, lucruri care te fac fericit și îți aduc mulțumire, și o listă cu lucruri care îți provoacă tristețe pe parcursul unei zile sau a unei perioade scurte de timp. Scrie pe picături cuvintele din listă astfel: cele pozitive pe picăturile de o culoare; cele negative pe picăturile din cealaltă culoare. Amestecă-le! În viață sunt împreună. Desenează conturul unei inimi. În interiorul inimii, lipește picăturile de fericire, iar în exterior pe cele de tristețe. *Ce ar trebui să faci ca să transformi măcar câteva dintre tristeți în bucurii? Implică în acest exercițiu prietenii, frații, părinții, întrebându-i: **Tu cu ce îți umpli inima?***

Nu uita!

- Sfintele Taine exprimă modul specific al lui Dumnezeu de a se apropia de oameni.
- Sunt șapte Sfinte Taine, toate instituite de Domnul Iisus Hristos.
- Mântuirea poate fi obținută doar în Biserică, prin cunoașterea și împlinirea cuvântului lui Dumnezeu și prin primirea Sfintelor Taine.

Cuvânt pentru suflet

Câți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați și îmbrăcat (Galateni 3, 27)

Tezaur creștin

Nimic nu-i place mai mult lui Dumnezeu, ca o viață care aduce folos tuturor. Tocmai de aceea ne-a dat și darul cuvântului, și mâini, și tărie trupească, și minte, și priceperea să întrebuințăm toate acestea spre mântuirea noastră și folosul aproapelui.
(Sfântul Ierarh Luca al Crimeei)

Darurile Duhului Sfânt

La Rusalii s-a scris „actul de naștere" al Bisericii, moment în care Dumnezeu Fiul Și-a împlinit promisiunea de a fi mereu cu noi, prin Duhul Sfânt, pe care L-a trimis în lume. Prin Pogorârea Duhului Sfânt, Biserica se umple de daruri minunate, care ajută la mântuirea tuturor oamenilor. „Te întreb, care bunătate din cele ce alcătuiesc mântuirea noastră nu s-a înfăptuit prin Duhul Sfânt?" (Sfântul Ioan Gură de Aur)

Icoană „Tronul Hetimasiei"

Darurile sunt înflorirea harului divin în suflet, susțin viața morală a creștinului, o completează și o perfecționează. După ce ne-am „îmbrăcat în Hristos" prin Taina Botezului, primim „**pecetea darului Duhului Sfânt**" prin Taina Mirungerii. Citându-l pe **Proorocul Isaia**, Biserica vorbește despre **șapte daruri ale Duhului**: „Și Se va odihni peste El Duhul lui Dumnezeu, duhul înțelepciunii și al înțelegerii, duhul sfatului și al tăriei, duhul cunoștinței și al bunei-credințe. Și-L va umple pe El duhul temerii de Dumnezeu" (Isaia 11, 2-3).

Darul înțelepciunii ne ajută să vedem și să evaluăm toate din perspectiva lui Dumnezeu, și să le acceptăm cu seninătate. **Prin darul înțelegerii** putem să pătrundem mai ușor profunzimea adevărurilor de credință, acest dar ne face și să fim deschiși la nevoile celuilalt, să dovedim compasiune pentru suferința aproapelui. **Darul sfatului** ne permite să discernem care sunt acțiunile bune ce trebuie urmate și care sunt cele nepotrivite, care trebuie evitate; acest dar ne ajută să primim și să oferim sfaturi. Cu ajutorul **darului tăriei**, depășim dificultățile, ne întărim curajul și perseverența, păstrăm entuziasmul în slujirea lui Dumnezeu, putem să ne sacrificăm pentru cel de lângă noi. **Cunoștința** este darul care ne permite să emitem judecăți corecte privind modul în care realitățile vieții sunt legate de Dumnezeu. Acest dar ajută introspecția, ne permite să ne analizăm starea sufletească, să fim capabili de schimbare. **Darul bunei-credințe sau al evlaviei** ne ajută să fim în comuniune cu ceilalți, ca fii ai Aceluiași Tată, să arătăm venerație față de Dumnezeu și respect pentru ceilalți. Ne ajută, din iubire, să ne îndeplinim obligațiile față de Dumnezeu și față de aproapele nostru. **Darul fricii de Dumnezeu** ne permite să evităm greșelile, nu din teamă, ci din respect față de Dumnezeu și din dorința de a nu fi despărțiți de El.

Duhul Sfânt oferă **daruri comune** tuturor oamenilor, dar oferă și **daruri specifice fiecăruia dintre noi**, **daruri particulare**, **individuale**, foarte diversificate precum: sănătatea, lumina ochilor, îndemânarea, talente; există oameni care știu să încurajeze, oameni care știu să-i sprijine pe ceilalți, există oameni care știu să dea speranță, alții știu să asculte; sunt oameni care au darul binefacerii, care ajută, care au spirit administrativ, care sunt buni conducători și lista poate continua. Fiecare are câte ceva care trebuie **lucrat**, **crescut** și **înmulțit**.

Dumnezeu nu le dăruiește tuturor oamenilor același număr de daruri particulare: unora le dăruiește mai puțin, altora mai mult, pentru că El cunoaște puterea fiecăruia dintre noi de a le folosi. ***Pilda talanților*** (Matei 25, 14-30) prezintă clar și concis următoarele aspecte: **tot ce avem este de la Dumnezeu, primim în viață doar ceea ce putem controla, trebuie să investim ceea ce am primit**. Prin felul în care înmulțim darurile – talanții, **ne demonstrăm sau nu, respectul față de Creator**. Astfel, ne vom bucura să fim aproape de Stăpân, ca „slugă dreaptă și credincioasă" sau vom fi depărtați ca sluga „vicleană și leneșă".

Istoria Bisericii abundă în sfinți care au primit, au înmulțit și au folosit darurile de la Dumnezeu, bucurându-i și pe ceilalți, precum **poeți**: Prorocul David, Sfinții Efrem Sirul, Ioan Damaschin, Casiana monahia, Ioan Iacob Hozevitul, Nicolae Velimirovici; **cântăreți**: Sfântul Proroc David; **imnografi**: Roman Melodul; **scriitori bisericești**: Ioan Gură de Aur, Grigorie de Nazianz, Vasile cel Mare, Clement Alexandrinul, Eusebiu de Cezareea, Atanasie cel Mare etc.; **pictori**: Sfântul Apostol și Evanghelist Luca; **doctori**: Cosma și Damian.

Prorocii, apostolii și vindecătorii au primit daruri speciale, numite **harisme**.

Înmulțirea darurilor primite este o îndatorire și o bucurie. Ea dovedește iubirea față de Dumnezeu și față de aproapele nostru și demonstrează că harul rodește „dragostea, bucuria, pacea, îndelunga răbdare, bunătatea, facerea de bine, credința, blândețea, cumpătarea" (Galateni 5, 22), prin strădania noastră de zi cu zi.

Dicționar de termeni și expresii

- ✓ **a discerne** – a deosebi, a judeca limpede
- ✓ **venerație** – respect profund, stimă, prețuire deosebită
- ✓ **harismă** – dar sau virtute deosebită, împărtășită de Duhul Sfânt unor persoane alese

Talanți

Sintetizăm lecția!

1. A treia Persoană a Sfintei Treimi; **2.** Denumirea populară a Cincizecimii; **3.** Energie necreată; **4.** Sunt șapte, primite de la Duhul Sfânt (singular); **5.** Sfânta Taină prin care primim darurile Duhului; **6.** Darurile din pildă; **7.** Aceste daruri trebuie să le...; **8.** și să le...; **9.** Sluga care a înmulțit darurile; **10.** Dar sau virtute deosebită.

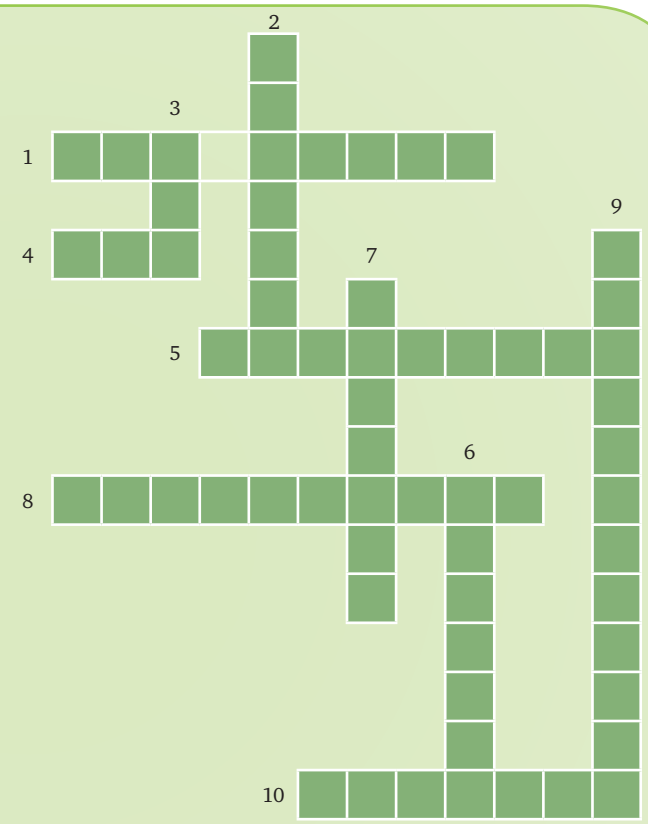

Pas cu pas

✓Profesorul are pregătite, într-o casetă, cartonașe colorate (pot fi decupate sub formă de pietre prețioase), pe care sunt notate: virtuți/calități, sentimente, într-un număr egal cu acela al elevilor din clasă (de exemplu: pace, bucurie, dragoste, credință, bunătate, dreptate, talent, încredere, putere, blândețe, speranță/nădejde, facere de bine, prietenie, colegialitate, înțelepciune, adevăr, răbdare, voință, respect, ocrotire, curaj).

• Extrage o „nestemată”! Ai la dispoziție trei minute să definești, în scris, ce reprezintă pentru tine cuvântul respectiv și o situație în viața de zi cu zi în care ai întâlnit/exersat/folosit această virtute/acest sentiment. Citește răspunsul și lipește „bijuteria” pe un decupaj în formă de coroană. „Coșul” lui Dumnezeu e plin de daruri, nu-i așa?

✓Dă frâu liber imaginației! Scrie câte două rânduri ca răspuns pentru fiecare întrebare:

• Ce înfățișare are Înțelepciunea? Ce floare are la rever Bucuria? Cu cine este prietenă Bunătatea? Cum crezi că arată fața Blândeții? Ce mireasmă răspândește Curățenia? Până unde ajunge Generozitatea? Ce haine poartă Smerenia? Cum este casa în care domnește Pacea? Cu cine stă la masă Credința? (*Unind răspunsurile poți crea o poezie.*)

✓Citește *Pilda talanților* (Matei 25, 14-30). Scrie un „eseu de cinci minute”, în care să cuprinzi idei referitoare la necesitatea folosirii și înmulțirii darurilor de la Dumnezeu.

✓Comentează afirmația **„Fructele Duhului Sfânt sunt mereu în sezon”**.

Aflăm mai mult

• **Glosolalia** sau **vorbirea în limbi** reprezintă harisma pe care, în ziua Cincizecimii, apostolii au primit-o de la Duhul Sfânt pentru a putea vorbi în alte limbi, necunoscute de ei până atunci, în vederea propovăduirii Evangheliei, având ca scop convertirea neamurilor la noua credință.

• **Sfântul și Marele Mir** se prepară din untdelemn de măsline și vin natural, la care se adaugă 38 de esențe și arome din diferite specii de plante, arbuști și rășini, cele mai multe provenind din Orient. Aceste ingrediente se amestecă și se fierb după o rânduială specială, solemnă, însoțită de rugăciuni și slujbe, începând din Sâmbăta Floriilor, iar materia rezultată se sfințește de Întâistătătorul Bisericii autocefale, împreună cu soborul arhiereilor, în Joia Mare din Săptămâna Sfintelor Patimi. El este apoi împărțit episcopiilor, protopopiatelor și parohiilor din țară și din diaspora aflate sub jurisdicția Patriarhiei Române, pentru împlinirea nevoilor spirituale ale credincioșilor. Prin varietatea componentelor sale, simbolizează mulțimea darurilor și puterilor Sfântului Duh, care se împărtășesc credincioșilor prin ungere și pun în lucrare virtuțile creștine (*Ziarul Lumina*, 4 august 2010).

Sfințirea Sfântului și Marelui Mir la Catedrala Patriarhală

Picătura de cultură generală

„Apa sfințită astăzi sau Aghiasma Mare are o putere deosebită de binecuvântare, de vindecare și de sfințire. Se numește Aghiasma Mare pentru că a fost primită ca binecuvântare de la Dumnezeu printr-o mare sfințire. O slujbă bogată cu invocarea de trei ori a Duhului Sfânt ca să sfințească apa aceasta în prima parte a rugăciunii și încă o dată de trei ori în partea ultimă a rugăciunii sfințitoare. Aghiasma Mare [...] are putere sfințitoare a sufletului și a trupului și a caselor oamenilor, a fântânilor și a naturii înconjurătoare. [...] Apa aceasta cu putere sfințitoare are și o putere vindecătoare. (Cuvântul rostit la finalul slujbei Aghiasmei Mari, marți 6 ianuarie 2015, basilica.ro, 07.01 2015)

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, sfințind Aghiasma Mare

Cunoaște-te pe tine însuți!

Cele mai mari, mai înalte realizările sunt performanțele. Pentru ele este nevoie de un efort imens și de tenacitate. Este nevoie de o bună cunoaștere de sine, de identificare corectă a punctelor tari și a punctelor slabe, de depășire a acestora din urmă. Pentru oricine este important să creadă că toate visurile, toate planurile, toți oamenii pentru care merită să lupți sunt mai presus de NU POT. Dumnezeu este de partea noastră și ne arată că PUTEM!

Desenează un „blazon personal". Completează cadranele astfel: **Cadranul 1. Puncte tari**: Gândește-te la ce calități, abilități, talente ai, care să te ajute să realizezi ceea ce îți dorești! **Cadranul 2. Puncte slabe/aspecte de îmbunătățit**: Gândește-te la ce nu ai, ce nu știi să faci și te-ar împiedica să realizezi ceea ce îți propui! **Cadranul 3. Oportunități**: Gândește-te la ceea ce există și te-ar putea ajuta să îți îndeplinești „visul"! **Cadranul 4. Amenințări**: Gândește-te la ceea ce te-ar putea împiedica să-ți realizezi „visul"!

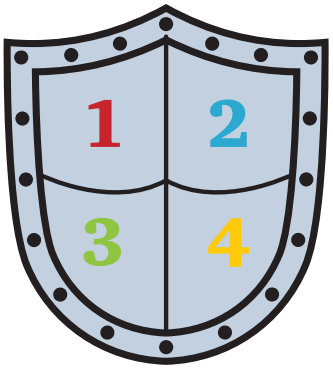

Filă de portofoliu

Alege o personalitate din țara noastră, dintr-un domeniu care îți este la îndemână: religie, artă, știință, sport etc. Caută informații despre realizările acestuia/acesteia, punând în lumină modul în care a folosit „talanții" primiți de la Dumnezeu. Înfrumusețează pagina cu fotografii din viața personalității alese. Dă-i lucrării tale titlul **„Născut învingător!"**

Nu uita!

- Darurile Duhului Sfânt, transmise tuturor prin Sfânta Taină a Mirungerii, sprijină viața morală și întăresc virtuțile.
- Fiecare primim de la Dumnezeu daruri particulare, dar nu aceleași și nu în număr egal, ci în funcție de cât și cum putem administra.
- Este o datorie și o responsabilitate să lucrăm și să înmulțim „talanții" primiți.
- Avem ca exemple de urmat personalități din istoria Bisericii, care au folosit darurile primite spre bucuria lui Dumnezeu și a semenilor.

Cuvânt pentru suflet

Mâinile la muncă, mintea și inima la Dumnezeu! (Sfântul Teofan Zăvorâtul)

Recapitulare
Dumnezeu Se face cunoscut omului

✓ **Viața omului și asemănarea cu Dumnezeu**
- viața omului pe pământ și viața veșnică;
- nevoia omului de creștere și împlinire spirituală.

✓ **Lucrarea Duhului Sfânt în lume**
- Duhul Sfânt, Persoană a Sfintei Treimi;
- puterea sfințitoare și dătătoare de viață a Duhului Sfânt;
- împărtășirea harului divin oamenilor;
- rugăciunea „Împărate ceresc”.

✓ **Pogorârea Duhului Sfânt la Cincizecime**
- scopul trimiterii Duhului Sfânt în lume;
- evenimentul Pogorârii Duhului Sfânt peste apostoli – ziua de naștere a Bisericii/comunitatea celor botezați – Biserica;
- propovăduirea Sfinților Apostoli;
- convertirea Sfântului Apostol Pavel;
- alegerea episcopilor și a preoților pentru conducerea și slujirea comunității creștine.

✓ **Sfintele Taine în viața creștinilor**
- Harul Duhului Sfânt prezent în Biserică;
- prezentare generală a rolului și a semnificației Sfintelor Taine;
- roadele primirii Sfintelor Taine.

✓ **Darurile Duhului Sfânt**
- darurile de la Dumnezeu, ca responsabilitate pentru sine și pentru ceilalți;
- *Pilda talanților*;
- exemple de sfinți ca modele de cultivare a darurilor, iubirea lui Dumnezeu și răspunsul omului.

Lucrăm împreună!
Evaluare

✓ Găsește cel puțin două sensuri ale cuvântului „**lumină**” care să aibă legătură cu viața de elev. Alcătuiește tot atâtea enunțuri.

✓ Celebrul îndemn „Cunoaște-te pe tine însuți!” s-a născut în Antichitate. Informează-te și notează câteva date despre originea lui. Reține-l și aplică-l!

✓ Conform DEX, o **caligramă** reprezintă un mod special de dispunere a versurilor, având ca scop reprezentarea grafică a simbolurilor sau a sugestiilor dintr-o poezie.

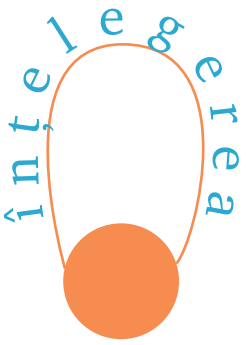

Cuvântul este derivat din limba greacă, din ***kallos,*** care înseamnă „**frumos**” și ***gramma***, care înseamnă „**inscripție**”.

Folosite inițial doar în literatură (poezie), caligramele au apărut în ultimul timp și în alte domenii.

Realizează o caligramă prin care să reprezinți **sufletul**, sub forma unei flori. Pe conturul fiecărei petale scrie un dar al Duhului Sfânt. Încep eu, continuă tu.

Pentru că ai înțeles deja ce trebuie să faci, realizează tu (sau pune-l la încercare pe colegul de bancă) o caligramă, pornind de la prima strofă a cântării religioase „Cu noi este Dumnezeu”:

Cu noi este Dumnezeu!
Înțelegeți, neamuri și vă plecați,
Căci cu noi este Dumnezeu!
Auziți până la marginile pământului,
Căci cu noi este Dumnezeu!

✓ **Te invit să vizitezi Prima școală românească din Șcheii Brașovului. Iată câteva mărturii despre primii elevi ai școlii din Șchei.**

„Dar să nu credeți că școala se făcea, în veacurile XVI–XVIII, cu mare ușurință. Se plătea mult pentru acest privilegiu și nimeni nu-și permitea să irosească atâtea resurse degeaba. Veneau, în Șchei elevi de te miri de unde; dar erau bine aleși cei care urmau să devină notari, dascăli sau popi. Din tot satul se alegea pentru a fi trimis la studii cel mai bun om și aducea cu el, la școală o «găleată cu grâu, un car cu lemne și bani… patru florini. Cu patru florini se cumpărau trei, patru boi». Nu oricine venea la școală! Și interesant este că «nu plătea elevul, nu plătea nici tată-su, plătea tot satul».

Astfel, un cirac care stătea la școală trei luni, devenea gotman, un fel de notar. La noi, termenul se folosește pentru biserică și este de origine germană: *gott* și *man*, adică omul lui Dumnezeu. Era un fel de administrator al obștei, având în grijă și averea obștei, dar și pe cea a bisericii. În acele vremuri, între biserică și obște era o fuziune. Elevii mai merituoși, care stăteau șase luni în școală, deveneau dascăli. Dascălii erau și cantori ai bisericii, dar și profesori în școală, rolul lor în comunitate fiind unul deosebit de important. Totuși, școala putea dura și nouă luni. Cea mai silitoare categorie de ciraci, care stătea

nouă luni în școală, era cea a preoților; ei deveneau popi – li se zicea popă și nu preot, cuvântul preot intrând în vocabularul românesc ceva mai târziu, odată cu influențele franceze asupra limbii noastre."

(Pr. Prof. Dr. Vasile Oltean, *5 Povești din Prima Școală Românească, Șcheii Brașovului*)

- Discută cu colegii despre importanța pe care oamenii din acele timpuri o acordau școlii.
- Imaginează-ți că ești unul dintre elevii care ar putea învăța la Prima școală românească din Șcheii Brașovului. Redactează o scrisoare către conducerea Școlii din Șchei, în care vei nota acele calități care te recomandă să studiezi aici.

✓ Citește cu atenție următoarele proverbe și răspunde cerințelor:

- ***Profesorul deschide ușa, de intrat trebuie să intri singur***. (proverb chinezesc)

Spre care dintre Persoanele Sfintei Treimi te îndrepți cu gândul? Argumentează!

- ***Învățându-l pe altul îl faci mai bogat, fără ca tu să devii mai sărac.*** (proverb indian)

Asociază acest proverb cu *Pilda talanților*.

✓ Ordonează evenimentele, alcătuiește un text care să respecte structura unei compuneri și alege un titlu adecvat:

predica Sfântului Apostol Petru; **promisiunea trimiterii unui „Mângâietor"**; **trimiterea apostolilor la propovăduirea Evangheliei**; **Înălțarea la Cer**; **apostolii primesc harisma vorbirii în limbile pământului**; **Pogorârea Duhului Sfânt**; **înființarea Bisericii**.

✓ Prezintă Sfintele Taine folosind câte un cuvânt sugestiv care începe cu aceeași literă ca numele Tainei; motivează-ți alegerea. Iată un exemplu:

BOTEZUL începe cu B de la BUCURIE, deoarece Botezul este momentul în care am devenit creștin.
MIRUNGEREA începe cu M de la ..., deoarece/pentru că ... .
Continuă în același mod, notând, rând pe rând, fiecare Sfântă Taină.

✓ Privește icoana cu Mântuitorul bătând la ușă. Fii atent la detalii! Cum explici faptul că ușa nu are clanță pe exterior? Casa/Încăperea/Cămara este sufletul tău. Analizează-te și răspunde:

Îl lași să aștepte?
Deschizi imediat?
Îți este teamă să deschizi? Dacă DA, de ce?
Ce Îi spui?
Ce aștepți de la El?
Dacă nu știai deja, în relația cu Domnul Hristos, NICIODATĂ NU E PREA TÂRZIU!

Icoană „Eu stau la ușă și bat"

Înainte de final…
Cum te-ai simțit rezolvând exercițiile?
Precizează gradul de dificultate a aplicațiilor.
Oferă-i o sugestie profesorului.

Unitatea 2

Iubirea lui Dumnezeu și răspunsul omului

Icoană „Chemarea Apostolilor”

- **Credința în primele comunități creștine**
- **Comuniunea credincioșilor în Biserică**
- **Biserica – lăcaș de închinare și de sfințire a omului**
- **Biserica în istorie**

2

Tezaur creștin

Fără credință, dar, nu este cu putință să fim plăcuți lui Dumnezeu, căci cine se apropie de Dumnezeu trebuie să creadă că El este și că Se face răsplătitor celor care Îl caută.
(Evrei 11,6)

Credința în primele comunități creștine

Icoană „Sfinții Apostoli Petru și Pavel”

În primul secol după Hristos, în Imperiul Roman, și-a făcut apariția o nouă religie, creștinismul. Aducând un mesaj universal mai presus de luptele naționale sau sociale, creștinismul avea să devină religia dominantă în întregul imperiu.

Nucleul întregii credințe creștine este Iisus Hristos, pe care profeții L-au numit, iar discipolii L-au recunoscut ca Mesia („Unsul”, în limba greacă – *Hristos*), Fiul lui Dumnezeu trimis în lume.

Creștinismul, religia întemeiată pe iubirea aproapelui și pe virtuțile morale, promitea creștinilor viața veșnică în Împărăția lui Dumnezeu. Religia creștină s-a făcut cunoscută și s-a răspândit datorită discipolilor lui Iisus Hristos, prin scrierile creștine. Încă de la începutul misiunii Sale, Iisus a adunat mulțimi, a chemat la misiune apostoli. Aceștia au continuat opera Sa, întemeind comunități creștine în Siria, Asia Mică, Grecia, ajungând până la Roma.

Biserica primară a fost, prin excelență, o Biserică misionară.

Apostolii și ucenicii lor au fost primii învățători ai creștinilor și îi pregăteau pe aceștia în probleme de credință, atât înainte, cât și după primirea botezului. În mărturisirea și răspândirea creștinismului, Apostolii au dat dovadă de credință, înțelepciune, curaj, totală dăruire și capacitatea de a se face „tuturor toate”. La aceasta se adaugă prezența permanentă a Duhului Sfânt care i-a călăuzit și le-a făcut activitatea rodnică.

La început, Biserica creștină a avut un mod de închinare extrem de simplu. Cei care urmau învățătura lui Hristos se adunau de obicei în case transformate în biserici sau uneori în locuri izolate, în catacombe, pentru a se feri de autoritățile care îi prigoneau. Cel desemnat să conducă adunarea, predica din învățătura lui Hristos și a apostolilor, urmată de rugăciunea împreună și de săvârșirea Cinei Domnului, „frângerea pâinii".

Creștinii aveau totul în comun. Aduceau totul la apostoli și aceștia împărțeau fiecăruia, în mod egal, din toate cele aduse. Erau ca o mare familie.

Citeau doar scrierile sfinte și erau sfătuiți să se țină departe de scrierile păgânilor. Datoria celor care propovăduiau învățătura Domnului Iisus Hristos era ca aceasta să ajungă la mintea și inima creștinilor, dreaptă și adevărată, așa cum o lăsase Mântuitorul.

Anumiți creștini, prin darurile primite de la Duhul Sfânt și-au îndeplinit misiunea atât potrivit chemării fiecăruia, cât și chemării comune de a vesti Evanghelia.

Păgânii s-au dovedit foarte receptivi la noua credință. Învățătura propovăduită de apostoli însemna pentru ei eliberarea de închinarea la idoli, iar viața Duhului îi scutea de mulțimea jertfelor. Proclamarea tuturor oamenilor ca egali în fața lui Dumnezeu și frați, într-o lume sclavagistă, constituia pentru fiecare o schimbare a condiției umane. Această credință este primirea adevărului descoperit prin Mântuitorul Hristos. Credința nu era o simplă acceptare. Era mai mult decât atât, era apropierea credinciosului de persoana Mântuitorului și de lucrarea Sa. Omul răspunde chemării lui Dumnezeu și intră în comuniune cu El, în Biserică, înnoindu-și viața prin lucrarea Duhului Sfânt.

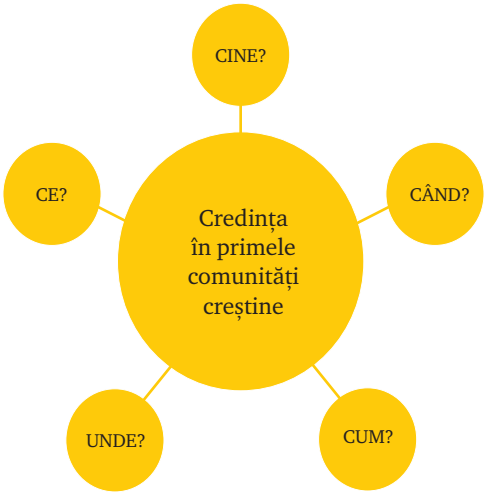

Dicționar de termeni și expresii

Catacombe în Roma

- ✓ **păgân** – persoană care se închină la idoli; nume dat de creștini celor nebotezați;
- ✓ **monoteism** – credința într-o divinitate unică; sistem religios care recunoaște o singură divinitate;
- ✓ **sclavagism** – sistem social bazat pe munca forțată a unor grupuri de oameni, numiți sclavi;
- ✓ **catacombă** – galerie subterană care servea primilor creștini drept refugiu, practici religioase.

Sintetizăm lecția

Discută cu profesorul de Religie și cu ceilalți colegi despre credința în primele comunități creștine, folosind **un organizator grafic**. Formulează un nou set de întrebări; adresează-le colegilor.

- ✓ CINE este nucleul vieții creștine?
- ✓ CE propovăduiau apostolii?
- ✓ UNDE au apărut primele comunități creștine?
- ✓ CÂND a apărut creștinismul?
- ✓ CUM s-a răspândit noua religie?

Pas cu pas

✓Alcătuiește un „Cvintet” pornind de la cuvântul „Apostoli”. Pe primul rând este un substantiv; pe rândul al doilea sunt două adjective; pe rândul al treilea sunt trei verbe la gerunziu; pe rândul al patrulea este o propoziție legată de substantivul ***cheie*** și al cincilea rând este un substantiv legat de cuvântul ***cheie.*** Urmărește modelul alăturat:

Creștinii

demni curajoși

ascultând dorind iubind

Creștinii persecutați devin mucenici.

credință

✓Lecturează cu atenție textul: „Biserica lui Dumnezeu […] îi cuprinde pe credincioșii din toate veacurile și din toate regiunile. Patriarhii, profeții, drepții Legii Vechi, toți oameni care, slujind pe Dumnezeu cu adevărat în sânul barbariei și al idolatriei, au rămas credincioși legii săpate în adâncul inimii lor, sunt membre ale Bisericii; îngerii ca și oamenii fac parte din ea.”(*Sfântul Ioan Gură de Aur*)

• Pe baza textului, discută cu profesorul și colegii următoarele afirmații: *Biserica ne cuprinde pe colegii mei și pe mine; Sfântul Ioan Gură de Aur face parte din Biserică; nu contează naționalitatea sau vârsta ca să aparții Bisericii.*

• Din lista de mai jos, alege categoriile care crezi că fac parte din Biserică: *Apostolii, sfinții, îngerii, drepții Legii Vechi, episcopii, preoții, idolatrii, tu, mucenicii, barbarii, profeții*.

✓**Activitate pe grupe.** Se împarte clasa în grupe; fiecare grupă va alcătui un **„Cod de conduită al adolescentului creștin”**, care să cuprindă minimum zece reguli. Vor fi selectate cele mai concrete și cu aplicabilitate, zece reguli care vor constitui „Documentul final”, semnat de toți elevii clasei și de profesor și va fi afișat la panoul clasei.

Aflăm mai mult

În primele veacuri creștine, Biserica avea grijă să pregătească temeinic pe cei care doreau să primească Botezul. Aceștia se numeau **catehumeni**. La început, catehumenul descoperea evenimentele majore din cadrul istoriei mântuirii, apoi participa la o cateheză (instruire prin viu grai), unde i se explicau *Decalogul* și *Fericirile*. Abia la sfârșitul acestei perioade de catehizare, care dura trei ani, îi erau predate *Crezul* (îl rostea pe de rost înaintea episcopului) și *Rugăciunea Domnească*.

Instituția catehumenatului este strâns legată și de prima parte a Sfintei Liturghii, ce poartă numele de *Liturghia catehumenilor sau a celor chemați*. Ea ține până la ectenia celor chemați: „Câți sunteți chemați, ieșiți, ca nimenea din cei chemați să nu rămână”.

La aceste cuvinte, cei care nu erau botezați, părăseau sfânta slujbă.

Picătura de cultură generală

✓***Cetatea romană Sucidava***, aflată la 5 km de orașul Corabia, din județul Olt, este inclusă în patrimoniul mondial UNESCO.

Cetatea este una dintre cele mai mari așezări romano-bizantine de la nord de Dunăre. A fost un important centru economic și militar al unui trib geto-dacic, respectiv „sucii", de unde provine și numele cetății.

În incinta cetății pot fi văzute și admirate rămășițele *Bazilicii creștine*, cu ziduri groase de 65 cm, construite din piatră legată cu mortar, care avea inițial o înălțime de 1,08 m. În interiorul bazilicii, sub nivelul pardoselii, s-au găsit șase morminte.

Bazilica de la Sucidava este cel mai vechi monument arhitectural de acest fel descoperit până în prezent în nordul Dunării.

Cetatea Sucidava (Celei, județul Olt)

Cunoaște-te pe tine însuți!

Citește în „Faptele Apostolilor", Capitolul 10, despre viața Sutașului Corneliu. A fost primul păgân încreștinat. Astăzi este trecut în ceata sfinților, cinstit în data de 13 septembrie. Imaginează-ți că participi la slujba de încreștinare a acestuia, alături de o mulțime de oameni. Prezintă evenimentul și descrie sentimentele pe care le trăiești.

Filă de portofoliu

Completează o fișă de prezentare pentru un monument care datează din perioada creștină, pe care l-ai vizitat sau de care ai auzit din diferite surse. Vei menționa: numele vestigiului istoric, perioada din care datează, când și de cine a fost descoperit, importanța pentru dovedirea apariției creștinismului pe teritoriul țării noastre. Însoțește informațiile cu imagini sugestive.

Nu uita!

- Cuvântul „creștin" provine din limba latină, *christianus*, derivat de la Hristos.
- Biserica primară s-a întemeiat pe învățătura apostolilor despre viața, moartea, Învierea și învățătura lui Iisus Hristos.
- La început, creștinii se adunau în case transformate în biserici, în locuri izolate și în catacombe.
- Creștinii săvârșeau Cina Domnului, „frângerea pâinii".

Cuvânt pentru suflet

De poți crede, toate sunt cu putință celui ce crede.
(Luca 9,23)

Tezaur creștin

Biserica se înțelege în două feluri: adunarea credincioșilor și unitatea sufletului.
(Sfântul Macarie cel Mare)

Comuniunea credincioșilor în Biserică

Icoană „Eu sunt Vița, voi sunteți mlădițele”

Biserica este o punte între cer și pământ, între veșnic și vremelnic. Ca realitate vie, ea a fost întemeiată de Domnul Hristos, prin jertfa Sa pe Cruce și „inaugurată” la Pogorârea Duhului Sfânt, în ziua de Cincizecime.

Înțelesul deplin al cuvântului **Biserică** se regăsește în cuvintele Sfântului Apostol Pavel: ***„Hristos este capul Bisericii, trupul Său, al cărui Mântuitor și este”*** (Efeseni 5, 23).

Între creștini și Hristos este o legătură care angajează și trupul și sufletul. Aceasta este împărtășirea credincioșilor cu însuși Trupul și Sângele Domnului, la Sfânta Liturghie.

Pentru a face mai ușor de pătruns taina comuniunii oamenilor cu Hristos în Biserică, El a **rostit „Pilda viței și a mlădițelor”** (Ioan 15, 1-6). **„Tatăl Meu este lucrătorul”**, Cel ce poartă grija, Proniatorul, ne spune Fiul. **„Eu sunt vița cea adevărată”**, ni se dezvăluie Domnul Hristos. **„Rămâneți în Mine și Eu în voi”**, ne îndeamnă El. **„Eu sunt vița, voi sunteți mlădițele.”** Vița este una singură, mlădițele care cresc din butucul ei sunt multe. Se hrănesc, cresc și aduc roade din seva pe care o primesc din vița de care sunt legate**. „Cel ce rămâne întru Mine și Eu în el, acela aduce roadă multă, căci fără Mine nu puteți face nimic.”**

Legătura vie dintre creștini și Hristos se realizează în cadrul Sfintei Liturghii, al primirii Sfintelor Taine și al participării la viața comunității. Fiecare membru al Bisericii este o părticică a acestui trup.

Biserica se extinde în timp și spațiu prin familia creștină.

Fundamentul Bisericii îl constituie familia, care se prezintă ca o mică „**biserică de acasă**”. Sfânta Scriptură dezvăluie faptul că familia joacă nu doar un rol primordial în istorie și în lucrarea de mântuire. Familia nu este doar celula primară a societății, ci este și celula primară a Bisericii.

Familia, Biserica și Școala joacă un rol indispensabil în transmiterea credinței, dar educația religioasă începe în familie. Tocmai de aceea familiile de astăzi trebuie încurajate să facă din casă un loc în care se întâlnesc cu Dumnezeu și unul cu celălalt, un loc în care continuă și practică învățăturile primite de la preot, în parohie.

În cadrul parohiei, „familia mai mare”, sau „familia de la biserică”, creștinul, indiferent de vârstă sau de statut social, întâlnește oameni care pot să îl ajute să crească spiritual – în primul rând **preotul**, care învață, sfințește și conduce credincioșii spre mântuire. Totodată, creștinul poate întâlni persoane cu preocupări comune: primirea Sfintelor Taine, participare la Sfânta Liturghie, practicarea postului, a rugăciunii, învățarea și practicarea datinilor și obiceiurilor în timpul marilor sărbători creștine, implicarea în acțiuni caritabile, îmbogățirea vieții spirituale prin vizite și pelerinaje la locuri sfinte etc. „Schimbul de experiență” între membrii parohiei este benefic tuturor și ajută parohia să devină o comunitate de credință, de iubire și de fapte bune.

Preafericitul Părinte Patriarh DANIEL oferind daruri copiilor

Dicționar de termeni și expresii

- ✓ **vremelnic** – temporar, trecător, de scurtă durată;
- ✓ **mlădiță** – ramură, lăstar, urmaș, descendent.

Sintetizăm lecția

Pentru fixarea cunoștințelor dobândite în lecție, îți propun să folosești tehnica „Ciorchinelui”.

✓ Vei transcrie această schemă pe caiet și vei încerca să realizezi cât mai multe conexiuni între termenii dați. Succes!

(„Ciorchinele” poate fi transcris pe tablă și va fi completat prin antrenarea cât mai multor elevi.)

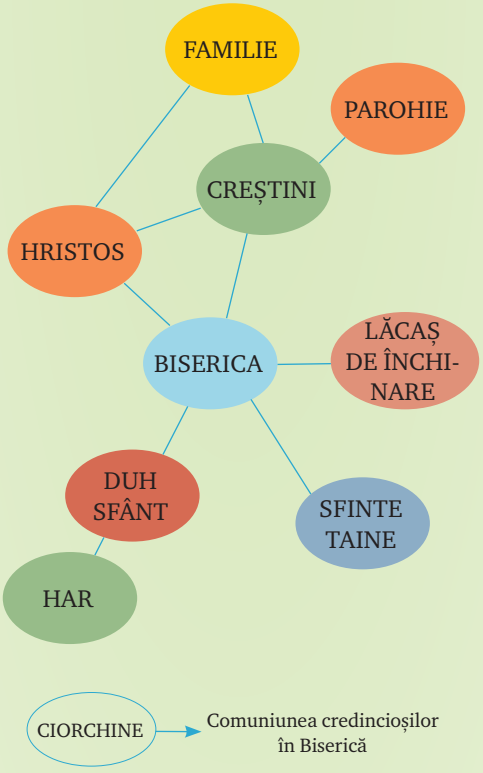

Pas cu pas

✓Completează lista de mai jos cu modalități prin care păstrezi comuniunea cu Dumnezeu:

La biserică	Acasă
– participare la Sfânta Liturghie – primirea Sfântului Botez	– rugăciune personală – sfințirea casei

✓Se împarte clasa în grupe; fiecare grupă va alcătui o compunere de 10-15 rânduri, în care să prezinte opinia membrilor, cu privire la modul în care omul de azi poate să răspundă chemării lui Dumnezeu în relație cu cei din jur: părinți, colegi, profesori, prieteni etc. Compunerea va fi însoțită de un desen reprezentativ. Fiecare grupă prezintă produsul final. Se discută, se face schimb de opinii.

✓Scrie un e-mail pe care să îl trimiți unui prieten care locuiește acum în străinătate; transmite-i informații despre activitățile din parohia voastră, la care ai participat tu cu familia ta. Încheie mesajul cu o urare frumoasă.

✓Faci parte din comitetul de organizare a unei întâlniri cu preotul sau cu unul dintre preoții din parohia apropiată de școala ta. Pe pliantul de prezentare scrie tema întâlnirii: „Cum mărturisesc copiii credința în Dumnezeu”. Notează pe caiet întrebările pe care ai dori să i le adresezi invitatului.

Aflăm mai mult

Semnificația teologică a colivei. Coliva este expresia materială a credinței noastre în Înviere pentru că este făcută din boabe de grâu. Mântuitorul Hristos a fost cel care S-a folosit de exemplul bobului de grâu pentru a prevesti Învierea Lui din morți. Așa cum bobul de grâu moare în pământ și apoi crește dând rod, tot așa și Hristos a murit, dar a adus nebănuite roade duhovnicești prin Învierea Sa, și va aduce până la sfârșitul lumii.

Se aduce ca ofrandă de către credincioși la înmormântare, la slujbele de pomenire ale morților (parastase), la ziua numelui în biserică spre cinstea și pomenirea praznicului sau a sfinților sărbătoriți în acea zi. Simbolizează Biserica, adică pe noi toți, uniți de aceeași credință în Dumnezeu. În timp ce în biserică se cântă „Veșnica pomenire”, credincioșii țin coliva împreună cu preotul și o leagănă de sus în jos. Cei care nu pot atinge platoul ating cu mâna pe cei din fața lor, cei din rândurile din spate fac același lucru și practic toți se unesc atingând coliva. Dulceața colivei reprezintă dulceața vieții veșnice și a petrecerii cu cetele îngerești și cu toți sfinții în dumnezeiasca Lumină. Simbolizează și darurile lui Dumnezeu pregătite pentru cei buni și drepți.

Picătura de cultură generală

✓Cea mai de seamă reprezentare a acestei plante-simbol, vița-de-vie, este aceea în care Hristos este pictat ca tulpină, iar Sfinții Apostoli ca mlădițe. ***Dionisie din Furna***, în *erminie* (carte de explicare și interpretare a picturii bizantine), afirma: „Hristos, binecuvântând cu amândouă mâinile și având la piept Evanghelia, zice: «Eu sunt vița, voi sunteți mlădițele!» Și dintr-Însul ieșind ramuri de viță, încolăcite, și apostolii printre ele.”

✓O altă reprezentare a viței-de-vie, în legătură directă cu jertfa mântuitoare, este întâlnită mai ales în Sfântul Altar, în zona Proscomidiarului. Prezentă doar în iconografia românească, mai ales în vechile biserici din Maramureș, Oltenia și Muntenia, precum și pe unele vechi manuscrise și icoane pe sticlă, această reprezentare este una cu totul aparte.

Cunoaște-te pe tine însuți!

Trasează o săgeată orizontală, în vârful căreia notezi ASEMĂNAREA CU DUMNEZEU. • Deasupra săgeții centrale desenează alte săgeți, fiecare reprezentând elemente pozitive care se referă la tine. De exemplu: Ce am primit de la Dumnezeu, Ce mă ajută în realizarea obiectivului (Biserica), Cine mă ajută (persoane).

Procedezi asemănător în partea de jos a liniei orizontale, dar scrii: Ce îmi lipsește, Ce mă împiedică în realizarea obiectivului, Cine se opune. • Notează pe săgeți exemple care susțin ideea.

O astfel de diagramă, denumită „**os de pește**" (datorită formei sale) sau **Ishikawa** (după numele inginerului japonez care a inventat-o, în anul 1943) se folosește în proiecte, în faza de început, pentru o analiză cât mai obiectivă a factorilor pozitivi, care ajută la realizarea obiectivului urmărit, și a factorilor negativi, care obstrucționează realizarea obiectivului. Ești un „proiect" viu și minunat al lui Dumnezeu, dar ești și propriul tău „proiect". Este foarte important ca în ceea ce faci să îți cunoști „ajutoarele", dar și „oponenții". (Vezi modelul de mai jos.)

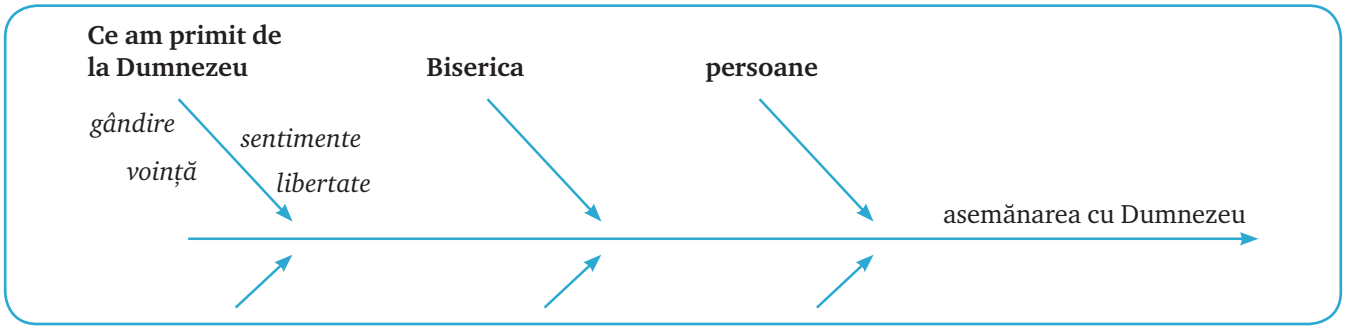

Filă de portofoliu

Realizează un articol despre activitatea social-filantropică din parohia ta, în care să surprinzi cât mai multe aspecte: denumirea și tipul activității; care sunt beneficiarii direcți și indirecți; cine și în ce mod s-a implicat; voluntari copii / părinți / profesori / sponsori; care sunt rezultatele; impactul în comunitate; impresii. Prezintă câteva fotografii sugestive. Colaborează cu preotul paroh, cu profesorul de Religie, cu profesorul de Limba și literatura română.

Propune reportajul pentru publicare în foaia parohială/revista sau pe site-ul școlii, în Revista „Chemarea credinței", sau în altă publicație de specialitate.

Nu uita!

- Biserica a fost întemeiată **în chip nevăzut, prin jertfa Domnului Iisus Hristos,** iar **în chip văzut**, la Cincizecime, **prin Pogorârea Duhului Sfânt**.
- **Hristos este „Capul" Bisericii**, noi suntem „trupul" ei.
- Pentru a face mai ușor de pătruns taina comuniunii în Biserică, Domnul Hristos a **rostit „Pilda viței și a mlădițelor".**
- Familia creștină este considerată „biserica de acasă".
- Parohia este familia lărgită și fiecare credincios trebuie să lucreze ca aceasta să devină o comunitate de credință, iubire și fapte bune.

Cuvânt pentru suflet

Fii întotdeauna cu Dumnezeu, dacă vrei ca Dumnezeu să fie întotdeauna cu tine!
(Sfântul Ioan Gură de Aur)

2

Tezaur creștin

Sfânta biserică a lui Dumnezeu este icoană a lumii sensibile. Ea are drept cer dumnezeiescul altar, iar ca pământ, frumusețea naosului.
(Sfântul Maxim Mărturisitorul)

Biserica – lăcaș de închinare și de sfințire a omului

Cuvântul **„biserică”** provine din limba latină (*basilica*) și are sensul de *lăcaș de cult*. Primele lăcașuri de închinare erau case ale unor creștini. Cea mai veche descoperire arheologică de acest fel este o construcție din Dura Europos (Siria), datând din perioada 233–256 d.Hr.

Mănăstirea Curtea de Argeș

După eliberarea creștinilor de către Constantin cel Mare (313) apar primele biserici.

Din punct de vedere arhitectural, biserica are diferite forme: **formă de corabie** – simbolizează corabia care ne poartă spre Împărăția lui Dumnezeu; **formă de cruce** – pentru că la temelia Bisericii stă Sfânta Cruce, semnul creștinului; **formă octogonală** – arată rolul Bisericii de stea conducătoare spre viața veșnică; **forma de cerc** – simbolizează dragostea nesfârșită a lui Dumnezeu față de oameni.

După aspectul exterior, bisericile se deosebesc de alte clădiri și prin acoperișul de tip **cupolă sau turlă**, pe care se observă **Sfânta Cruce**.

Interiorul bisericilor ortodoxe se prezintă ca un „spațiu organizat” și indiferent de stilul și de forma lor, păstrează împărțirea vechilor biserici creștine în cele trei părți: pronaos, naos și altar, în cinstea Sfintei Treimi, cu altarul orientat spre răsărit.

Pronaosul – este locul în care stă *cristelnița*, vasul de botez. Pe bolți este pictată scena *„Toată suflarea”* (Hristos înconjurat de îngeri și sfinți), iar pe pereți apar scene cu Sfinții Mucenici.

În ***Naos*** – găsim *stranele*, așezate de o parte și de alta; unul sau două *tetrapoade* pe care este așezată icoana sfântului sau a praznicului. În partea dreaptă se află *scaunul arhieresc*, pe care stă episcopul locului când participă la slujbă. Pe cupolă este pictat *Dumnezeu Pantocrator*, înconjurat de serafimi și heruvimi, apostolii, prorocii și cei *patru evangheliști*, iar pe pereții laterali, *scene cu sărbătorile mari*, *sfinții martiri*, *călugări*, *pustnici*.

Iconostasul sau catapeteasma este zidul care desparte naosul de altar. Are trei uși: cele din mijloc – *uși împărătești*, cele laterale – *diaconești sau îngerești*. Pe ușile împărătești este pictată *scena Bunei Vestiri*, iar pe cele diaconești, *Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil*. În stânga ușilor împărătești este *icoana Maicii Domnului*, în dreapta, *icoana Mântuitorului*. Pe peretele din dreapta al iconostasului este icoana hramului bisericii.

Iconostasul este împodobit cu icoane care amintesc de evenimente și persoane din istoria mântuirii (Praznicele împărătești, Apostolii, proroci ai Vechiului Testament)

Deasupra iconostasului se observă *crucea (Deisis) cu Maica Domnului și Sfântul Ioan Evanghelistul.*

Altarul este cea mai tainică și sfântă parte a bisericii. În partea stângă este *proscomidiarul*, locul unde se pregătesc pâinea și vinul care vor fi sfințite în timpul Sfintei Liturghii și următoarele obiecte de cult: *potirul*, *discul*, *steluța* și *linguriță*.

În centrul altarului este *Sfânta Masă care simbolizează mormântul Mântuitorului.* Pe *Sfânta Masă* sunt așezate *antimisul*, *Sfânta Evanghelie și chivotul. Este cel mai sfânt loc al unei biserici, pentru că aici are loc sfințirea și prefacerea pâinii și vinului în Sfântul Trup și Scumpul Sânge ale Mântuitorului nostru Iisus Hristos.* Pe boltă, deasupra Sfintei Mese este pictată *Maica Domnului Împărăteasa*, *Rugătoarea*, *cu Pruncul Iisus* pe genunchi și înconjurată de îngeri și sfinți. Pe pereții altarului apar zugrăvite *Liturghia Îngerească și Marii Ierarhi: Sfântul Vasile cel Mare*, *Sfântul Grigorie Dialogul și Sfântul Ioan Gură de Aur*, iar deasupra ușilor împărătești, *Cina Cea de Taină*.

Arhitectura bisericească (arhitectura lăcașelor de cult creștine) se încadrează în unul dintre stilurile: romanic, bizantin, slavon, gotic, renascentist sau baroc și în funcție de confesiune prezintă aspecte specifice (de exemplu, altarul catolic este deschis, situat central, ridicat față de podea, putând fi văzut de toți, din orice poziție; coloanele și ogivele sunt specifice bisericilor protestante). Dacă creștinii au biserica, mozaicii au sinagoga, musulmanii – moscheea, religiile orientale au templul.

Multe dintre construcțiile destinate cultului religios sunt adevărate bijuterii arhitectonice. Să amintim doar câteva: Catedrala Mântuirii Neamului (București), Sagrada Familia (Barcelona), San Pietro (Roma), Notre-Dame (Paris), Domul din Köln, Moscheea Albastră (Istanbul), Sinagoga din Budapesta, Templul din Angkor (Cambodgia).

Catedrala Mântuirii Neamului

Dicționar de termeni și expresii

- ✓ **tetrapod** – suport pe care se așază icoana praznicului sau a sfântului zilei;
- ✓ **Pantocrator** – icoană reprezentând pe Iisus Hristos ca Împărat al lumii, pictată pe bolta naosului;
- ✓ **antimis** – bucată pătrată, din pânză, sfințită de episcop, fără de care nu poate fi săvârșită Sfânta Liturghie; pe el este înfățișată icoana Punerii în mormânt a Mântuitorului Iisus Hristos.
- ✓ **chivot** – obiect de forma unei bisericuțe, în care se păstrează Împărtășania pentru cei bolnavi.

Sintetizăm lecția

Completează enunțurile cu noțiunile din caseta de sub text:

Cuvântul „biserică” provine din limba ... . Biserica are diferite forme: formă de ..., formă de ..., formă octogonală și formă de ... . Pe turlă se poate vedea. ... Indiferent de forma sa, orice biserică este alcătuită din ... părți: pronaos, ... și ... . Catapeteasma sau ... este zidul care desparte naosul de altar. În naos se găsește ..., vasul de botez ... este cea mai tainică și sfântă parte a bisericii. Proscomodiarul simbolizează ... în care S-a născut Mântuitorul. Sfânta Masă este cel mai sfânt loc din biserică pentru că pe ea se săvârșește ... .

Crucea, altarul, corabie, ieslea, trei, iconostasul, altar, latină, cristelnița, cerc, Sfânta Liturghie, naos, cruce.

Pas cu pas

✓Imaginează-ți că ești ctitorul unei biserici. Ce îndemn ai lăsa urmașilor tăi?

✓Formează câte un cuvânt din sfera religioasă din literele care alcătuiesc numele lăcașului de cult al creștinilor, BISERICA. (De exemplu: *B – blândețe*)

✓Pe o coală de flipchart, tu sau unul dintre colegii tăi, schițați planul unei biserici în formă de cruce. Fiecare elev extrage un bilet pe care este notată denumirea unei icoane sau a unui obiect din biserică. Așezați „obiectul” la locul potrivit, conform informațiilor primite din lecție.

✓Ești chemat să devii „biserică”. O biserică are temelie, ziduri, acoperiș, ferestre, uși, altar etc. Prin ce cuvinte ai exprima acestea?

(De exemplu: TEMELIE – *credință*, ZID – *rugăciune*)

✓Citește poezia și ascultă Priceasna „Biserică străbună” (Nicolae Lungu). Prezintă colegilor cinci elemente care te-au impresionat și argumentează alegerea ta.

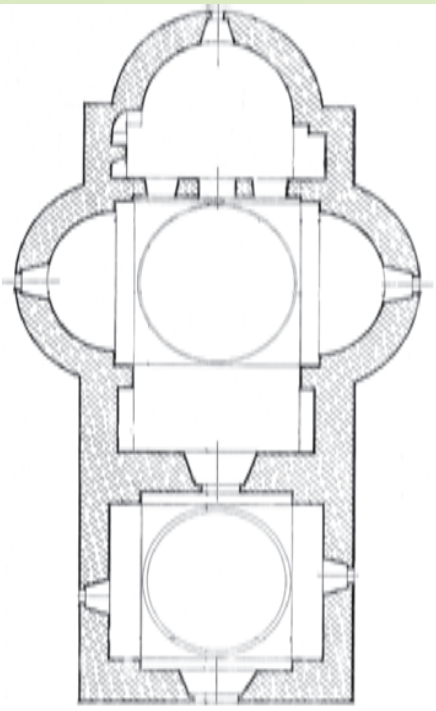

Exemplu de plan al unei biserici

Aflăm mai mult

• Slujirea într-un anumit lăcaș s-a început de la Moise, căruia Dumnezeu i-a poruncit să facă Cortul Mărturiei, dându-i măsurile exacte. (Ieșire, Cap. 25-27)

• Templul lui Solomon este cel mai de seamă lăcaș de închinare pentru epoca Vechiului Testament. La sfințire, Solomon a rostit o rugăciune către Dumnezeu. O parte din această rugăciune se regăsește în slujba de sfințire a bisericilor.

• Numărul turlelor sau al cupolelor de pe biserică variază: **o cupolă** simbolizează **Capul Bisericii, Mântuitorul Hristos**; **trei cupole** – Sfânta Treime; **cinci cupole** – Domnul Iisus Hristos și cei patru Evangheliști; **șapte cupole** – cele șapte daruri ale Duhului Sfânt; **nouă cupole** – cele nouă cete îngerești; **treisprezece cupole** – Mântuitorul și cei doisprezece Apostoli.

Templul lui Solomon

Proscomidiarul simbolizează ieslea în care S-a născut Mântuitorul.

Picătura de cultură generală

✓ Biserica din Strehaia (județul Mehedinți), este singurul lăcaș de cult de la noi din țară, care ***nu are altarul spre răsărit***: A fost zidită de Mihai Viteazul și rezidită de Matei Basarab, în 1645.

Există o legendă care spune că a fost ridicată de armata lui Mihai Viteazul într-un timp record, într-o singură noapte. De aceea nu s-a știut exact unde e răsăritul. Dimineața și-au dat seama că altarul este ***spre sud***. *„Motrul trece, domolit și gânditor, pe sub zidurile mănăstirii Strehaia, unde a văzut într-o noapte pe Mihai Viteazul viind ostenit de război și grăbindu-se să ridice până-n ziuă, pe ruinele castelului părintesc, o biserică, pe care, de zor mare ce-a avut, a greșit zidind-o cu altarul spre miazăzi.”* (Alexandru Vlahuță, *România pitorească*, 1901)

Biserica din Densuș

✓La **Densuș**, la doar 10 kilometri de **Hațeg**, se află **Biserica Sfântul Nicolae**, cea mai veche construcție de acest fel din România și din sud-estul Europei. Biserica se prezintă ca o structură bizară, fiind alcătuită din elemente, dacice, romane, gotice și ortodoxe. Istoricul locului este strâns legat de existența lăcașului de cult creștin care, potrivit primelor scrieri despre biserică și sat, a fost ridicat la sfârșitul secolului al XIII-lea.

Cunoaște-te pe tine însuți!

Ești restauratorul „bisericii” din tine. Precizează toate momentele, acțiunile situațiile prin care ești nevoit să treci până la „finisarea” lucrării. Ține cont de:

• situația inițială; • motivul, cauza care declanșează acțiunea de „restaurare”; • situația dificilă pe care o întâmpini; • depășirea situației dificile; • starea finală.

Filă de portofoliu

Lucrezi la Biroul de Turism al unei agenții de specialitate. Realizează o prezentare cât mai atractivă a celor mai reprezentative zece lăcașuri de cult din România, din punctul tău de vedere.

Pentru promovarea acestora în afara țării, redactează prezentarea și într-o limbă de circulație internațională.

Nu uita!

• Primele lăcașuri de închinare erau case ale unor creștini.

• După eliberarea creștinilor de către Constantin cel Mare (313), apar primele biserici.

• Din punct de vedere arhitectural, biserica are diferite forme.

• Interiorul bisericilor ortodoxe păstrează împărțirea vechilor biserici creștine în cele trei părți: pronaos, naos și altar.

• ***Altarul*** este cea mai tainică și sfântă parte a bisericii.

Cuvânt pentru suflet

Biserica este cerul pe pământ, în care locuiește și Se preumblă Dumnezeu Care este în cer…
(Sfântul Gherman al Constantinopolului)

Tezaur creștin

Ce fericiți suntem noi creștinii: ce Dumnezeu avem!
(Sfântul Siluan Athonitul)

Biserica în istorie

Cartea *Faptele Apostolilor* prezintă istoria începuturilor Bisericii. Majoritatea primilor creștini au fost evrei, iar centrul Bisericii era Ierusalimul. Prin activitatea Sfinților Apostoli, care au împlinit porunca dată de Mîntuitorul (Matei 28, 18-20), în scurt timp, mulți din cei proveniți dintre „neamuri" au îmbrățișat noua credință.

Zona de răspândire a creștinismului, în urma activității Sfinților Apostoli, a acoperit teritorii vaste: Siria, Asia Mică, Etiopia, Grecia, ajungând până la Roma. Creștinismul a supraviețuit și s-a răspândit prin puterea Duhului Sfânt. Pavel scria Bisericii din Tesalonic: „Evanghelia noastră n-a fost la voi numai în cuvânt, ci și întru putere și în Duhul Sfânt." (I Tesaloniceni 1,5)

Cu o personalitate extraordinară și complexă, Pavel, „Apostolul neamurilor", a avut marele merit de a fi înțeles primul importanța răspândirii noii credințe în rândul celor de alte neamuri decât evreii. **În cele trei călătorii misionare**, Sfântul Apostol Pavel a predicat Evanghelia și a înființat biserici în întregul Imperiu Roman, Europa și Africa. **Scrierile atribuite lui** de către Biserică (**Epistolele pauline**) formează o parte considerabilă a Noului Testament.

Icoană „Sfinții Împărați Constantin și Elena"

Credința creștină nu a fost acceptată de autorități, astfel că acestea au început **persecuțiile împotriva creștinilor**. Prima – și cea mai cunoscută – mare persecuție a fost cea a Împăratului **Nero**. Începând cu domnia Împăratului **Decius**, în anul 250 d.Hr., până în 305, în timpul lui **Dioclețian**, creștinii au fost supuși la cele mai dure încercări posibile. Din timpul domniei lui Dioclețian Biserica numără foarte mulți martiri creștini.

Împăratul Constantin cel Mare (272–337 d.Hr.) a rămas în istorie ca una dintre personalitățile cele mai importante, mai ales pentru creștinism. Din timpul său datează multe izbânzi. **Prin Edictul de la Milan, din 313, oferă libertate creștinilor din imperiu, oprind persecuțiile; sprijină construirea de biserici; în anul 325 convoacă la Niceea Primul Sinod Ecumenic, eveniment la care se începe scrierea Simbolului de credință; din timpul său, duminica este cinstită ca zi a creștinilor; în anul 330** construiește, pe locul vechii colonii grecești Byzantion (Bizanț), **noua capitală a Imperiului Roman – Constantinopolul.** Împărăteasa Elena, ajunsă la Ierusalim în anul 326, a dispus efectuarea de săpături în cetate. Așa a fost descoperită Crucea Răstignirii Mântuitorului. Pentru dragostea și grija arătată creștinilor, Împăratul Constantin și mama sa, Elena, sunt trecuți în ceata sfinților, fiind numiți **întocmai cu Apostolii**. Sunt prăznuiți în data de 21 mai.

Creștinismul românesc este de origine apostolică. Sfântul Apostol Andrei este considerat apostolul care a creștinat și actualul teritoriu al României, de aceea este numit **Apostolul românilor**.

El a călătorit și a locuit o vreme în zona Dobrogei. Potrivit tradiției și celor scrise de unii istorici și teologi din primele veacuri creștine, a fost primul propovăduitor al Evangheliei la geto-daci, în teritoriul dintre Dunăre și Marea Neagră – cunoscut pe atunci sub numele de Scythia Minor (Sciția Mică), dar și în teritoriile de dincolo de Prut, în nordul Mării Negre. Sfântul Apostol Andrei a întemeiat primele Biserici creștine și a hirotonit primii preoți pentru păstorirea credincioșilor de pe teritoriul țării noastre. În tradiția populară românească, Sfântul Apostol Andrei este prezent în colinde și balade. Un pârâu și o peșteră, care îi poartă numele, amintesc de prezența lui pe aceste meleaguri.

În anul 106, Dacia este cucerită de romani, care se retrag în 271. Romanii au adus în provincia Dacia Felix (care cuprindea Banatul, Oltenia și partea centrală a Transilvaniei) **soldați** din diferite provincii, printre care erau și creștini, **coloniști** (cetățeni romani din alte provincii cucerite), **funcționari**, pentru administrația romană din zonă. Prin Portul Tomis și Cetățile Hystria și Callatis, ajungeau în Dobrogea **negustori** din teritoriile deja încreștinate, aducând elemente de creștinism. Pe la anul 165 d.Hr., Tertulian (160–240) spunea că „Hristos stăpânește și în ținuturile sarmaților, dacilor, germanilor și sciților”.

Există foarte multe dovezi că dacii au fost încreștinați de la începutul creștinismului – **dovezi arheologice**: cruciulițe de sidef la Barboși (Galați), datând din secolul II d.Hr., o cruciuliță la Cândești (Vrancea), din secolele I–II, o tăbliță de bronz cu monograma lui Hristos la Biertan (Sibiu), din secolul IV, gema de la Potaissa (Turda) cu Hristos, Păstorul cel Bun, din secolul IV, opaițe, inele, inscripții pe morminte, urme de biserici, din secolele III–IV, dar și **dovezi lingvistice**: cuvinte precum „Dumnezeu”, „biserică”, „cruce”, „înger”, „Crăciun”, „Paști”, „Florii”, „Rusalii”, „creștin”, „Duminica”, folosite în special în cadrul bisericesc, sunt românești, arătând că suntem creștini din începuturi.

Tăblița de la Biertan

Gema de la Potaissa

Dicționar de termeni și expresii

- ✓ **epistolă** – scrisoare;
- ✓ **persecuție** – prigoană, asuprire;
- ✓ **edict** – decret important, cu caracter de lege, dat de un monarh sau de o autoritate bisericească;
- ✓ **sinod ecumenic** – adunarea ierarhilor din toată lumea;
- ✓ **martir, mucenic** – persoană care suferă chinuri și își dă viața pentru credința în Hristos;
- ✓ **predică** – cuvântare axată pe un text biblic, cuprinzând învățături.

Inscripția de la Niculițel

Sintetizăm lecția

Folosind ca suport textul lecției și dicționarul, integrează cuvintele și expresiile următoare în enunțuri proprii, cu caracter religios: *Faptele Apostolilor*, *predică*, *Apostolul neamurilor*, *martiri*, *Constantin cel Mare*, *Edictul de la Milan*, *Primul Sinod Ecumenic*, *întocmai cu Apostolii*, *Apostolul românilor*, *dovezi arheologice* și *dovezi lingvistice*.

Pas cu pas

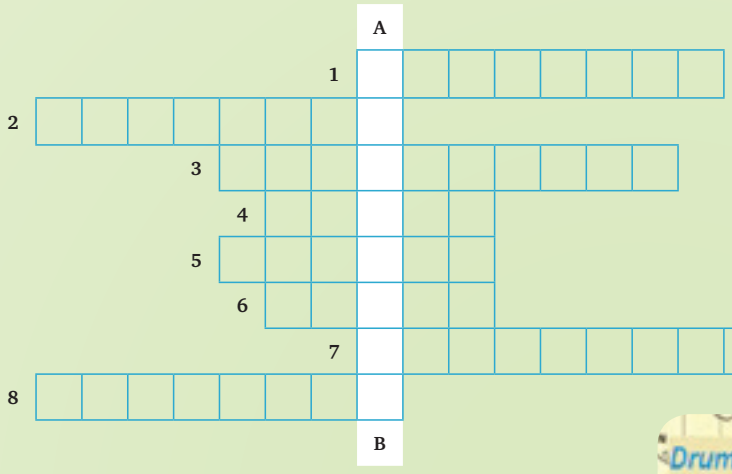

1. Denumirea latină a lăcașului de cult.
2. Au răspândit creștinismul în lume.
3. Împăratul care i-a eliberat pe creștini.
4. A găsit Crucea Mântuitorului.
5. Este considerat Apostolul românilor.
6. Actul de eliberare a creștinilor, dat la Milan.
7. Capitală a Imperiului Roman de Răsărit.
8. Ziua Domnului.

✓ Citește cu atenție definițiile și găsește cuvintele; completând corect, vei obține pe verticala A – B **denumirea lăcașului de cult**.

✓ Consultă diferite surse și consemnează informații din sfera religiei, a istoriei, a geografiei, despre activitatea misionară a Sfântului Apostol Andrei, punând accent pe misiunea din Dobrogea de astăzi. Harta te poate ajuta.

✓ Explică înțelesul citatului: „Sângele martirilor este sămânța creștinilor”. (Tertulian)

Consultă Calendarul Creștin-Ortodox și notează trei nume de sfinți martiri. Completează pentru fiecare informații cu privire la: perioada în care a trăit; zona/regiunea geografică în care a trăit; activitatea; martiriul. Fă schimb de informații cu colegii de clasă.

Aflăm mai mult

• La începutul secolului XX, un cărturar din Dobrogea pe nume Ion Dinu a pornit cercetări pentru a demonstra că Andrei, primul apostol al lui Iisus Hristos, a propăvăduit creștinismul pe actualul teritoriu al României. Sătenii vorbeau despre **sălașul Apostolului**, iar Dinu, după îndelungi și susținute documentări, îi confirmă localizarea în peștera din Ion Corvin. În 1944, alături de preotul din Adamclisi, amenajează în peșteră un paraclis și înalță o turlă. Muncitorii care au săpat în peșteră au descoperit opaițe creștine, cărămidă greco-romană, o icoană săpată în perete, semne de cruci, unele în formă de X – la fel ca cea pe care a fost răstignit Sfântul Andrei. La 23 iulie 1944, peștera este sfințită printr-o mare sărbătoare religioasă și populară, de episcopul Chesarie Păunescu. Patriarhia Română consideră **peștera** unde a viețuit Sfântul Apostol Andrei drept **prima biserică creștină de pe teritoriul țării noastre**.

Denumită și „Bethleemul românesc”, tradiția și unele descoperiri arheologice acreditează această peșteră ca fiind locul în care, pentru o perioadă de timp, a locuit Apostolul Andrei, ajuns pe meleagurile strămoșilor noștri geto-daci în misiunea lui de propovăduire a Evangheliei. Creștinismul românesc are, deci, origine apostolică.

- Sfinții Mucenici Zotic, Atal, Camasie și Filip de la Niculițel, martirizați în secolul al IV-lea, fac parte din cei 36 de mucenici care au pătimit pentru Hristos pe pământul țării noastre, în vechea cetate Noviodunum, Isaccea de astăzi. Trupurile lor au fost descoperite, printr-o fericită întâmplare, în vara anului 1971 și sunt printre puținele moaște întregi din întreaga lume ortodoxă. Sunt prăznuiți pe 4 iunie.

Picătura de cultură generală

- ✓ Sfântul Apostol Andrei nu este doar ocrotitorul României, ci patronează și alte 11 state și regiuni: Scoția (drapelul scoțian are o cruce în formă de X), Barbados, Georgia, Ucraina, Rusia, Polonia, Sicilia, Grecia, Cipru, Tenerife, Malta.
- ✓ Poporul român a păstrat amintirea trecerii Sfântului Apostol Andrei pe aici în mai multe feluri: colinde, legende și unele obiceiuri populare (cusătura în cruce numită „punctul românesc”; împletitul cu andrele – care se țin în forma crucii Sfântului Andrei în timpul lucrului; numele de „undrea” dat lunii decembrie.
- ✓ Sfântul Constantin cel Mare a fost primul împărat din istorie care s-a implicat în înființarea de orfelinate și azile pentru bătrâni.
- ✓ Catedrala Sfânta Sofia (Hagia Sophia) a fost catedrala Patriarhiei de Constantinopol, apoi moschee, actual muzeu în Istanbul. Prima biserică de pe acest loc a fost construită de Constantin cel Mare în anul 325, unde anterior existase un templu dedicat zeiței Artemis. A ars într-un incendiu, în anul 404. Pe locul acesteia a fost ridicată actuala catedrală, care a primit forma finală în anul 537 și este **prima construcție de artă bizantină**.

Cunoaște-te pe tine însuți!

Pornind de la citatul scripturistic: „Pentru aceea, luați toate armele lui Dumnezeu, ca să puteți sta împotrivă în ziua cea rea, și, toate biruindu-le, să rămâneți în picioare. Stați deci tari, având mijlocul vostru încins cu adevărul și îmbrăcându-vă cu platoșa dreptății. Și încălțați picioarele voastre, gata fiind pentru Evanghelia păcii. În toate luați pavăza credinței [...] Luați și coiful mântuirii și sabia Duhului, care este cuvântul lui Dumnezeu”. (Efeseni 6,13-17), selectează „armele” creștinului împotriva încercărilor de tot felul; precizează cum le folosești concret, în viața de zi cu zi. Redă printr-un desen simplu înfățișarea „soldatului” creștin.

Filă de portofoliu

În grupe de 4–5 elevi, alcătuiți o prezentare în PowerPoint, maximum 6 slide-uri, care să cuprindă informații despre răspândirea creștinismului prin predica Sfinților Apostoli. Prezentați proiectul la următoarea oră de Religie. Fiecare elev din grupă va selecta 2–3 slide-uri, pe care le va lista și le va introduce în portofoliul final.

Cuvânt pentru suflet

Creștinii nu se nasc, se fac. (Sfântul Ioan Scărarul)

Recapitulare
Iubirea lui Dumnezeu și răspunsul omului

✓ **Credința în primele comunități creștine**
- definirea creștinismului
- modalități de relaționare și trăire a credinței
- depășirea dificultăților cu ajutorul Duhului Sfânt

✓ **Comuniunea credincioșilor în Biserică**
- creștinul – membru al Bisericii
- parohia – „familia” din biserică
- familia – „biserica de acasă”

✓ **Biserica – lăcaș de închinare și de sfințire a omului**
- semnificații
- elemente de arhitectură și pictură religioasă
- locul icoanelor și a obiectelor de cult în biserică
- aspecte specifice ale lăcașurilor de cult în diferite religii/confesiuni

✓ **Biserica în istorie**
- răspândirea creștinismului în lume și pe teritoriul țării noastre
- dobândirea libertății religioase în timpul Sfântului Împărat Constantin cel Mare
- mărturisirea credinței în istoria Bisericii

Lucrăm împreună!
Evaluare

Proiect educativ: Să dăruim bucurie!

Copii în vizită la un azil de bătrâni

✓ **De ce este necesar proiectul? (Scop)**

Dorim să aplicăm ceea ce am învățat la ora de Religie despre ajutorul acordat aproapelui împlinind porunca dată de Domnul Iisus Hristos despre iubirea semenilor.

✓ **Ce ne propunem? (Obiective)**

Să vizităm persoanele vârstnice de la azilul din localitate sau dintr-o localitate apropiată.

Să dăruim bucurie oferind o parte din timpul nostru liber, la sfârșit de săptămână.

Să implicăm bătrânii în activități diverse.

✓ **Cine coordonează proiectul? (Echipa de proiect)**

Stabilim echipa de proiect și responsabilitățile fiecărui membru.

✓ **Pe cine implicăm? (Colaboratori, parteneri)**

Persoane care ar putea fi implicate: părinți, profesori de Religie, preoți, profesori de limba și literatura română, de educație plastică, de educație muzicală.

✓ **Ce vom face? (Activități)**

Propunem cât mai multe activități. Stabilim în echipă modalitățile de realizare.

✓ **Cum putem să atingem obiectivele? (Modalități de realizare)**

• ***Exemple de activități:***

Pregătim o scenetă pe care o prezentăm bătrânilor.

Confecționăm felicitări sau alte obiecte pe care le oferim.

Participăm la activități comune (citim cărți, jucăm șah, sădim flori, pregătim prăjituri, învățăm să coasem, să croșetăm etc.).

✓ **De ce avem nevoie? (Materiale necesare)**

În funcție de activitățile stabilite, procurăm materialele de care avem nevoie.

✓ **Cum ne dăm seama dacă am realizat ce ne-am propus? (Evaluare)**

După încheierea proiectului, analizăm dacă rezultatele obținute corespund cu obiectivele propuse.

Alcătuim un portofoliu al proiectului, care să cuprindă fotografii și alte dovezi adunate pe parcursul activităților.

✓ **Continuă pe caiet, completând cu cât mai multe elemente care susțin paralela între Biserica ieri și Biserica azi**

Biserica ieri	Biserica azi
– persecutată	– liberă
– număr mic de credincioși	– număr foarte mare de credincioși
…	…

✓ **Să învățăm să prețuim ce avem!**

În vremurile noastre ești liber să intri în orice biserică, în orice zi. În vechime, primii creștini se rugau în ascuns, în catacombe.

Fă un exercițiu de imaginație și întoarce-te în timp. Dorești să Îl cinstești pe Dumnezeu prin diferite manifestări ale credinței? Ce obstacole crezi că ai întâmpina și din partea cui? Ce sentimente te încearcă? Renunți sau continui? Dacă da, de ce? Dacă nu, ce vei face în continuare?

✓ **Ieri, azi, mâine**

Un elev desenează pe tablă, într-un colț, sus, o bisericuță. În colțul opus, jos, alt elev desenează un copil. Se trasează trei poteci de la copil spre biserică, colorate diferit, fiecare împărțită în șase spații. Transpune și tu acest desen pe caiet sau pe o coală.

- *Prima potecă*: în primele două spații, notează persoane pe care le-ai avut alături de tine, în copilărie, în drum spre biserică; în următoarele două, persoane pe care le ai alături acum, în drum spre biserică, iar în ultimele două, persoane care ai dori să te însoțească în viitor, la biserică.
- A *doua potecă*, în loc de persoane treci *daruri*: unul sufletesc și unul material, pe care le-ai adus; un dar sufletesc și unul material pe care le aduci, un dar sufletesc și unul material pe care îți propui să le aduci la biserică.
- A *treia potecă*, tot persoane, dar de data aceasta, contribuția ta: două persoane pe care le-ai adus, două pe care le aduci și două pe care ai dori să le aduci la biserică, în viitorul apropiat.

Înfrumusețează desenul cu alte elemente. Desenul te reprezintă, vorbește despre tine și despre sufletul tău. Descoperă-te profesorului și celorlalți colegi.

✓ **Ești adolescent, ești la vârsta întrebărilor**. Poți să observi și să faci diferența între bine și rău, între potrivit și nepotrivit, între folositor și nefolositor. Alcătuiește un text argumentativ (15–20 de rânduri), pornind de la învățăturile care reies din **Pilda viței și a mlădițelor,** în care să prezinți modalități proprii de a păstra relația cu Dumnezeu; surprinde impactul pe care mass-media, rețelele de socializare, încercările de tot felul, îl au asupra tinerilor în societatea actuală. Dă textului un titlu potrivit.

✓ Se împarte clasa în grupe mici (3–4 elevi); fiecare grupă primește un fruct (măr sau pară) și un cuțit din plastic. Copiii sunt instruiți să taie fructul în cinci bucăți, dar nu li se spune ce urmează. Grupele primesc ață, ace de plastic, scobitori, bandă adezivă. Scopul este de a reasambla fructul, astfel încât grupa să îl poată ridica și să îl prezinte celorlalți. Acesta este un joc potrivit pentru a demonstra modul în care unele lucruri sunt greu, uneori imposibil de pus înapoi împreună: încrederea, relația cu ceilalți, prietenia. Ceea ce este foarte greu, sau imposibil la oameni, este posibil la Dumnezeu. El ne iubește și ne iartă dacă vrem și dacă știm să cerem iertare. Ne oferă mereu mâna Sa. Ne-a dăruit ajutoare de neprețuit: pe Fiul Său, Domnul Hristos și Sfânta Taină a Spovedaniei.

Unitatea 3

Viața creștinului împreună cu semenii

Icoană „Iisus Hristos predicând”

- **Manifestarea bucuriei în viața omului**
- **Frumosul în viața creștinului**
- **Prietenia și iubirea – valori pentru viață**

Tezaur creștin

Numai lângă Dumnezeu află omul bucuria cea adevărată și veșnică.
(Sfântul Paisie Aghioritul)

Manifestarea bucuriei în viața omului

Bucuria este o stare sufletească și, ca pe orice stare sufletească, nu o putem descrie ușor în cuvinte, dar o înțelegem atunci când o trăim. Bucuria aduce în viața noastră liniște, armonie, împlinire.

Întâlnirea Tinerilor Ortodocși din toată lumea – 2016

Există bucurii firești, naturale, obișnuite, „lângă noi" (o nouă zi, un gând bun, un zâmbet, întâlnirea cu cineva drag, frumusețile din natură, cititul unei cărți, aflarea soluției unui exercițiu la matematică și lista poate continua la nesfârșit); la unele suntem doar **„martori"** (răsăritul soarelui, frumusețea florilor...), **altele ne implică și pe noi**, în mod direct (întâlnirea cu colegii, vizionarea unui film...)

Există bucurii duhovnicești, spirituale, **aparte,** mai greu, dar nu imposibil de observat și de atins (bucuria dată de rugăciune, bucuria primirii Sfintelor Taine, participarea la slujbe, vizitarea unui lăcaș de cult, ajutorul acordat semenilor...), **care „se construiesc" prin lucrarea noastră cu Dumnezeu.**

De felul în care reușim să observăm, să primim, „să construim" și să transmitem bucuria depinde frumusețea vieții noastre. De multe ori uităm să ne bucurăm! Suntem prea legați de lucruri. Ele ne aduc doar o bucurie temporară. Mai mult nu înseamnă neapărat mai bine, pentru că abundența complică viața inutil și ne alungă liniștea. Ca în orice, și în această situație, Dumnezeu este prezent prin darurile Duhului Sfânt, sădite în noi încă de la naștere, iar **prin Fiul Său,** ne învață cum putem să fim fericiți și cum să facem diferența între lucrurile mărunte – efemere (plăceri) – și lucrurile înalte, de lungă durată (bucurii, fericire). **Domnul Iisus Hristos, în Predica de pe munte**, a rostit cele nouă **„Fericiri". Fericirea,** așa cum ne transmite Domnul Iisus Hristos, **este atinsă prin dobândirea virtuților:** *smerenia*, *căința*, *blândețea*, *dreptatea*, *milostenia*, *curăția inimii*, *pacea cu sine și cu semenii*, *răbdarea*, *jertfa pentru semeni și pentru Dumnezeu* – care sunt, de fapt, roadele Duhului Sfânt.

Sunt fericiți **„cei săraci cu duhul"** (cei cu suflet mare, smeriți, „săraci" în duhul mândriei), **„cei ce plâng"** (cei cărora le pare rău, „plâng" pentru greșelile făcute), **„cei blânzi"** (nu se mânie, rămân calmi în fața unei situații tulburătoare), **„cei ce flămânzesc și însetează de dreptate"** (dornici să spună adevărul și să împlinească dreptatea, binele), **„cei milostivi"** (cei cărora le pasă de suferința aproapelui), **„cei curați cu inima"** (sunt capabili să facă diferența între bine și rău și care își „curăță" inima, sunt exemplu de bunătate), **„făcătorii de pace"** (oferă liniște în jur, intervin pentru îndepărtarea unor situații tensionate), „prigoniți pentru dreptate" (rabdă, suportă pentru ca adevărul și dreptatea

să triumfe). Dacă toate acestea vor fi împlinite, vom avea curajul și tăria să rezistăm, să **„ne luptăm”, să-L apărăm pe Hristos și credința noastră strămoșească.** Cine va dobândi aceste virtuți va fi recompensat cu bucurie aici pe pământ, dar și cu răsplata bucuriei veșnice, ne asigură Domnul Iisus Hristos. **„Bucurați-vă și vă veseliți, că plata voastră multă este în ceruri.”** (Matei 3, 12)

Bucuria este la îndemâna fiecăruia dintre noi, dar se obține prin „luptă”, perseverență, nerenunțare. Așa cum sănătatea fizică se menține prin „lupta” cu microbii și virusurile, sănătatea sufletului se obține prin „lupta” cu greșelile și viciile. Iisus Hristos elimină exagerările și abaterile. Pentru sănătatea trupească și sufletească, recomandă naturalețea, interiorizarea, discreția.

Pentru a fi deplină, bucuria ar trebui să fie împărtășită cu cineva. Realizările proprii și ale celorlalți, întâlnirile, discuțiile, activitățile în comun, petrecerea unor momente speciale cu prietenii, cu colegii, cu rudele, ne aduc bucurii naturale în care avem ocazia să „lucrăm” virtuțile, virtuți care ne apropie de Hristos.

În relație cu aproapele nostru, cea mai mare bucurie o simțim în puterea iertării, ea fiind cea mai frumoasă formă de iubire. Din iubire, Hristos I-a iertat pe cei care L-au batjocorit și L-au răstignit: **„Părinte, iartă-le lor, că nu știu ce fac**” (Luca 23,34).

În unele minuni, Domnul Iisus leagă bucuria vindecării de iertarea păcatelor**: „Fiule, iertate îți sunt păcatele tale!”** (Marcu 2,5).

Iertarea este măsura iubirii și a bucuriei, răsplata iertării fiind fericirea de a fi împreună cu semenii și cu Hristos.

Dicționar de termeni și expresii

- ✓ **viciu** – pornire nestăpânită și statornică spre rău, apucătură rea, patimă, desfrâu, destrăbălare
- ✓ **virtute** – însușire morală pozitivă a omului; putere de a realiza binele în toate formele; integritate morală
- ✓ **fericire** – stare de deplină mulțumire sufletească
- ✓ **efemer** – de scurtă durată

Sintetizăm lecția

Desenează pe caiet „Piramida bucuriei”. Notează în spațiile piramidei cât mai multe cuvinte prin care definești tipurile de bucurii. Pe cine așezi în vârful piramidei? Scrie într-o propoziție propria „definiție” a bucuriei.

Pas cu pas

✓ Notează pe caiet informații despre dobândirea virtuților în viața sfinților, dar și în viața de zi cu zi. Citește textul „Fericirilor” (vezi rubrica **Aflăm mai mult!)**, apoi răspunde la următoarele cerințe:

- Care virtute din „Fericiri” este cel mai greu de însușit pentru tine? Dar cea mai ușor de dobândit?
- Care virtute este mai des întâlnită în clasă? Dar cea mai rar întâlnită?
- Care virtute crezi că te-ar ajuta să petreci la școală timpul cu drag?
- Încălcarea cărei virtuți te deranjează mai mult la școală?
- Explică răsplata primei „fericiri”.
- Precizează virtutea celei de-a cincea „fericiri”.
- Descrie momentul primirii „Fericirilor” (loc, persoane).

✓ În Psalmul 50, Regele David se ruga: „Dă-mi mie bucuria mântuirii Tale”. Tu ce bucurie/bucurii ai cere?

Dă-mi mie bucuria...

- Transformă aceste cuvinte într-o rugăciune particulară.

✓ Cum înțelegi următoarea expresie: ***„Dăruind, vei dobândi!”?*** **(Răspuns: *„Dăruind” aceasta... „voi dobândi” aceasta...*)**. Află răspunsul altor trei persoane din grupul tău de prieteni.

✓ Răspunde la următoarele întrebări: **1.** Care a fost cea mai mare bucurie pe care ai trăit-o vreodată? **2.** Cu ce asociezi bucuria în viața ta? De ce depinde ea? **3.** Ce poți face tu pentru a aduce bucurie? ***Pentru a aduce bucurie...***, ***eu pot...*** (părinților; fraților; bunicilor; prietenilor; colegilor; profesorilor; lui Dumnezeu Însuși).

Aflăm mai mult

✓ Numele cuvântării „**Predica de pe munte**” vine de la locul unde a fost rostită: **Muntele „Fericirilor”** sau Curun (Karn Hattin) la 2 km NV de Tiberias. Are două culmi între care se află un platou, de aceea Evanghelistul Luca spune „loc șes”.

✓ **„Fericirile”** sunt cântate sau rostite în timpul Sfântei Liturghii. Textul (Matei 5,2-12; Luca 6,20-26) este precedat de o frază care face trimitere la cuvintele Evangheliei după Luca 23,42: ***Întru Împărăția Ta când vei veni, pomenește-ne pe noi, Doamne.***

Ascultați cântarea religioasă „Fericirile”: https://www.youtube.com/watch?v=CD8egDe85wk

Biserica de pe Muntele „Fericirilor”

Picătura de cultură generală

• Din punct de vedere etimologic, „bucuria” vine de la cuvântul albanez *bucurii*, care înseamnă „frumusețe”.

• Duminica a doua din Postul Paștilor este „duminica iertării păcatelor”.

• Când femeile mironosițe au ajuns la mormânt, au fost întâmpinate de Mântuitorul cu următoarele cuvintele: „Bucurați-vă” (Matei 28,9).

• La Utrenie se cântă: „Iată, prin Cruce a venit bucurie la toată lumea”.

• În cântările de la Sfintele Paști se spune că Hristos Cel Înviat este „Bucuria cea veșnică”.

Cunoaște-te pe tine însuți!

Dorești să faci parte dintr-o asociație de voluntariat din localitatea ta?

Completează *fișa de înscriere* încercuind activitățile pe care ai dori să le desfășori, în concordanță cu abilitățile și calitățile cu care ai fost înzestrat de Dumnezeu.

Numele și prenumele tău: .....

Activități pentru care avem nevoie de voluntari:

- Jocuri cu copiii de la centrul de zi.
- Ajutor la cantina socială.
- Traducerea în limba engleză a site-ului asociației.
- Ecologizare în parcul central.
- Vizite la azilul de bătrâni.
- Livrarea hranei calde, la domiciliu, pentru persoanele în vârstă.
- Organizarea unui curs de dans.
- Organizarea unui cerc de pictură.
- Organizarea unui cerc de lectură.
- Distribuire de pliante pentru promovarea asociației.

Copii în vizită la un azil de bătrâni

Filă de portofoliu

Pornind de la informațiile primite în lecția ***„Manifestarea bucuriei în viața omului”*** și de la realitățile vieții, scrie un scenariu despre bucuria iertării. Te poți inspira din ***Minunea vindecării slăbănogului din Capernaum.*** Caută textul în Sfânta Scriptură, la Evanghelia lui Marcu 2,1-12. Pregătește dramatizarea și pune-o în scenă la prima serbare școlară.

Nu uita!

• Virtuțile ne sporesc respectul față de Dumnezeu, față de semeni și față de sine.

• Modelele vieții sfinților sunt un exemplu pentru formarea virtuților.

• Prin cele nouă Fericiri, Hristos ne amintește că bucuria este răsplata pentru dobândirea virtuților.

• Manifestările virtuților sporesc iertarea și iubirea dintre oameni.

• Prin Sfânta Liturghie, Biserica aduce slavă pentru virtuțile dobândite.

Cuvânt pentru suflet

Bucurați-vă pururea întru Domnul și iarăși zic: bucurați-vă! (Filipeni 4,4)

Tezaur creștin

Simplitatea este condiția principală a frumuseții morale.
(Lev Tolstoi)

Frumosul în viața creștinului

Hristos în templu, la 12 ani

Frumos este un termen abstract, ale cărui aspecte sunt legate de gusturile omului. Când vorbim despre ceva frumos, ne gândim la formă, material, culoare, ordonare, orientare, în funcție de ceea ce privim sau admirăm.

Dumnezeu a creat această lume desăvârșită pe toate planurile. **Creația vorbește despre Dumnezeu** Care iubește frumusețea. Un apus sau un răsărit portocaliu, varietatea coloristică a florilor, penajul păsărilor, nuanțele frunzelor toamna, toate dezvăluie iubirea de frumos a lui Dumnezeu. Găsim frumusețea peste tot în jurul nostru: în mersul grațios al unui cerb, în grandoarea unei cascade sau în mirosul proaspăt al unei ploi calde de primăvară. Artă divină! Inspirat de aceasta, omul creează, la rândul lui, opere de artă. Dacă ar fi să vorbim doar despre **arta creștină**, am putea spune că **are puterea de a străbate timpul și spațiul**, luminând minți și transformând conștiințe. În Ortodoxie, avem artă în aproape orice exprimare specifică, iar mesajele liturgice ne atrag toate simțurile. **Arta sacră**, fie muzică, literatură, pictură, sculptură, **are un rol deosebit de important în redresarea ființei umane**. Ea educă și modelează, purifică, înnobilează sufletul, oferă liniște și echilibru, indiferent dacă este realizarea unui om simplu, a unui artist popular, sau a unui artist consacrat.

Frumusețea omului se împlinește cu adevărat doar pe plan spiritual, de aceea, acest tip de frumusețe ar trebui să ne preocupe pe fiecare dintre noi.

Clement Alexandrinul observa că frumos cu adevărat este sufletul ce a primit darurile Duhului Sfânt: „Numai omul virtuos este într-adevăr frumos și bun; și numai frumusețea morală se socotește

bună, deci frumos este omul drept, omul cuminte, într-un cuvânt, omul frumos”.

Frumusețea este un concept subiectiv. Un lucru care poate fi frumos pentru o persoană nu este plăcut de alții. „Nu-i frumos ce-i frumos, e frumos ce-mi place mie”, spune o vorbă românească. Observăm că oamenii sunt atrași de lucruri diferite și cu toate acestea de multe ori simt, gândesc și acționează la fel în fața unei situații. Cine poate nega faptul că o persoană simplă și modestă câștigă inima tuturor? Modestia și simplitatea unui om sunt caracteristici esențiale ale frumuseții sale interioare.

Adevărata frumusețe e simplitatea. Cât de mult face o vorbă blândă spusă exact când ai nevoie să o auzi, cât de mult te bucură un gest mărunt, făcut din dragoste, câtă putere de mângâiere are un zâmbet, câtă forță îți poate transmite o îmbrățișare! Gesturi simple, care nu costă nimic, dar care dezvăluie frumusețea interioară a celui care le face și vorbesc despre caracterul său. **Caracterul** este „substanța” care **îmbogățește mintea și sufletul**. Ceea ce este în interior este mult mai frumos și mai valoros decât ceea ce este în afară. În general, frumosul nu se limitează doar la latura estetică. O include, dar nu o epuizează.

Iată frumusețea! Se regăsește în adevăr, bunătate, credință, acceptare, solidaritate. Acestea ne aduc în relație cu semenii noștri și ne ajută să ne apropiem de **Modelul Hristos**, Care ne este permanent aproape, oferindu-ne sprijin și oferindu-Se nouă prin Sfintele Taine. Adoptând un stil de viață curat și sănătos, voi, tinerii, răspundeți chemării lui Dumnezeu, la Care **frumusețea înseamnă mult mai mult decât frumusețea trupului și a chipului, înseamnă compasiune, răbdare, bunătate, blândețe, iubire**.

Cântare pe note psaltice

Sintetizăm lecția

Citește textul cu atenție. Explică la ce se referă FRUMOS în natură, în artă și în om.

Pilda viței-de-vie și a mlădițelor

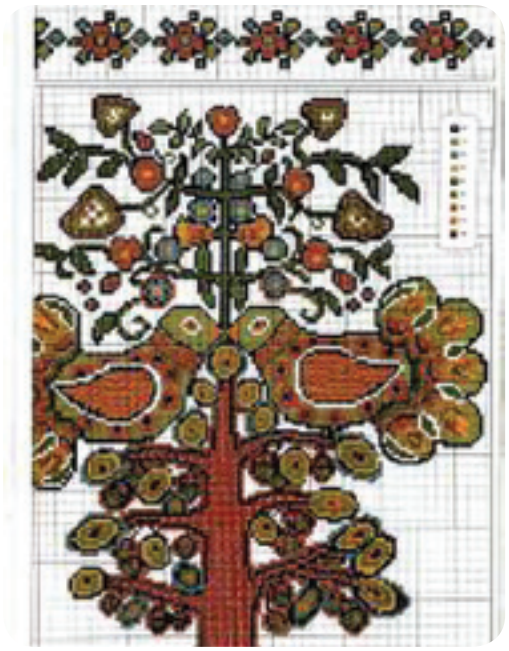

Cusătură populară

Pas cu pas

✓**Citește, analizează, răspunde:**

Dac-aș fi altcineva, aș alege să fiu ... pentru că ... .

Dacă aș fi o floare, aș alege să fiu ... .

Dacă aș fi o culoare, aș alege să fiu ... .

Dacă aș fi un copac, aș alege să fiu ... .

Dacă aș fi o pasăre, aș alege să fiu ... .

Dacă aș fi un sentiment, aș alege să fiu ... .

Dacă aș fi o creație artistică, aș alege să fiu ... .

✓**Motivează fiecare alegere.**

Poartă o discuție liberă cu profesorul și colegii tăi, despre „Frumosul în viața creștinului". Ai în vedere următoarele aspecte: definiție pentru „frumusețe", așa cum o vezi tu; tipuri de frumusețe; surse de frumos; prin ce, prin cine vine frumosul în viața ta; ce schimbări produce în tine; cum radiază acestea spre ceilalți.

✓**Numele mă reprezintă.**

Pornind de la fiecare literă a numelui tău, scrie o însușire care să te caracterizeze, să te reprezinte. Exemplu: EMIL **E** – elegant, evlavios **M** – modest, milos **I** – iubitor, invidios **L** – luminat, leneș.

Nu insista doar pe trăsături pozitive, nimeni nu e perfect! Este important să recunoști părțile mai puțin bune. Fac pate din viața ta, din personalitatea ta.

✓Din muzica generației bunicilor tăi, îți ofer „Un copac cu flori" (versuri Dan Verona, muzica Ștefan Hrușcă) https://www.youtube.com/watch?v=Yx9tkxTcCGM

Ascultă melodia. Interpretează simbolul COPAC CU FLORI.

Aflăm mai mult

• **Fagurele**, considerat o capodoperă arhitecturală, reprezintă o minune a ingineriei. De ce?

Pentru că oamenii de știință imită modelul fagurelui în realizarea de structuri ce întrunesc două caracteristici importante: rezistență și eficientizarea la maximum a spațiului.

• **„Vreau să fac și eu ceva pentru țara mea!"** Sunt cuvintele Măriucăi, „fata din nuc", pe numele adevărat Maria Ion Zaharia, eroina care la vârsta de doar 12 ani a căzut în luptele de la Mărășești în Primul Război Mondial. Trupul ei a fost îngropat în Mausoleul de la Mărășești. În anul 1969, a fost realizat filmul *Baladă pentru Măriuca*, inspirit din viața ei.

• **Ia românească** a constituit o sursă de inspirație pentru mulți artiști. Pictorul francez Henry Matisse „a vorbit" prin culori despre frumusețea cămășii noastre populare.

• **Regina Maria** – personalitate proeminentă în istoria României, prin darurile sale – frumusețea fizică și sufletească, pe care le-a valorizat prin dragostea sa pusă în slujba intereselor poporului din care a ales să facă parte, a lăsat în testamentul său următoarele cuvinte: „Binecuvântez Țara noastră și pe toți cei ce m-au slujit cu credință, mari și mici. Binecuvântează locurile pe care le-am iubit […]".

Henri Matisse – La blouse Roumaine

Regina Maria a României

Picătura de cultură generală

Mănăstirea Voroneț, ctitoria lui Ștefan cel Mare, supranumită „Capela Sixtină a estului”, face parte din lista patrimoniului cultural Mondial. Albastru de Voroneț, de pe pereții mănăstirii, este considerat de specialiști unic în lume, cunoscut ca roșul lui Rubens sau verdele lui Veronesse.

Mănăstirea Voroneț

Cunoaște-te pe tine însuți!

Eu îmi închipui raiul ca pe o bibliotecă, nu ca pe o grădină. Tu cum ți-l imaginezi? Redă în paralel, prin desene, cele două imagini – a ta și a mea – așa cum le vezi tu.

Filă de portofoliu

În Univers există o planetă pe care trăiesc ființe foarte asemănătoare cu pământenii. Singura deosebire dintre noi și ei este că ei au doar un ochi și pot vedea în întuneric, la distanțe foarte mari și prin zid. Într-o zi, pe acea planetă s-a născut un copil cu doi ochi. Părinții au fost foarte dezamăgiți, dar l-au îngrijit cu toată dragostea. Copilul avea nevoie de lumină, când mergea undeva noaptea, de un telescop pentru a vedea ce se întâmplă pe alte planete și era privit de colegi ca și cum nu vedea bine. Încet, încet și-a dat seama că el poate să vadă ceva ce colegii lui nu pot: vedea culorile. Toată lumea de pe acea planetă vedea în alb și negru; băiatul cu doi ochi vedea însă în culori. A început să își facă prieteni care îl ascultau povestind despre păduri verzi, cer albastru și flori multicolore. Copiii și oamenii mari se adunau în jurul băiețelului ca să vadă lumea prin ochii lui. Când a crescut, a întâlnit o fată de care s-a îndrăgostit. Faptul că el era altfel decât ceilalți locuitori ai planetei nu i-a deranjat pe niciunul dintre ei. Cu timpul nu i s-a mai părut că este altfel: a devenit firesc să fie înconjurat de oameni care îi ascultau poveștile. Cei doi au avut un fiu care nu se deosebea de ceilalți copii de pe planetă: avea un singur ochi.

- Cum te-ai fi simțit în locul băiatului cu doi ochi, pe planeta locuită de ființe cu un ochi?
- Crezi că ai fi și tu altfel pe această planetă? De ce? Cum ți-ai dori să fii tratat dacă ai fi diferit față de ceilalți locuitori ai planetei?

Notează fiecare răspuns pe câte un bilețel. Compară răspunsurile tale cu ale colegilor de clasă.

Nu uita!

- Creația vorbește despre Dumnezeu.
- Arta creștină are puterea de a străbate timpul și spațiul.
- Frumusețea omului se împlinește cu adevărat, doar pe plan spiritual.
- Caracterul este „substanța” care îmbogățește mintea și sufletul.
- Frumusețea înseamnă compasiune, răbdare, bunătate, blândețe, iubire.

Cuvânt pentru suflet

Frumusețea va mântui lumea. (Dostoievski)

Tezaur creștin

Un prieten credincios e un sprijin puternic: cine l-a găsit, a găsit o comoară.
(Isus Sirah)

Prietenia și iubirea – valori pentru viață

Suntem creați să trăim în comuniune, tânjim după relații și ne place să avem prieteni. Ne dorim să avem acea relație cu cineva căruia să îi destăinuim bucurii și tristeți, care ne știe cu bune și cu rele și ne acceptă așa cum suntem. Prietenul este asemenea în toate celui cu care se află într-o legătură de prietenie.

Vindecarea slăbănogului din Capernaum

„Prietenia este un suflet care locuiește în două trupuri” (Aristotel), este **o virtute, un „talant”** pe care orice om l-a primit, dar **care se cere lucrat și înmulțit.** Prietenia este relația de care fiecare dintre noi avem nevoie. Ea poate îmbunătăți calitatea vieții. Când se unesc doi oameni să facă un lucru, e mult mai eficient ca atunci când același lucru este făcut de unul singur. „Unde-s doi, puterea crește” spune un vers din Hora Unirii.

Esența prieteniei o reprezintă iubirea și respectul, care trebuie să fie reciproce: oferi și primești, primești și oferi.

În creștinism, prietenia a primit o nouă valoare prin **porunca iubirii adusă** în lume de Domnul Iisus Hristos **„Să iubești pe Domnul Dumnezeul tău, cu toată inima ta, cu tot sufletul tău și cu tot cugetul tău [...] să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuți [...]”** (Matei 22,37-40).

Hristos Însuși a avut prieteni – pe Lazăr și pe surorile acestuia, Maria și Marta, și pe ucenicii Săi, pe care I-a numit prieteni. **„Voi sunteți prietenii mei dacă faceți ceea ce vă poruncesc”** (Ioan 15,14), condiționând astfel prietenia de respectarea unor reguli. Așa cum o casă, ca să reziste se construiește pe fundație, în cazul prieteniei **„fundația” o reprezintă credința, respectul și dorința de a ajuta,** iar **„liantul”** construcției este **dragostea față de aproapele.**

Dovada iubirii față de Dumnezeu și față de oameni se concretizează prin fapte ale prieteniei.

Minunea vindecării slăbănogului din Capernaum pune în evidență valoarea prieteniei cu semenii, datoria de a ne ruga unii pentru alții și de a ne ajuta la nevoie. Puterea prieteniei bazată pe dragoste și sacrificiu, pe credința în Mântuitorul, a adus drept răsplată iertarea păcatelor și vindecarea slăbănogului. Când cei patru bărbați s-au hotărât să meargă la Hristos și-au amintit de prietenul lor aflat în suferință de mulți ani, și-au făcut timp pentru el și s-au hotărât ca prin efort, să-l ducă la Iisus. „Neputând din pricina mulțimii, să se apropie de El, au desfăcut acoperișul casei unde era Iisus și, prin spărtură, au lăsat în jos patul în care era slăbănogul! (Marcu 2,4).

Ei au demonstrat tuturor oamenilor că **adevărata prietenie se întărește în timp, se bazează pe încredere și respect, are nevoie de angajament și loialitate.** Mai sunt viabile aceste valori astăzi? Câți dintre noi mai putem să legăm prietenii așa cum regăsim în Sfânta Scriptură? Putem fi prietenul care să mângâie sufletul celuilalt și cu ajutorul nostru acesta să poată să crească spiritual? Putem să ne „batem" în rugăciune pentru cauza prietenului nostru? Mai putem să fim prietenii cuiva așa cum au fost cei patru pentru slăbănog?

La vârsta adolescenței relațiile sunt o rampă de lansare în viața de adult.

O prietenie bazată doar pe distracție este superficială și nu poate oferi decât o satisfacție temporară. Este benefic să socializăm, dar să nu o facem prea repede și cu oricine. Astăzi primim cereri de prietenie de la persoane pe care nu le cunoaștem, sau pe care le cunoaștem insuficient și le oferim, fără să stăm prea mult pe gânduri, darul lui Dumnezeu, prietenia. Sunt unii care la întrebarea „Cu cine ești prieten?" răspund: „Sunt prieten cu mulți sau cu toți" (cum se întâmplă pe rețelele de socializare) când, de fapt, un prieten al tuturor, nu este prietenul nimănui.

Dumnezeu a creat o lume reală, nicidecum una virtuală.

Dorești o relație sănătoasă de prietenie? Caută această relație și investește în ea! Fă mâine mai mult decât azi. E nevoie de prietenii sfinte. Tu ai nevoie de astfel de prietenii, comunitatea, societatea au nevoie la rândul lor.

Dicționar de termeni și expresii

- ✓ **Capernaum** – localitate din Israel în care a copilărit Mântuitorul, astăzi în ruine
- ✓ **socializare** – proces de integrare socială a unui individ într-o colectivitate
- ✓ **liant** – element care leagă părțile unui întreg

Ruinele Sinagogii din Capernaum, din timpul Mântuitorului Hristos

Sintetizăm lecția

Cercetând mediul în care trăiești și cum îți poți face prieteni, completează pe caiet tabelul următor.

Mediul	Cine mă ajută?	Cu cine sunt prieten?	Cum îmi pot face prieteni?	Care sunt roadele prieteniei?
În familie				
În Biserică				
La școală				
Virtual				

Nu uita că rugăciunea te ajută să păstrezi o prietenie frumoasă și găsești prieteni adevărați!

Pas cu pas

✓ **Ghidul prieteniei**

Formați grupe de 3–4 elevi. Fiecare grupă va primi o coală de flipchart și un marker. Împărțiți coala în două coloane: **în prima coloană**, notați bariere în comunicare și comportamente care împiedică relațiile de prietenie la școală și în alte medii; **în a doua coloană**, notați modalități de depășire a acestor bariere în comunicare (sub forma unor reguli de comunicare eficientă), pentru formarea de bune relații de prietenie.

La final, grupele vor prezenta soluțiile, apoi vor selecta regulile cu care sunt toți de acord.

Alcătuiți ***Ghidul prieteniei clasei***. Puteți folosi desene sau imagini reprezentative.

✓ **Un alt fel de a spune „Te iubesc!”**

Completează după modelul de mai jos alte feluri de a spune „te iubesc”:

Te iubesc = „Ai grijă cum traversezi strada.”

Te iubesc = ... • Te iubesc = ... • Te iubesc = ... • Te iubesc = ... • Te iubesc ...

✓ **Dialog cu Domnul Hristos**

Imaginează-ți un dialog de zece replici în care să Îi explici Domnului Hristos ce faci tu ca să fii un exemplu de iubire pentru ceilalți.

✓ **„Rețeaua” prieteniei**

Prin intermediul acestui joc, copiii au ocazia să își descopere calitățile și totodată să le aprecieze pe ale celor din jurul lor, dar să afle și percepția pe care o au ceilalți despre ei.

Aveți nevoie de un ghem de sfoară. Copiii se așază în cerc. Conducătorul jocului leagă capătul sforii de degetul său arătător, apoi ia ghemul și îl aruncă unuia dintre jucători. Cel la care ajunge ghemul va trebui **să se prezinte și să spună care este cea mai importantă calitate pe care o are.** Acesta se prezintă, apoi își înfășoară sfoara în jurul degetului său arătător și trimite ghemul la un alt jucător care va proceda la fel. Sfoara ajunge la fiecare jucător și în felul acesta se va țese o rețea. Dar jocul nu se oprește aici. Ghemul va face cale întoarsă. De această dată, fiecare jucător îi va spune următorului copil care este calitatea pentru care îl admiră cel mai mult.

Aflăm mai mult

Minunea vindecării slăbănogului din Capernaum: „Și intrând iarăși în Capernaum, după câteva zile s-a auzit că este în casă. Și îndată s-au adunat mulți, încât nu mai era loc, nici înaintea ușii, și le grăia lor cuvântul. Și au venit la El, aducând un slăbănog, pe care-l purtau patru inși. Și neputând ei, din pricina mulțimii, să se apropie de El, au desfăcut acoperișul casei unde era Iisus și, prin spărtură, au lăsat în jos patul în care zăcea slăbănogul. Și văzând Iisus credința lor, i-a zis slăbănogului: **Fiule, iertate îți sunt păcatele tale! [...] Zic ție: Scoală-te, ia-ți patul tău și mergi la casa ta**. Și s-a sculat îndată și, luându-și patul, a ieșit înaintea tuturor, încât **erau toți uimiți și slăveau pe Dumnezeu, zicând: Asemenea lucruri n-am văzut niciodată”**. (Marcu 2,1-12)

Lămuriri pe scurt:

• ***„Și văzând... credința lor”*** – Iisus a apreciat ceea ce a văzut; aceasta L-a determinat să împlinească dorința celor patru prieteni.

• ***„Fiule...”*** – Domnul Iisus se adresează bolnavului cu blândețe, compasiune și dragoste, numindu-l „fiule”.

• ***„Iertate îți sunt păcatele”*** – mai întâi îi iartă păcatele, apoi îi vindecă trupul, arătând că iertarea păcatelor este lucrul cel mai important.

Picătura de cultură generală

„O prietenie care durează o viață întreagă este pentru mine un miracol” (Mircea Eliade)

Prietenii celebre

- Prietenia dintre **Ionatan**, fiul regelui Saul și **David**: „[...] sufletul lui Ionatan s-a lipit de sufletul lui David și l-a iubit Ionatan ca pe sufletul său” (I Regi 18,1)
- **Mântuitorul** a arătat o afecțiune deosebită lui **Lazăr**, pe care l-a înviat din morți și lui **Ioan** care își rezema capul pe pieptul lui la Cina cea de Taină.
- Una dintre cele mai vestite prietenii a fost cea dintre **Sfântul Vasile cel Mare** și **Sfântul Grigorie de Nazianz** (Teologul). Erau compatrioți și au studiat împreună la Cezareea Capadociei, apoi la Atena. Reîntorși în patrie au întărit prietenia prin corespondență și prin tovărășie de muncă fizică și de îndeletniciri sufletești în mănăstirea condusă de Sfântul Vasile în Pont.
- Prietenia dintre **Mihai Eminescu** și **Ion Creangă**. Cei doi își spuneau frățește „bădița Mihai” și „bădița Ion”. În primii ani de școală, Mihai Eminescu l-a îndemnat pe Creangă să-și aștearnă povestirile pe hârtie.

Cina cea de Taină

Creangă și Eminescu

- O prietenie model este întâlnită în romanul *Cei trei muschetari* de Alexandre Dumas. **Athos, Porthos, Aramis și d’Artagnan**, foloseau celebra deviză a muschetarilor: **„Toți pentru unul și unul pentru toți!”**

Cunoaște-te pe tine însuți!

Mântuitorul Iisus Hristos a spus: ***„Precum M-a iubit pe Mine Tatăl, așa v-am iubit și Eu pe voi; rămâneți întru iubirea Mea”*** (Ioan 15,9).

Ce înseamnă, din punctul tău de vedere, să rămâi în iubirea lui Iisus Hristos? Ce efecte are această iubire în viața ta?

Filă de portofoliu

✓ Transpune într-un limbaj actual textul de la **Filipeni 2,3-4**

✓ Descrie în maximum o pagină ce caracteristici crezi că fac din tine un prieten bun.

Nu uita!

- Prietenii ocupă, alături de familie, cel mai important loc în formarea comportamentului, a valorilor și a normelor fiecărei persoane!

Cuvânt pentru suflet

Prietenia este un început, iubirea este o continuare. (Părintele Nicolae Tănase)

Recapitulare
Viața creștinului împreună cu semenii

✓ **Manifestarea bucuriei în viața omului**
- „Fericirile”
- Momente și contexte de bucurie în viața cotidiană
- Bucuria pentru valori spirituale și materiale
- Bucuria întâlnirii cu semenii
- Bucuria pentru împlinirile proprii și ale semenilor
- Bucuria iertării

✓ **Frumosul în viața creștinului**
- Frumusețea spirituală a omului
- Frumusețea comportamentului
- Frumusețea în artă
- Frumusețea naturii

✓ **Prietenia și iubirea, valori pentru viață**
- Minunea vindecării slăbănogului din Capernaum
- Relația dintre iubire și prietenie
- Aspecte specifice la vârsta adolescenței

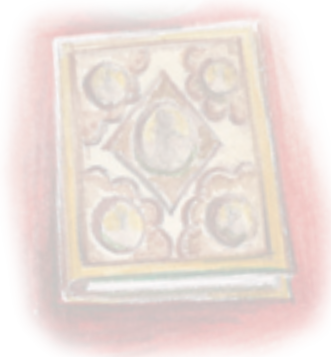

Lucrăm împreună!
Evaluare

Anul acesta te provoc să participi la Olimpiada de Religie!
Îți propun o variantă de subiect.

- ✓ **Toate subiectele sunt obligatorii.**
- ✓ **Timpul efectiv de lucru este de 2 ore.**
- ✓ **Se acordă 10 puncte din oficiu.**

SUBIECTUL I — 30 de puncte

Citește cu atenție textul următor, apoi rezolvă cerințele formulate: „[…] Și au venit la El, aducând un slăbănog, pe care-l purtau patru inși. Și neputând ei, din pricina mulțimii, să se apropie de El, au desfăcut acoperișul casei unde era Iisus și, prin spărtură, au lăsat în jos patul în care zăcea slăbănogul. Și văzând Iisus credința lor, i-a zis slăbănogului: **Fiule, iertate îți sunt păcatele tale! […] Zic ție: Scoală-te, ia-ți patul tău și mergi la casa ta.** Și s-a sculat îndată și, luându-și patul, a ieșit înaintea tuturor, încât **erau toți uimiți și slăveau pe Dumnezeu, zicând: Asemenea lucruri n-am văzut niciodată”**. (Marcu 2,1-12)

a. Denumește minunea prezentată în text.
b. Precizează ce înțelegi prin cuvintele „[…] erau toți uimiți și slăveau pe Dumnezeu”.
c. Explică, pe scurt, cuvintele Mântuitorului: „Scoală-te, ia-ți patul tău și mergi la casa ta!”
d. Identifică enunțul care cuprinde cuvintele prin care slăbănogului i se iartă păcatele.
e. Formulează două învățături morale care se desprind din text.

SUBIECTUL II — 20 de puncte

Alcătuiește o compunere, de 10–12 rânduri, cu titlul „Frumusețea comportamentului”, în care să se regăsească următoarele cuvinte: *Dumnezeu*, *frumos*, *creștin*, *comportament*, *virtute*.

Notă! Ordinea integrării cuvintelor în cuprinsul textului este la alegere.
Evidențierea folosirii acestora în interiorul textului redactat, se va realiza prin subliniere.

SUBIECTUL III — 40 de puncte

Pornind de la citatul: „Ce-ți poți dori mai mult decât să ai pe cineva cu care să poți vorbi ca și cu tine însuți?” (Cicero), elaborează o compunere, de 1–2 pagini, în care să ilustrezi **valoarea prieteniei.**

Pentru a obține punctajul maxim, vei avea în vedere: • formularea unui titlu sugestiv; • prezentarea originală a temei propuse; • încadrarea în limitele de spațiu indicate; • unitatea compoziției (introducere, cuprins, încheiere); • înlănțuirea logică a ideilor; • raportarea la temele studiate; • utilizarea unui limbaj religios corespunzător și a unor citate scripturistice adecvate.

Baremul de corectare și notare – pagina 96

✓ **Finaluri frumoase**

Participăm la multe concursuri, la întreceri, la diverse proiecte. Toți ne-am dori să fim învingători. Adevăratele reușite nu sunt tot timpul premiile. Găsește un final fericit în fiecare dintre cele două situații:

- La o întrecere de cros, ești aproape de linia de final. La aproximativ doi metri în urma ta, este un alt concurent căruia i se face rău. Cum faci finalul frumos?
- La concursul de pictură, concurentului de lângă tine i se răstoarnă vasul cu apă, distrugându-i-se lucrarea. Mai aveți doar 20 de minute până la expirarea timpului de lucru. Realizează un final frumos!

✓ **Scrie câte o propoziție despre modul în care adolescenții își pot arăta prietenia.**

Prin fapte

La școală, acasă, în societate

Prin cuvinte, gânduri, gesturi

La școală, acasă, în societate

✓ **Mântuitorul a spus: „Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuți” (Matei 22,39).**

La ce crezi că se referă o astfel de iubire?

La gestul lui Iuda de a-L săruta pe obraz ca să-L arate soldaților, Iisus i s-a adresat cu „Prietene...!”

Expune părerea ta asupra atitudinii Domnului, răspunzând la următoarele întrebări:

1. De ce crezi că Hristos l-a numit astfel?
2. Ce crezi că a gândit Iuda în acel moment?
3. Dacă ai avea un prieten care te-a trădat, sau te-a dezamăgit cum te-ai purta cu el?
4. Dacă ai cunoaște intenția lui Iuda și ai avea posibilitatea să vorbești cu el înainte de a se înțelege cu căpeteniile poporului cu privire la vânzarea Domnului, ce i-ai spune?

✓ **Pornind de la citatul:** „Un prieten este cineva care te cunoaște așa cum ești, înțelege ce ai fost, acceptă ce ai devenit și, cu blândețe, te lasă să crești în continuare”. (William Shakespeare), alcătuiește un eseu în care să argumentezi importanța prietenilor la vârsta adolescenței.

✓ **Desenează în caiet o scară cu cinci trepte.** „Urcă” pas cu pas. Notează pe fiecare treaptă o etapă pe care crezi că ar trebui să o parcurgi pentru a afirma că ești prietenul adevărat al cuiva.

Viața comunității și sărbătorile creștine

Icoană „Adunarea tuturor sfinților”

- **Praznicele Împărătești**
- **Sărbătorile închinate Maicii Domnului**

Tezaur creștin

Toate sărbătorile bisericești ar fi lipsite de sens dacă n-ar exista Sfintele Paști.
(Părintele Alexie Uminski)

Praznicele Împărătești

Icoană „Învierea Domnului”

Sărbătorile sunt zile speciale din cursul anului bisericesc, închinate amintirii unor fapte din istoria sfântă, cinstirii lui Dumnezeu, cinstirii unora dintre sfinți, a îngerilor și a Sfintei Cruci. Ele se deosebesc de celelalte zile prin aceea că noi, creștinii, încetăm ocupațiile obișnuite, participăm la sfintele slujbe, încercând, astfel, să ne îngrijim mai mult de suflet.

Sărbătorile Împărătești sau Praznicele Împărătești sunt cele mai mari sărbători, închinate Persoanelor Sfintei Treimi. Între acestea unele sunt cu dată fixă, altele au dată schimbătoare.

✓ **Praznice Împărătești cu dată fixă:**

- **Nașterea Domnului sau Crăciunul pe 25 decembrie**. Iisus Hristos S-a născut „la plinirea vremii”, în Betleemul Iudeii, cetatea lui David, „de la Duhul Sfânt și din Fecioara Maria”. (Luca 2,1-20; Matei 1,1-12).
- La opt zile după Crăciun, pe **1 ianuarie, se prăznuiește Tăierea Împrejur a Domnului.** Este ziua în care Pruncul a fost adus la templu și a primit numele Iisus, care înseamnă Mântuitor. (Luca 2,21)
- **Întâmpinarea Domnului, 2 februarie.** La 40 de zile de la Naștere, Iisus a fost adus la Templul din Ierusalim de Fecioara Maria și dreptul Iosif: „ca să-L pună înaintea Domnului” (Luca 2,22). A fost întâmpinat de dreptul și bătrânul Simeon.
- **Botezul Domnului sau Boboteaza** (Epifania, Arătarea Domnului), **pe 6 ianuarie**. La vârsta de 30 de ani, înainte de a ieși la propovăduire, Domnul Iisus este botezat de Sfântul Ioan Botezătorul, la râul Iordan. Duhul Sfânt S-a arătat ca porumbel, iar Tatăl a grăit din cer: „Acesta este Fiul Meu

Cel iubit întru Care am binevoit" (Matei 3,17). Este unul dintre evenimentele la care S-a descoperit oamenilor Sfânta Treime. (Epifanie)

- **Schimbarea la Față, 6 august**. Domnul Hristos merge pe Muntele Tabor, împreună cu trei din apostolii Săi, Petru, Iacov și Ioan. În urma rugăciunii, Iisus Și-a arătat slava firii dumnezeiești și „a strălucit fața Lui ca soarele" (Matei 17,2)

✓ **Praznice Împărătești cu dată schimbătoare și zi fixă:**

- **Intrarea Domnului în Ierusalim sau Floriile**, serbată **cu o săptămână înaintea Paștilor**. După Învierea lui Lazăr, Domnul este primit de poporul evreu cu ramuri de finic, stâlpări și cântări „Osana" – „Doamne, miluiește-ne". Sfântul Ioan Gură de Aur spune de „stâlpări", ramurile verzi, că ele reprezintă biruința lui Hristos asupra morții." (Matei 21,1-9).
- **Învierea Domnului (Sfintele Paști)** s-a petrecut **Duminica „în ziua cea dintâi a săptămânii"** (Matei 28,1) și este cea mai veche sărbătoare creștină. Aceiași care I-au cântat „Osana" cu o săptămână înainte, L-au și răstignit, dar, după trei zile petrecute în mormânt, Viața a biruit moartea. Prin Învierea Sa, omenirea a fost scoasă din starea de robie a păcatului.
- **Înălțarea Domnului la cer** are loc **la 40 de zile după Învierea Sa**. Aceasta s-a petrecut pe Muntele Măslinilor. (Luca 24,50-53; Faptele Apostolilor 1,1-3; 9-11). Întotdeauna se sărbătorește în zi de joi. În această zi, Biserica îi cinstește pe eroii neamului nostru.
- **Duminica Pogorârii Duhului Sfânt,** Cincizecime, Rusaliile, **la 50 de zile de la Înviere.** Este singura sărbătoare închinată Duhului Sfânt.
- **Sărbătoarea Sfintei Treimi** are loc **a doua zi după Rusalii, luni.**

În iconografia bisericească, aceste sărbători apar reprezentate în locul unde s-a petrecut evenimentul, alături fiind persoanele care au participat la eveniment, inclusiv îngeri.

Sărbătorirea diferă de la o comunitate la alta, dar prezintă și aspecte comune: de Crăciun – mersul preotului cu icoana la casele credincioșilor, colindatul; la Bobotează, preoții botează casele; în unele zone ale țării se aruncă o cruce în apă, care va fi recuperată de un credincios; la Florii – ramurile de salcie aduse și sfințite la biserică; la Înviere se ia Sfânta Lumină, se ciocnesc ouă roșii, se mănâncă Sfintele Paști; la Rusalii se duc la biserică frunze de nuc.

Dicționar de termeni și expresii

- ✓ ***Praznic Împărătesc*** – sărbătoare închinată uneia dintre Persoanele Sfintei Treimi
- ✓ ***Epifanie*** – arătarea Sfintei Treimi cu ocazia Botezului Domnului
- ✓ ***iconografie bisericească*** – arta creștină a pictării icoanelor
- ✓ ***finic*** – curmal
- ✓ ***stâlpare*** – ramură verde, crenguță înfrunzită

Sintetizăm lecția

Fă corespondența între icoană și evenimentul reprezentat de aceasta.

Așază evenimentele cronologic, pe o „scară duhovnicească".

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.

a. Tăierea împrejur a Domnului;
b. Pogorârea Duhului Sfânt;
c. Botezul Domnului; **d.** Înălțarea la cer; **e.** Învierea Domnului;
f. Nașterea Domnului; **g.** Schimbarea la Față; **h.** Întâmpinarea Domnului;
i. Intrarea în Ierusalim; **j.** Sfânta Treime

Pas cu pas

Integrează un nou Praznic, folosindu-te de literele celui precedent! Să nu omiți niciunul! Poți începe cu oricare vrei!

Exemplu:

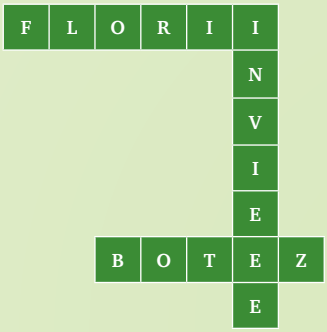

✓**Joc de rol.** Formați două echipe: a Reporterilor și cea a Pelerinilor. Astfel, prin tragere la sorți, vei avea rol de „reporter” sau de „pelerin la mănăstire”. În situația în care ești reporter, alege-ți un interlocutor din echipa cealaltă, căruia să-i adresezi diferite întrebări (de exemplu: *De unde/Din ce zonă vine? Ce cunoaște despre sărbătoarea la care participă? Cu cine a venit? Ce sentimente îl încearcă?* etc.). Schimbați rolurile!

✓Realizează un scurt text în care să integrezi, într-o ordine aleatorie, cuvintele: *praznic*, *biserică*, *comuniune*, *comunitate*, *speranță*, *Dumnezeu*. Prezintă-l în fața clasei!

✓Paștile, sărbătoarea cea mai mare a Ortodoxiei, aduce multă bucurie. Adu-i bucurie unui apropiat, transmițându-i un mesaj scris, în care să folosești cuvinte și expresii specifice acestei sărbători. (De exemplu: *lumină* – Să te bucuri de...)

✓Vizionați în clasă filmulețe în care sunt prezentate evenimente de la Praznice Împărătești, din țară sau din străinătate. (De exemplu: Coborârea Luminii Sfinte, în Ziua Învierii, la Ierusalim; procesiuni în ziua de Florii.)

Aflăm mai mult

La Sinodul I ecumenic de la Niceea, în anul 325, s-au stabilit regulile de cinstire a Sfintelor Paști:

- Paștile să fie întotdeauna într-o Duminică; această Duminică să fie după data de 14 Nisan (aprilie) sau prima Duminică după lună plină, care urmează echinocțiului de primăvară.
- Dacă se întâmplă să fie 14 Nisan (aprilie) sau lună plină într-o Duminică, să se serbeze Paștile în Duminica următoare.

Primul Sinod ecumenic – Niceea anul 325

Picătura de cultură generală

„[…] Îmi găsesc drumul prin întuneric în camera interioară unde cad în genunchi. Aici spun anumite rugăciuni care ne-au fost transmise de-a lungul secolelor și după aceea aștept. Câteodată aștept câteva minute, dar în mod obișnuit minunea se întâmplă imediat după ce am spus rugăciunile. Din mijlocul pietrei pe care a fost culcat Iisus se revarsă o lumină nedefinită, în mod normal cu o tentă albăstrie, dar culoarea se poate schimba și poate lua multe nuanțe. […] Lumina se comportă diferit în fiecare an. Uneori acoperă doar piatra, alteori luminează tot Mormântul, așa încât oamenii de afară văd Mormântul plin de lumină. Lumina nu arde! – niciodată nu mi-am ars barba în toți cei 16 ani de când sunt Patriarh al Ierusalimului și am primit Focul Sfânt. Lumina are altă consistență, diferită de lumina focului care arde în candelă. La un moment dat, Lumina se înalță și formează o coloană în care focul este

Lumina Sfântă de la Ierusalim adusă în România de o delegație a Patriarhiei Române

de natură diferită, așa că pot aprinde lumânările mele de la ea. După ce am primit flacăra, ies și dau Focul întâi Patriarhului Bisericii Ortodoxe Armene, apoi Patriarhului Copt și după aceea tuturor celor prezenți în Biserică.” (***Fragment din mărturia Patriarhului Diodor I, al Ierusalimului, la aprinderea Sfintei Lumini***)

Cunoaște-te pe tine însuți!

Domnul Hristos ne vrea frumoși la suflet și ne cheamă la schimbare. Întocmește o listă în care să notezi **în partea stângă ce ai schimba**, iar în **dreapta,** cu ajutorul cărei **virtuți, cărei Sfinte Taine și cărei persoane.**

Filă de portofoliu

Fii „Poetul praznicului”! Crezi că este greu? Nu este, te asigur! Încearcă, așa cum poți, și realizează o poezie (cu rimă sau cu vers alb), pentru oricare din Praznicele Împărătești. Așază poezia într-o ramă desenată de tine.

Nu uita!

- Sărbătoarea este o zi închinată lui Dumnezeu Cel în Treime, Maicii Domnului, sfinților, îngerilor și Sfintei Cruci.
- Praznicele Împărătești sunt cele mai mari sărbători creștine; unele au o dată fixă, altele au o zi fixă, dar data se schimbă.
- În iconografia bisericească, aceste sărbători apar reprezentate în locul unde s-a petrecut evenimentul, alături fiind persoanele care au participat la eveniment, chiar și îngeri.
- Sărbătorirea acestora diferă de la o comunitate la alta, dar prezintă și aspecte comune.

Cuvânt pentru suflet

Toată istoria creștinismului nu este altceva decât istoria unei singure și unice minuni, a minunii Învierii lui Hristos… (Sfântul Cuvios Iustin Popovici)

Cu câtă siguranță trebuie să nădăjduim, dacă mântuirea noastră atârnă de voința unui Frate atât de bun și a unei mame atât de îndurătoare!
(Pr. Arsenie Papacioc)

Sărbători închinate Maicii Domnului și sfinților

Orice sărbătoare creștină este o bucurie. Cu atât mai mare este bucuria când o cinstim pe Maica Domnului. Pe parcursul anului bisericesc îi sunt închinate patru sărbători mai importante.

Nașterea Maicii Domnului sau **Sfânta Maria Mică (8 septembrie)** „a vestit bucurie la toată lumea". Nașterea copilei este rodul rugăciunii părinților săi, Ioachim și Ana.

Promisiunea făcută lui Dumnezeu de Ioachim și Ana, că „darul" primit Îl vor închina Lui, s-a împlinit când Fecioara avea trei ani și a fost dusă la Templul din Ierusalim – **Intrarea Maicii Domnului în Biserică** sau **Ovidenia (21 noiembrie)**, unde a stat până la vârsta de 15 ani, când a fost dată în grija dreptului Iosif.

Buna Vestire

Buna Vestire sau **Blagovestenia (25 martie)** ne amintește de momentul în care Arhanghelul Gavriil o vestește pe Fecioara Maria că Îl va naște pe Fiul lui Dumnezeu: „Vei lua în pântece și vei naște fiu și vei chema numele lui Iisus. Acesta va fi mare și Fiul Celui Preaînalt se va chema". (Luca 1,32). Vestea dată Fecioarei și cuvintele rostite de ea: „Iată roaba Domnului. Fie mie după cuvântul tău..." (Luca 1,38) anunță începutul mântuirii noastre.

Dorința cea mare a Maicii Domnului de a se reîntâlni cu Fiul său, s-a petrecut la **Adormirea Maicii Domnului** sau **Sfânta Maria Mare (15 august)**. Sfântul Siluan Athonitul ne spune că: „În Maica Domnului avem în cer o inimă de mamă, inimă care s-a topit cel mai mult pentru Fiul ei și bate ea însăși la inima Lui pentru mântuirea noastră".

Dintre cele patru mari sărbători închinate Maicii Domnului, doar Buna Vestire este menționată în Sfânta Scriptură, celelalte sunt consemnate de Sfânta Tradiție.

Maica Domnului este considerată mama noastră, a tuturor. Fii ai Maicii Domnului sunt și sfinții, prietenii și casnicii lui Dumnezeu, care se roagă pentru mântuirea întregii lumii. Trupurile unora dintre ei au rămas întregi (moaște), fiind izvor de binecuvântare pentru credincioși. Îi avem ca prieteni care, prin frumusețea lor sufletească, împodobesc bisericile cu icoane. Îi cinstim fiecare după dragostea și puterea noastră: le purtăm numele, le cinstim sărbătorile, le sunt închinate biserici, le sunt dedicate rugăciuni și cântări, ne închinăm la icoanele și la moaștele lor.

Icoana **Nașterii Fecioarei Maria** o arată pe prunca în leagăn sau între Ioachim și Ana. **Intrarea în Biserică a Maicii Domnului** este pictată cu Fecioara Maria urcând singură treptele templului, unde este întâmpinată de preotul Zaharia. În icoana cu **Buna Vestire**, Fecioara este la rugăciune și Îngerul Gavriil, cu un crin în mână, i se închină; **Adormirea Maicii Domnului** este reprezentată cu Maica Domnului înconjurată de Sfinții Apostoli, Mântuitorul ținând un prunc în brațe (simbolul sufletului maicii Sale). Mulți dintre sfinți apar în icoane ținând în mână o cruce. Mucenicii sunt pictați alături de obiecte care amintesc de martiriul lor. Sfântul Mare Mucenic Gheorghe și Sfântul Mare Mucenic Dimitrie apar îmbrăcați în haine militărești, Sfânta Filofteia cu coșul cu bucate etc.

Biserica noastră numără mulți sfinți. Numele și ziua sărbătoririi acestora se regăsesc în **Calendarul Creștin-Ortodox și în Sinaxar**. Unii se bucură de o popularitate mai mare în rândul credincioșilor:

- Sfânta Cuvioasă Parascheva (14 octombrie)
- Sfântul Mare Mucenic Dimitrie, Izvorâtorul de Mir (26 octombrie)
- Sfântul Cuvios Dimitrie cel Nou (27 octombrie)
- Sfântul Apostol Andrei (30 noiembrie)
- Sfântul Ierarh Nicolae (6 decembrie)
- Sfânta Muceniță Filofteia (7 decembrie)
- Sfântul Arhidiacon Ștefan (27 decembrie)
- Sfântul Ierarh Vasile cel Mare (1 ianuarie)
- Sfântul Ioan Botezătorul (7 ianuarie)
- Sfinții Ierarhi: Vasile, Grigorie și Ioan (30 ianuarie)
- Sfântul Mare Mucenic Gheorghe (23 aprilie)
- Sfinții Împărați Constantin și Elena (21 mai)
- Sfinții Apostoli Petru și Pavel (29 iunie)
- Sfântul Prooroc Ilie Tesviteanul (20 iulie)

Sfinții ai căror nume și sfârșit nu se cunosc, sunt prăznuiți în **Duminica Tuturor Sfinților** (Prima duminică după Rusalii) iar Sfinții români sunt prăznuiți în Duminica Sfinților Români (a doua duminică după Rusalii).

O modalitate aparte de cinstire a sfinților, este pelerinajul. În țara noastră, sunt cunoscute pelerinajele de la Mănăstirea Nicula, în cinstea Maicii Domnului; Pelerinajul de la Iași, în cinstea Cuvioasei Parascheva; de la București, în cinstea Sfântului Dimitrie cel Nou; de la Curtea de Argeș, în cinstea Sfintei Muceniță Filofteia; pelerinajul de la Peștera Sfântului Andrei, în Dobrogea.

Dicționar de termeni și expresii

- ✓ **moaște** – rămășițe din corpul unei persoane considerată sfântă
- ✓ **pelerinaj** – călătorie rituală, făcută de credincioși în grup sau individual, într-un loc sfânt
- ✓ **sinaxar** – carte care cuprinde, pe scurt, viețile sfinților
- ✓ **acatist** – rugăciune adresată unui sfânt, care cuprinde pe scurt viața acestuia
- ✓ **paraclis** (aici) – slujbă de laudă adusă Maicii Domnului sau sfinților

Sintetizăm lecția

Deschide Sfânta Scriptură la Evanghelia lui Luca, capitolul 1. Descrie, pe scurt, evenimentul relatat în versetele 1-38. Discută cu profesorul și cu colegii tăi de ce acest eveniment este considerat „Începutul mântuirii noastre”.

Alege unul dintre sfinții al cărui nume apare în textul lecției; găsește în Sinaxar informații despre viața și activitatea acestuia. Poate fi chiar sfântul căruia îi porți numele.

Soborul Sfinților români

Pas cu pas

✓ Cei mai mulți dintre voi aveți nume de sfinți, dacă nu, Maica Domnului este și ocrotitoarea voastră. Descrie cum îți imaginezi că s-ar petrece prezența sfântului la masa ta, într-o zi de sărbătoare. Ce ați discuta, ce l-ai întreba, cu ce l-ai servi, cine ai mai vrea să fie de față etc.?

✓ Faci parte dintr-o asociație de tineret ortodox și se apropie sărbătoarea patronului spiritual al satului/orașului tău. În fiecare an, cu această ocazie ați organizat diverse acțiuni care v-au adus multă bucurie. Propune acțiuni pentru sărbătoarea de anul acesta.

✓ Citește poezia ***Rugăciune*** de Mihai Eminescu. Argumentează, într-un text de 10–12 rânduri, importanța Maicii Domnului în viața creștinilor.

✓ Informează-te despre sfinți ale căror moaște se află în România. Împreună cu colegii tăi, marcați pe o pe hartă locurile unde se află sfintele moaște.

Întâlnirea Tinerilor Ortodocși București

Aflăm mai mult

• De sărbătorile închinate sfinților sunt legate numeroase tradiții și obiceiuri populare. Iată câteva dintre ele: la **Nașterea Maicii Domnului**, familiile fără copii se roagă pentru a avea prunci, tinerii se roagă pentru căsătorie; la **Adormirea Maicii Domnului**, se împart struguri și pepene verde; de **Sfântul Gheorghe** se fac leagăne, se pune liliac la poartă; la **Sfântul Andrei** se pune grâu la încolțit.

• **Maica Domnului** este ocrotitoarea României (supranumită „Grădina Maicii Domnului"), a familiei și a marinarilor.

• În țara noastră sunt multe icoane ale Maicii Domnului, făcătoare de minuni. Icoana făcătoare de minuni, de la Mănăstirea Nămăiești, se consideră că este pictată chiar de mâna Sfântului Apostol și Evanghelist Luca.

• Pe veșmântul Maicii Domnului apar trei steluțe, sunt semn al pururea fecioriei acesteia.

• Fecioara Maria este venerată de musulmani, fiind amintită în Coran, cartea sfântă a Islamului.

Fecioara Maria hrănind Pruncul, Catacombele Priscillei – Roma, secolul II

Picătura de cultură generală

✓ Biserica Adormirii Maicii Domnului, situată în Țara Sfântă, la poalele Muntelui Măslinilor, este construită chiar pe mormântul acesteia; cea mai mare candelă din acest așezământ, este dăruită de Patriarhia Română; despre icoana Ierusalimiteanca, din spatele mormântului se spune că s-a zugrăvit singură, acum 250 de ani, la o mănăstire din Rusia.

✓ În lumea creștină au loc anual multe pelerinaje în cinstea Maicii Domnului: în țara noastră la Mănăstirea Nicula (județul Cluj), în Portugalia – la Fatima, în Mexic – la Guadalupe, în Franța – la Lourdes.

✓ Cea mai veche reprezentare a Maicii Domnului datează din secolul II d.Hr. și se găsește în Catacombele Priscillei, la Roma.

Pelerinaj la Mănăstirea Nicula

Cunoaște-te pe tine însuți!

Ești în pelerinaj la Mănăstirea Nicula. Aștepți alături de mii de credincioși să ajungi să te închini la icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului. Detașează-te de tot ceea ce este în jurul tău și caută în „raftul cu amintiri" al memoriei, momente în care tu și familia ta ați simțit ocrotire din partea Născătoarei de Dumnezeu.

Filă de portofoliu

Realizează un desen, folosind o tehnică la alegere, în care să redai un sfânt sau un eveniment din viața Maicii Domnului. Te poți inspira luând ca model o icoană. Precizează în ce **parte** a bisericii și în ce **loc**, este pictată icoana respectivă. Poți participa cu lucrarea realizată de tine la un concurs de specialitate.

Nu uita!

- Orice sărbătoare creștinească este o bucurie.
- Cele patru mari Praznice închinate Maicii Domnului sunt: Nașterea Maicii Domnului, Intrarea în biserică a Maicii Domnului, Buna Vestire și Adormirea Maicii Domnului.
- O cinstim pe Maica Domnului și pe sfinți prin purtarea numelui cu cinste, respectarea sărbătorilor în spirit creștin, cinstirea icoanelor, rostirea de acatiste și paraclise.
- Numele și data de cinstire a sfinților se regăsesc în Calendarul Creștin-Ortodox și în Sinaxar.

Cuvânt pentru suflet

...Aș vrea să am toate inimile sfinților și ale îngerilor pentru a iubi pe Maica Domnului. Și oricât ar iubi-o cu toată puterea lor îngerii cerului și pământului, cu toată sfințenia lor, nu vor ajunge să o iubească atât cât ne iubește ea. (Pr. Arsenie Papacioc)

Recapitulare
Viața comunității și sărbătorile creștine

- ✓ **Praznicele împărătești**
  - aspecte biblice
  - reprezentări iconografice
  - aspecte specifice de sărbătorire în diferite comunități
- ✓ **Sărbători închinate Maicii Domnului și sfinților**
  - aspecte biblice și patristice
  - reprezentări iconografice
  - aspecte specifice de sărbătorire în diferite comunități

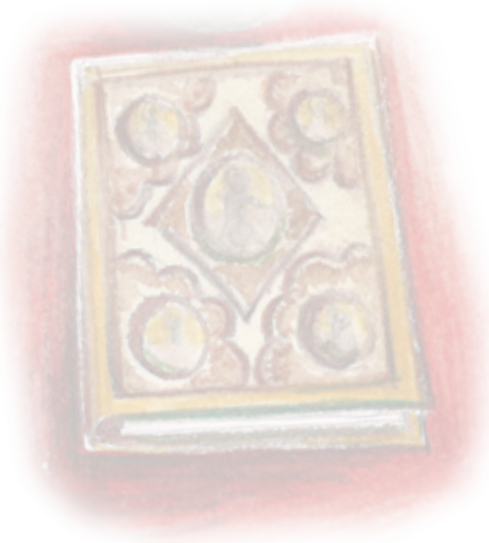

Lucrăm împreună!
Evaluare

✓ **Un termen relativ nou: Lapbooking**. Ce este de fapt?

Este o metodă de lucru interactivă care vă ajută să sintetizați ceea ce ați studiat la diferite discipline, o modalitate amuzantă, distractivă de a învăța. Prin utilizarea acestei metode, produsul finit se numește **lapbook.**

Metodele inovative de învățare sunt modalități moderne de stimulare a învățării și dezvoltării personale încă de la vârstele timpurii, instrumente care favorizează schimbul de idei, de experiențe, de cunoștințe; metodă educațională interactivă, practică și simplă, care stârnește interesul și creativitatea oricărui copil sau adult.

Iată ce vă propun: să fixăm cunoștințele dobândite în Unitatea **Viața comunității și sărbătorile creștine (Praznicele Împărătești și Sărbători închinate Maicii Domnului și sfinților) printr-un astfel de proiect. O carte mai mare, realizată chiar de voi, în grupe.**

Aveți nevoie de: un dosar cartonat (unul cu coperte colorate este și mai frumos) coli colorate, marker de diverse culori, foarfece, lipici … cunoștințe legate de lecții, răbdare și imaginație.

- **Pe coperta frontală notați:** numele autorilor (tu și colegii de grupă), clasa, școala, titlul **(Praznice Împărătești și Sărbători închinate Maicii Domnului).**
- **Pe coperta din spate:** impresii ale autorilor. Ornamentați coperta cu desene, picturi, fotografii, flori presate etc.
- **În interior,** împărțiți spațiul de lucru după dorința voastră. Vă propun un model simplu.

Praznicele Împărătești	*Sărbători închinate Maicii Domnului și Sfinților*
Ce sunt Praznicele Împărătești?	Aspecte din viața Maicii Domnului (din Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție)
Prezentare, pe scurt, a fiecărui praznic (sub formă de cărticică, răsfoită de jos în sus) — icoana praznicului	Sărbători ale unor Sfinți (date de sărbătorire a sfântului din Calendarul Creștin-Ortodox)
	Sărbători închinate Maicii Domnului (sub formă de cărticică, răsfoită de jos în sus) • prezentarea sărbătorii … — icoana
• Impresii personale, gânduri etc.	• Tradiții și obiceiuri, fotografii personale, desene, imagini, colaje.

✓ Cum crezi că arăta casa Fecioarei Maria atunci când a venit Arhanghelul Gavriil să îi vestească Nașterea Domnului Iisus Hristos?

Descrie scena, folosind expresiile: *lumină cerească*, *liniște desăvârșită*, *pace divină*, *bucurie nemăsurată*.

✓ **Praznicul Împărătesc Botezul Domnului (Bobotează)**

Evaluarea se realizează prin tehnica **„Explozia stelară”.**

Pe steaua centrală se notează tema: **Botezul Domnului**, iar pe cinci stele exterioare întrebările: ***Cine? Ce? Unde? De ce? Când?***

Exemple de posibile întrebări:

Cine? Cine L-a botezat pe Domnul Iisus? • Cine era Ioan Botezătorul? • Cine este numit „Mielul lui Dumnezeu”? • Cine S-a arătat în chip de porumbel?

Ce? Ce denumiri i se mai atribuie praznicului Botezului Domnului? • Ce s-a întâmplat când a fost botezat Domnul Hristos? • Ce s-a auzit din ceruri? • Ce învățăm din cuvintele Tatălui?

Unde? Unde este cuprins/menționat evenimentul? • Unde a avut loc evenimentul? • Unde se află Râul Iordan? • Unde merg creștinii în ziua de Bobotează?

De ce? De ce a fost trimis în lume Domnul Hristos? • De ce a fost nevoie să Se boteze? • De ce Domnul Hristos este numit „Mielul lui Dumnezeu”? • De ce avem îndatorirea de a asculta și împlini voia lui Dumnezeu?

Când? Când a avut loc Botezul Domnului? • Când s-au deschis cerurile? • Când se sfințesc apele? • Când S-a pogorât Duhul Sfânt în chip de porumbel?

✓ **Sfinții trăiesc veșnic**

Sunteți așezați în semicerc (forma de organizare care favorizează o vizibilitate optimă a ecranului de proiecție) pregătiți să vizionați o prezentare PowerPoint (realizată la orele de Informatică). ***Prezentarea cuprinde aspecte din viața Sfântului Martir Constantin Brâncoveanu, balada și imagini cu ctitoriile brâncovenești.***

După vizualizarea materialului, vă veți împărți în grupe, în funcție de efectivul clasei. Fiecare grupă primește o foaie de flipchart, pe care notează virtuți de care a dat dovadă sfântul. Foile se fixează pe pereții clasei.

Exemplu: *credință dărnicie dragoste de țară / patriotism curaj grijă / preocupare pentru cultură*. Membrii fiecărei grupe completează spațiile din dreptul virtuților cu elemente caracteristice, extrase din materialul prezentat. După completare, grupele se deplasează în spațiul clasei, analizând produsul celorlalte grupe (***Turul galeriei***).

✓ Lasă-ți gândul să te poarte în Ierusalim, în Ziua Învierii. Te afli la Biserica Sfântului Mormânt și aștepți, alături de alți pelerini, apariția Luminii Sfinte și vezi, auzi, simți emoția celor din jur. Transmite și altora emoția ta printr-un text de 30–50 de cuvinte, folosind imagini vizuale și auditive. Dă un titlu potrivit textului!

Recapitulare finală

Credincioși la Sărbătoarea Sfântului Dimitrie cel Nou – București

Recapitulare finală

✓ **Întregește și transcrie pe caiet enunțurile cu informații reținute din lecțiile studiate:**

- Chipul lui Dumnezeu se referă la ... .
- Asemănarea omului cu Dumnezeu presupune ... .
- Scopul trimiterii Duhului Sfânt în lume este ... .
- Duhul Sfânt lucrează în lume prin ... .
- Darurile Duhului Sfânt sunt transmise prin ... .
- Biserica a fost întemeiată în chip văzut ... .
- „Pilda viței-de-vie și a mlădițelor” prezintă ... .
- Constantin cel Mare ... .
- Împărăteasa Elena ... .
- Cea mai sfântă parte a unei biserici ... .
- Pe Sfânta Masă ... .

✓ **Cine sunt eu? Recunoașteți persoana!**

1. Am venit dis de dimineață la mormânt pentru a unge Trupul Domnului.
2. Am plâns, crezând că grădinarul a furat Trupul.
3. Ni s-au dat bani ca să mințim că Apostolii au furat Trupul.
4. Ni s-a arătat Domnul intrând la noi prin ușile încuiate.
5. Am fugit amândoi la mormânt, auzind că Hristos a Înviat.
6. Nu credeam că a Înviat și am vrut o dovadă.
7. M-am lepădat de trei ori de Domnul.
8. Ni s-a arătat și nouă pe când mergeam spre Emaus.
9. L-am prigonit pe Domnul, dar El mi S-a arătat pe drumul Damascului.

a. Petru și Ioan
b. Sfinții Apostoli
c. Toma
d. Femeile mironosițe
e. Maria Magdalena
f. Luca și Cleopa
g. Saul
h. Petru
i. Soldații

✓ **Completează rebusul:**

1. Fratele Sfântului Andrei **2.** A fost ucenic al Sfântului ... Botezătorul **3.** Mai este numit și cel dintâi ... **4.** Meseria practicată alături de tatăl și fratele său **5.** Religia instituită de Domnul Hristos și răspândită de Apostoli **6.** Lăcașul de rugăciune al creștinilor **7.** Așa le vorbea Mântuitorul oamenilor în ... **8.** A fost unul dintre cei 12 ... **9.** Regiune din țara noastră în care a predicat Sfântul Andrei.

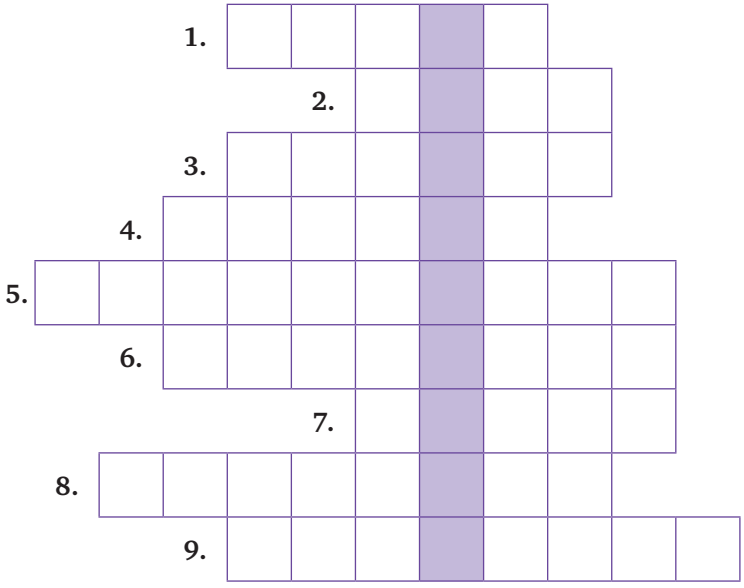

✓ **Dialog/discuție**.

În momentul de față, în lume există peste două miliarde de creștini. Dacă stăm să analizăm, întreaga răspândire a creștinismului a pornit prin trimiterea la propovăduire a celor 12 Sfinți Apostoli. Care crezi că ar fi punctele tari prin care s-a reușit încreștinarea unei lumi întregi, de-a lungul istoriei? Crezi că mesajul Mântuitorului: „Mergând, învățați toate neamurile...” ni se adresează și nouă?

✓ **La care Fericiri te gândești când citești următoarele vorbe înțelepte?**

- „Iubește smerenia; ea îți va acoperi toate păcatele tale.” (Sfântul Antonie cel Mare)
- „Blândețea în vorbă și moravuri este cea mai frumoasă podoabă a prieteniei.” (Cicero)
- „Dreptatea toate biruiește și adevărul decât toate mai mare este.” (Dimitrie Cantemir)
- „Nimic nu ne poate apropia așa de mult de Dumnezeu ca milostenia.” (Sfântul Isaac Sirul)
- „Răbdarea este tovarășul de drum al înțelepciunii.” (Sfântul Augustin)
- „Ce este bunătatea? O frumusețe pe care o percepi cu tot sufletul.” (Alexandru Vlahuță)
- „Fiți sinceri și curați în tot ceea ce faceți, ca și când Dumnezeu ar fi de față.” (Ernest Bernea)
- „Pocăința este înnoirea vieții, ceea ce înseamnă că ne lepădăm de trăsăturile negative și ne îndreptăm spre binele absolut.” (Părintele Tadei)

Scena Spovedaniei

✓ **Sfânta Taină a Spovedaniei**

Folosiți tehnica **„Mozaic”.**

Se împarte colectivul în cinci grupe omogene a câte patru-cinci elevi, numite **grupe de experți**.

Grupa de experți nr. 1 Menționați persoana care săvârșește Sfânta Taină și pe cele care primesc Sfânta Taină.

Grupa de experți nr. 2 Specificați efectele Sfintei Taine a Spovedaniei,

Grupa de experți nr. 3 Enumerați etapele desfășurării Sfintei Taine.

Grupa de experți nr. 4 Precizați cum trebuie făcută Spovedania.

Grupa de experți nr. 5 Notați informațiile referitoare la importanța Sfintei Taine și locul unde poate fi săvârșită.

Se prezintă în fața clasei modul de rezolvare a sarcinii care a revenit fiecărei grupe.

✓ **Asociază** cât mai multe cuvinte termenului IUBIRE

Exemple: *încredere – pace – siguranță...*

Lucrăm împreună! Evaluare finală

Sfântul Apostol Andrei predicând în Dobrogea

- ✓ După Sfântul Andrei, în țara noastră au mai venit negustori sau soldați din zonele care erau deja creștine și au vorbit despre Hristos locuitorilor de aici. Imaginează-ți un dialog de 10 replici între un soldat creștin și un soldat păgân.
- ✓ Pe o coală de hârtie, scrie pe rând, împreună cu colegii, câte un vers al unei poezii compuse pe loc, având drept titlu „Și eu îl ascult pe Dumnezeu", îndoind foaia în formă de armonică, astfel încât următorul coleg să nu vadă ceea ce ai scris. Citiți cu glas tare poezia și alegeți versul/ versurile cel(e) mai reușit(e)!
- ✓ **Minunea vindecării slăbănogului din Capernaum**

Se împarte colectivul clasei în patru grupe **(actori, artiști plastici, scriitori, reprezentanți ai presei).**

Împărțirea/selectarea pe grupe are la bază T.I.M **(Teoria Inteligențelor Multiple).** Profesorul cunoaște colectivul de elevi și a aplicat diferite exerciții pentru identificarea tipurilor de inteligență (**verbală/lingvistică** – scriitorii, **kinestezică/corporală** – actorii, **vizuală/spațială** – artiștii plastici, **interpersonală** – reporterii, jurnaliștii).

Sarcinile: • *Grupa artiștilor*: improvizează scena aducerii slăbănogului la Hristos; (momentele principale). • *Grupa scriitorilor*: notează, întocmește o listă cu sfaturi pentru slăbănogul vindecat • *Grupa artiștilor plastici*: surprinde într-un desen stilizat întâlnirea slăbănogului cu Domnul Hristos • *Grupa reporterilor*: își imaginează un interviu în mulțime (clasa), înainte și după transformarea bărbatului.

Începe grupa actorilor (10 minute pentru spectacol). Celelalte trei grupe lucrează concomitent pe parcursul următoarelor zece minute. La final, scriitorii, artiștii și reporterii își prezintă lucrările. Se felicită reciproc.

✓ Mântuitorul Iisus Hristos a zis: „Precum M-a iubit pe Mine Tatăl, așa v-am iubit și Eu pe voi; rămâneți întru iubirea Mea” (Ioan 15,9).

- Ce crezi tu că înseamnă să rămâi în iubirea lui Iisus Hristos?
- Ce efecte are această iubire în viața noastră?
- Ce înseamnă, de fapt, „să rămâi în iubirea lui Iisus Hristos”?
- Ce efecte are această iubire?

✓ **De la Înviere la Înălțare (proiect transdisciplinar)**

- **Cuprinsul:** paginile 2-9:
- p. 2 **Ziua Învierii**: icoană/imagine biblică; evenimentele prezentate cronologic; arătările după Înviere.
- p. 3 **Tradiții și obiceiuri**: Postul Paștilor – importanță și durată; pregătirea sufletului prin Taina Spovedaniei și a Împărtășaniei; pregătirea caselor și a gospodăriilor; pregătirea mâncărurilor tradiționale, vopsitul ouălor, salutul pascal.

Ouă încondeiate

- p. 4 **Colaj** – coș cu ouă încondeiate (motive populare/tradiționale specifice zonei).
- p. 5 **Desen tematic**: Veniți de luați lumină! (la biserică în noaptea de Înviere)
- p. 6 **Scriitori români** în ale căror opere este surprinsă sărbătoarea Învierii (fragmente din povestiri, poezii, cântece).
- p. 7 **Înălțarea Domnului**: icoana Înălțării/tablou biblic; evenimentele prezentate cronologic; tradiții și obiceiuri: vopsitul ouălor; alte obiceiuri specifice zonei; salutul creștinilor în Ziua Înălțării.
- p. 8 **Eroii nu mor niciodată**: Ziua Eroilor: imagini, fotografii, fragmente din opere literare, articole, cântece patriotice, prezentarea unui erou/martir/veteran.

Slujbă de pomenire a Eroilor Neamului la Crucea de pe Caraiman

- p. 9 **Din suflet de copil**: gânduri despre Praznicele Învierii și Înălțării Domnului;
- p. 10 **Concluzii:**

1. Cum v-ați simțit când ați lucrat în grupă?
2. Cât de dificil a fost să realizați împreună acest proiect?
3. Tema a fost dificilă/accesibilă?
4. Timpul alocat a fost suficient?
5. Ați avut acces la surse de documentare/materiale variate și suficiente?
6. Doriți să mai realizați și alte proiecte? Argumentați răspunsul!

✓ **Portofoliul personal**

Pe parcursul întregului an școlar, la fiecare lecție de Religie ai avut de realizat o Filă de portofoliu. Este momentul să prezinți ceea ce ai strâns în acest „caiet de suflet". Alege o copertă frumoasă sau confecționează una.

Este valoros pentru că este o părticică din tine și te reprezintă.

Organizează o expoziție de portofolii împreună cu colegii tăi. Poate un concurs? Sau trimiteți portofoliile la un concurs.

Dacă alegi să îl păstrezi, va fi o bucurie să te regăsești, peste ani, așa cum erai la vârsta aceasta minunată.

Anexe

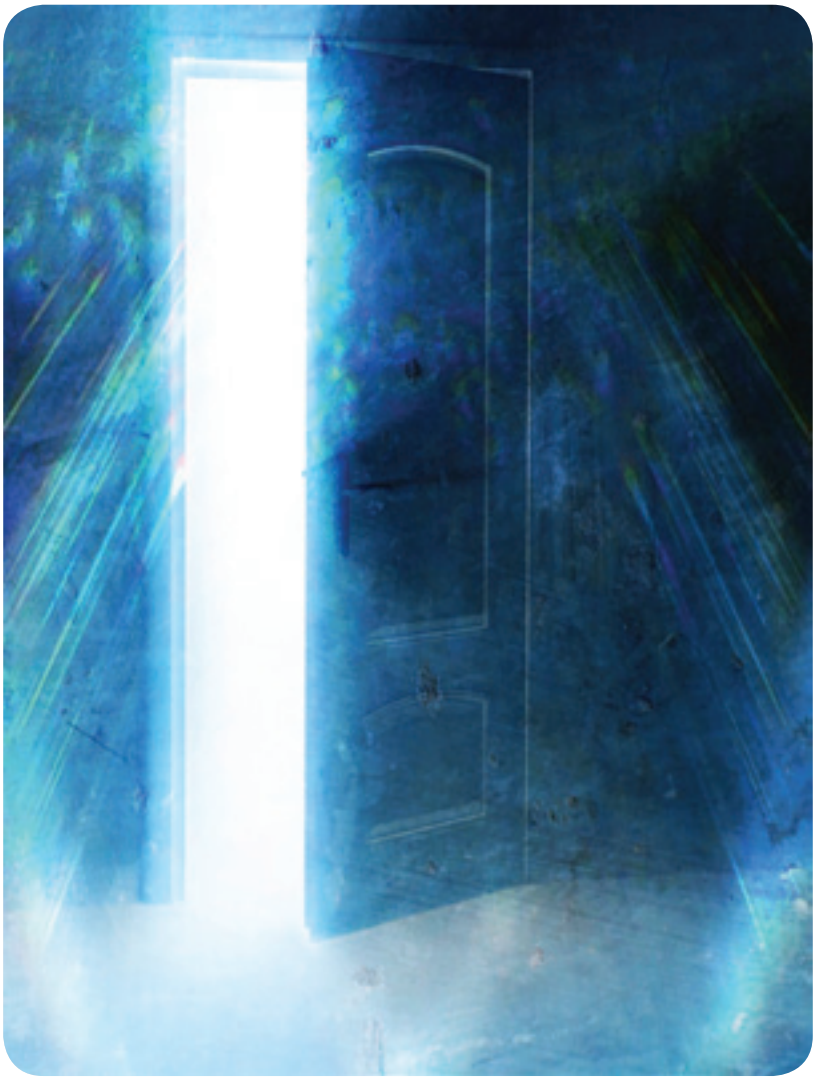

Imnul dragostei din Epistola Întâi către Corinteni, a Sfântului Apostol Pavel

Epistola întâia către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel, Capitolul 13

Sfântul Apostol Pavel

1. De aș grăi în limbile oamenilor și ale îngerilor, iar dragoste nu am, făcutu-m-am aramă sunătoare și chimval răsunător.
2. Și de aș avea darul proorociei și tainele toate le-aș cunoaște și orice știință, și de aș avea atâta credință încât să mut și munții, iar dragoste nu am, nimic nu sunt.
3. Și de aș împărți toată avuția mea și de aș da trupul meu ca să fie ars, iar dragoste nu am, nimic nu-mi folosește.
4. Dragostea îndelung rabdă; dragostea este binevoitoare, dragostea nu pizmuiește, nu se laudă, nu se trufește.
5. Dragostea nu se poartă cu necuviință, nu caută ale sale, nu se aprinde de mânie, nu gândește răul.
6. Nu se bucură de nedreptate, ci se bucură de adevăr.
7. Toate le suferă, toate le crede, toate le nădăjduiește, toate le rabdă.
8. Dragostea nu cade niciodată. Cât despre proorocii – se vor desființa; darul limbilor va înceta; știința se va sfârși;
9. Pentru că în parte cunoaștem și în parte proorocim.
10. Dar când va veni ceea ce e desăvârșit, atunci ceea ce este în parte se va desființa.
11. Când eram copil, vorbeam ca un copil, simțeam ca un copil; judecam ca un copil; dar când m-am făcut bărbat, am lepădat cele ale copilului.
12. Căci vedem acum ca prin oglindă, în ghicitură, iar atunci, față către față; acum cunosc în parte, dar atunci voi cunoaște pe deplin, precum am fost cunoscut și eu.
13. **Și acum rămân acestea trei: credința, nădejdea și dragostea. Iar mai mare dintre acestea este dragostea.**

Cunoaște-te pe tine însuți!
sau Despre virtute

Prietenia este iubirea sufletului sănătos față de un alt suflet sănătos. Prietenia este sfântă, curată nevinovată, fidelă, neschimbătoare, sinceră, temerară, adevărată, veșnică. Prietenia este o virtute, pentru că își are sălașul în ethos și în buna educație a sufletului sănătos; căci nu se unește decât cu virtutea și este iubitoare de virtute, îmbrățișând-o și rămânând cu ea în veci. Prietenia, ca virtute, se lasă atrasă de ceea ce-i este asemenea și își află odihna în virtuțile care se înrudesc. Prietenia este legătura dintre suflete asemănătoare… Prietenia îndură orice, prin compasiune și solidaritate. **Aristotel** a spus: *„Prietenia este un suflet care locuiește în două trupuri”.* Prietenia este mai puternică decât iubirea născută din înrudire, fiindcă iubirea din înrudire este rodul necesității, pe când prietenia aparține liberei alegeri.

Prietenia impune evlavia față de cele pe care prietenii le consideră a fi sfinte, curăție în modul de viețuire, integritate în ceea ce privește deprinderile morale, fidelitate în caracter, statornicie în decizii, sinceritate în cuvinte, îndrăzneală în susținerea a ceea ce este corect și folositor și în a spune adevărul.

Există trei feluri de prietenie: în acord cu virtutea, din interes și din obișnuință, dar cea mai bună este cea în acord cu virtutea; pentru că cea mai statornică iubire este cea întemeiată pe virtute.

Prietenul este un om bun, cu suflet sănătos, care cugetă cele drepte, fiind iubitor de virtute, integru în ceea ce privește deprinderile sale morale, fidel iubirii, sincer în cuvinte, statornic sufletește, sfetnic vrednic, curajos, iubitor de adevăr și dreptate. Prietenul este asemenea [în toate] celui cu care se află într-o legătură de prietenie; socotește că bucuria prietenului este și bucuria sa, iar tristețea acestuia este propria sa tristețe; având o sensibilitate deosebită, simte starea de spirit a prietenului și îndură, la rândul său, ceea ce pătimește acesta; pricepe înainte ca prietenul să-i facă mărturisirea și aleargă în ajutorul lui înainte ca acesta să-l roage; se oferă fără preget spre a-l ajuta în lucrurile lui și-l sprijină atunci când este în primejdie. Prietenii prietenului său sunt și prietenii lui, iar dușmanii acestuia sunt și dușmanii lui; sare în apărarea prietenului său și se pune în pericol pentru el.

Este un sfetnic bun, spune întotdeauna ceea ce este folositor și se îngrijește de cinstea și renumele prietenului; cele pe care prietenul lui le socotește sfinte sunt sfinte și pentru el și respectă cele pe care prietenul său le socotește a fi vrednice de cinste. Prietenul adevărat este un acoperământ puternic, și cel care-l află, află o comoară. […] Prietenul, atât în necazuri, cât și în împrejurările fericite ale celui care-i este prieten, rămâne același. Prietenul adevărat aduce laudă celor vrednice de laudă și le acuză cu îndrăzneală pe cele de necinste**. *Euripide*** spune: *„Prietenii nu au nimic exclusiv al lor – cei care au ajuns să fie* [prieteni] *cu adevărat –, ci toate lucrurile le sunt comune. Nimic nu este mai bun decât un prieten sincer. Sfatul lui este mai puternic decât un medicament, vindecând sufletul rănit și inima întristată a prietenului; cuvintele sale sunt remedii dătătoare de viață*”. Prietenul cel bun poate să facă bine atât sufletului, cât și trupului prietenului său. Prietenul bun și-a pus sinele pentru toate câte lipsesc celui pe care-l socotește prieten, și atunci când i se face bine, arată recunoștință, iar când [celălalt] greșește, încearcă să îndrepte deplin [greșeala]. Prietenul ajunge să fie cugetul, simțirea și ochiul celui socotit prieten. Prietenul este personificarea virtuții. Nu este cu putință ca cel care este prieten să fie rău. **Sfântul Grigorie Teologul** spune: *„Prietenul credincios este o comoară însuflețită, o grădină împrejmuită, un izvor pecetluit, care se deschide din vreme în vreme pentru a te împărtăși de el; nu pot să-i numesc prieteni decât pe cei care sunt buni cu adevărat și care s-au împrietenit cu noi pe temeiul virtuții”.*

(Sfântul Nectarie de la Eghina)

Mihai Eminescu

Răsai asupra mea...

Răsari asupra mea, lumină lină,
Ca-n visul meu ceresc d-odinioară;
O, maică sfântă, pururea fecioară,
În noaptea gândurilor mele vină.

Speranța mea tu n-o lăsa să moară,
Deși al meu e un noian de vină;
Privirea ta de milă caldă, plină,
Îndurătoare-asupra mea coboară.
Străin de toți, pierdut în suferința
Adâncă a nimicniciei mele,
Eu nu mai cred nimic și n-am tărie.

Dă-mi tinerețea mea, redă-mi credința
Și reapari din cerul tău de stele;
Ca să te-ador de-acum pe veci, Marie.

Rugăciune

Crăiasă alegându-te
Îngenunchem rugându-te,
Din valul ce ne bântuie:
Fii scut de întărire
Și zid de mântuire,
Privirea-ți adorată
Asupră-ne coboară.

O, maică prea curată,
Și pururea fecioară, Marie!
Noi, ce din mila sfântului
Umbră facem pământului,
Rugămu-ne-ndurărilor,
Luceafărului mărilor;
Ascultă-a noastre plângeri,
Regină peste îngeri,
Din neguri te arată,
Lumină dulce clară,
O, maică prea curată și pururi Fecioară, Marie.

Sfântul Ioan Iacob Hozevitul

O, om!

O, om! Ce mari răspunderi ai
De tot ce faci pe lume
De tot ce spui în scris sau grai!
De pilda ce la alții dai,
Căci ea mereu, spre iad sau rai
Pe mulți o să-i îndrume.
Ce grijă trebuie să pui
În viața ta, în toată,
Căci gândul care-l scrii sau spui
S-a dus, în veci nu-l mai aduni
Și vei culege roadă lui
Ori viu, ori mort odată,
Ai spus o vorbă, vorba ta,
Mergând din gură în gură
Va-nveseli sau va-ntrista
Va curăți sau va-ntina
Rodind sămânța pusă în ea
De dragoste sau ură.
Scrii un cuvânt; cuvântul scris
Este un leac sau o otravă.
Tu vei muri, dar tot ce-ai scris
Rămâne-n urmă drum deschis
Spre ocară sau slavă.
Ai spus un cântec, versul tău
Rămâne după tine
Îndemn spre bine sau spre rău,
Spre curățire sau desfrâu
Lăsând în inimi rodul tău
De har sau de rușine.
Arăți o cale a ta
În urma ta nu piere.
E cale bună sau e rea,
Va prăbuși sau va-nălța,
Vor merge suflete pe ea
La pace sau durere.
Trăiești o viață, viața ta
E una, numai una.

Oricum ar fi, tu nu uita
Cum ți-o trăiești, vei câștiga
Ori fericire pe vecie, ori chin pe totdeauna.
O, om! Ce mari răspunderi ai!
Tu vei pleca din lume,
Dar ce ai spus prin scris sau grai
Sau lași prin pilda care-o dai
Pe mulți, pe mulți spre iad sau rai
Mereu o să-i îndrume.
Deci nu uita: Fii credincios!
Cu grijă și cu teamă
Să lași în inimi luminos
Un semn, un gând, un drum frumos,
Căci pentru toate ne-ndoios
Odată vei da seama.

Barem de corectare și notare – Evaluare Unitatea 3

Nu se acordă punctaje intermediare, altele decât cele prevăzute explicit, în barem.

Se vor puncta orice alte formulări și modalități de rezolvare corectă a cerințelor, în acord cu ideile precizate în barem.

Total test: 90 de puncte.

Se acordă 10 puncte din oficiu.

SUBIECTUL I — 30 de puncte

- ✓ Pentru identificarea corectă a minunii se acordă **5 puncte**, pentru răspuns incorect sau lipsa acestuia se acordă **0 puncte.**
- ✓ Pentru explicarea corectă se acordă **6puncte**, pentru răspuns parțial corect sau incomplet se acordă **3 puncte**, pentru răspuns incorect sau lipsa acestuia se acordă **0 puncte.**
- ✓ Pentru explicarea corectă a cuvintelor lui Hristos se acordă **5 puncte**, pentru răspuns parțial corect sau incomplet se acordă **2 puncte**, pentru răspuns incorect sau lipsa acestuia se acordă **0 puncte.**
- ✓ Pentru identificarea corectă a fragmentului se acordă **4 puncte**, pentru răspuns incorect sau lipsa acestuia se acordă **0 puncte.**
- ✓ Pentru formularea corectă a două învățături morale care se desprind din text, se acordă **10** puncte (**5p × 2**).

SUBIECTUL II — 20 de puncte

- ✓ Pentru integrarea corectă a fiecărui cuvânt se acordă câte **4 puncte** (**4p × 5**), pentru folosirea eronată sau lipsa cuvintelor din textul redactat, nu se acordă niciun punct.

SUBIECTUL III — 40 de puncte

- ✓ Pentru formularea unui titlu sugestiv, adecvat, se acordă **5 puncte**; pentru omiterea titlului nu se acordă niciun punct.
- ✓ Pentru originalitate se acordă **15 puncte**; pentru prezentare pur teoretică se acordă **5 puncte.**
- ✓ Pentru încadrarea în limita de spațiu indicată se acordă **5 puncte**, pentru nerespectarea limitei de spațiu nu se acordă niciun punct.
- ✓ Pentru construirea logică și coerentă a textului, cu respectarea părților unei compuneri se acordă **5 puncte**, pentru respectarea parțială a cerinței se acordă **2 puncte**, pentru nerespectarea cerinței nu se acordă niciun punct.
- ✓ Pentru raportarea la temele studiate se acordă **5 puncte**, pentru lipsa raportării la temele studiate nu se acordă niciun punct.
- ✓ Pentru utilizarea unui limbaj religios corespunzător și a unor citate adecvate, se acordă **5 puncte**, pentru respectarea parțială a cerinței se acordă **2 puncte**, pentru nerespectarea cerinței nu se acordă niciun punct.